13. Torstaina 22 päivänä helmikuuta 1996

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Toimi Kankaanniemen /skl ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä 348

Välikysymys 1/1996 vp
Keskustelu jatkuu

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta 405

Hallituksen esitys 191/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 205/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi ylikuormamaksusta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 198/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 221/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 1 §:n ja säätiölain 10 §:n muuttamisesta 405

Hallituksen esitys 220/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Lähetekeskustelu

6) Hallituksen esitys Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta 406

Hallituksen esitys 1/1996 vp

7) Hallituksen esitys Kreikan kanssa lahjana saadun kiinteän omaisuuden vapauttamisesta lahjaverosta eräissä tapauksissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 2/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. sekä edustajat Aaltonen, Hassi, Immonen, Juurola, Kallio, Kallis, Kekkonen, Kiljunen, Korteniemi, Kukkonen U-M., Kuosmanen, Laakso, Laaksonen, Lamminen, Lapintie, Lax, Leppänen J., Lindroos, Mikkola, Mähönen, Niinistö, Ojala A., Paasio, Pohjola T., Puhakka, Rinne, Saapunki, Savela, Tiilikainen ja Vehkaoja.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L. sekä edustajat Niinistö, Vehkaoja ja Rinne.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden takia ed. Kuosmanen sekä yksityisasioiden takia edustajat Juurola, Kallis, U-M. Kukkonen, Laaksonen, Lapintie, J. Leppänen, Lindroos, Mikkola ja A. Ojala sekä
tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden takia edustajat Kiljunen ja Lax.

Ed. Toimi Kankaanniemen /skl ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Välikysymys 1/1996 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä istunnossa keskeytettyä, työttömyyden vähentämiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevan ed. Kankaanniemen ym. välikysymyksen käsittelyä (VK 1/1996 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Nurmi: Arvoisa puhemies! Kysymys siitä, mitä aiotaan tehdä jatkossa, että työttömyys puolittuisi tämän hallituksen aikana, on asiallinen ja ajankohtainen. Työvoiman kysyntä on riippuvainen reaalisista bruttopalkkauskustannuksista ja toisaalta taloudellisesta kasvusta. Tämän vuoksi nykyisessä tilanteessa työn verotuksen keventämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Jotain on jo asian suhteen tehty, mutta vielä paljon on tekemättä. Tämän vuoksi teen 6 esitystä työvoiman kysynnän voimistamiseksi:

1) Tuloverotusta tulee välittömästi asteittain hallitusti alentaa kaikissa eri veronmaksajaryhmissä. Kun ihmiset saavat enemmän käytettävää rahaa, tämä elvyttää kotimarkkinoita eli lisää työvoiman kysyntää. Toisaalta tulonsiirtoja varten valtiolta ja kunnilta tarvitaan vähemmän rahaa. Näin ollen tällä on myös julkista taloutta tervehdyttävä vaikutus.

2) Työnantajan sosiaaliturvamaksuja tulee porrastaa ja alentaa, millä on vaikutusta nimellispalkkoihin ja kokonaistyövoimakustannuksiin sekä tätä kautta työvoiman kysyntään sekä julkistalouteen. Sosiaaliturvamaksujen palkkaporrastusta ja pääomavaltaisuuteen perustuvaa porrastusta on selvitetty sekä valtiovarainministeriössä että Vattissa. Nyt tarvitaan poliittista tahtoa toteuttaa nämä uudistukset. Jo pienilläkin panostuksilla voidaan saavuttaa tuloksia nimenomaan työvoiman kysynnässä ja varsinkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

3) Suomen siirryttyä välillisessä verotuksessa 1.6.1994 arvonlisäverotukseen, on nyt syytä arvioida uudistuksen vaikutuksia muun muassa työvoiman kysyntään. Tosiasiat tulee tunnustaa ja pystyä näkemään 22 prosentin arvonlisäverokannan vaikutus muun muassa palvelusektoreilla, esimerkiksi palvelu- ja kampaamoliikkeissä sekä ravintola-alalla. Täydellä verokannalla on ollut erittäin negatiivinen vaikutus työvoiman kysynnän kannalta palvelusektorilla. Arvonlisäverokantaa tulisikin ainakin tilapäisesti alentaa alempaan 12 prosentin verokantaan työllisyyssyistä palvelualoilla. Vaikka alennus onkin Euroopan unionin ns. verokantadirektiivin vastainen, on Suomella varmasti mahdollisuus saada Euroopan unionilta poikkeuslupa tähän.

4) Kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia tulee kehittää. Kotitalouksien pitää voida työllistää. Palkatun työntekijän palkka sivukustannuksineen pitää voida vähentää työtä tarjoavan verotuksessa kokonaan.

Yhteiskunnan pitää ottaa käyttöön kaikki eri mahdollisuudet työllistää tässä tilanteessa, eivätkä kateus tai asenteet saa olla esteenä työllistämiselle. Näin voidaan helpottaa muun muassa päivähoito-ongelmaa, vanhustenhoito-ongelmaa ja ikääntyneiden ihmisten asuntojen muutostöitä. Samalla mahdollistetaan myös se, ettei työtä pakoteta teettämään siten, että verottaja jätetään sivuun. Valtiovarainministeriön vero-osastolla on olemassa tarvittavat selvitykset asiasta. Asiassa pitää voida edetä nopeasti.

5) Vastikkeeton raha alentaa työmotivaatiota. Työttömyyskorvausta vastaan tulee tehdä yleishyödyllistä työtä esimerkiksi ympäristön tai lähimmäisten hyväksi. Jo mielenterveydellisistä syistä ihmiset tarvitsevat työtä. Työnteko ei saa olla jonkin ryhmän etuoikeus. Valtiopäivien avajaisissakin kirkon edustajaan viitaten todettiin, että työllistämiskysymys on myös vastuukysymys, vastuunkantoa suomalaisen työllisyydestä. Tämän vuoksi tulisi ennakkoluulottomasti ja vastuuntuntoisesti suhtautua vastikkeettoman rahan jakamiseen.

6) Ay-liikkeen on sallittava paikallisesti työehtojen sopiminen varsinkin yksityisellä sektorilla. Kun Suomi on liittynyt Euroopan unioniin, meidän on noudatettava EU-linjaa, olemme sitoutu-

neet siihen. Tulee siis noudattaa läheisyysperiaatetta, subsidiariteettiperiaatetta, eli tässä tapauksessa ratkaisut lähelle työntekijää. Onhan Euroopan unioniin liittyminen ja EU-linjan pitäminen myös presidenttimme ohje meille, niin suomalaisille kuin Suomen kansanedustajille.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nurmi totesi, että kaikkiin tuloluokkiin pitäisi tehdä prosentteina yhtä suuret veronalennukset sillä perusteella, että se lisäisi kulutusta. Sehän on harhakuva sinällään, koska minusta tässä valtiontalouden tilanteessa pitäisi tehdä ensinnäkin niinpäin, että suurimpiin tuloluokkiin ei tehtäisi ollenkaan veronalennuksia vaan vain pienimpiin. Sieltä kautta ohjautuisi kulutukseen kaikki se, mitä helpotusta tulee verotuksen puolella. Sen sijaan suurempiin tuloluokkiin tehdyillä helpotuksilla osa menee sijoitustoimintaan eikä kulutukseen.

Vastikkeettomista tulonsiirroista: saman pitää päteä myös työnantajan maksujen osalta eikä vain yksin ihmisiin yksilöinä kohdistuvina asioina. Jatkossa mitä tehdäänkin työnantajan sivukulujen osalta, niin pitää vaatia työllistämisvastike. Siinä ollaan osin samaa mieltä, mutta vähän toisella tavalla ajateltuna.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nurmi pahoitteli sitä, että työttömyyskorvaus maksetaan vastikkeettomasti työttömälle. Työtön on menettänyt työpaikkansa ja työttömyyskorvaus maksetaan työttömälle, jotta hän tulisi toimeen. Kyllä se minun mielestäni on todella vastike työttömyydestä ja täytyy todeta, että se on äärimmäisen pieni vastike. Näin ollen on ilman muuta selvää, että työttömällä pitää olla oikeus työttömyyskorvaukseen. Eikä työttömyyskorvaus ole työllistymisen este, vaan työllistymisen este on se, että työpaikkoja puuttuu tästä maasta satojatuhansia. Se on se olennainen syy eikä työttömyyskorvaus.

Lisäksi toteaisin vielä ed. Nurmelle, kun hän puhui aivan oikein kyllä, että palvelujen arvonlisäverokantaa tulisi alentaa. Se varmasti auttaisi pienyrityksiä, mutta minusta samalla tavalla auttaisi ihmisiä ja kotimarkkinateollisuutta se, että elintarvikkeiden arvonlisäveroa alennettaisiin eikä niin kuin hallitus ilmoitti, että tästä alennuksesta luovuttaisiin. Suomessa elintarvikkeitten arvonlisäverokanta on erittäin korkea. Monissa EU-maissa se on huomattavasti alempi ja tätä kautta voitaisiin lisätä kulutuskysyntää. Kun Suomessa on kymmeniätuhansia ihmisiä ruokajonoissa taloudellisten vaikeuksien vuoksi, niin tätäkin taustaa vasten olisi erittäin tärkeää, että elintarvikkeitten arvonlisäverokantaa huomattavasti alennettaisiin.

Ed. V. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! Suomen kristillisen liiton välikysymys, johon Suomen keskusta osittain yhtyy sen terävintä kärkeä lukuunottamatta, osoittaa, ettei ainakaan oppositiossa olevien puolueiden politiikka ole seurannut aikaansa.

Mielestäni mikään ei ole muuttunut, äänenpainoja myöten käytetään entisiä tapoja. Mielestäni välikysymyksen esittäjien olisi pitänyt havaita, mitä kansalaiset poliitikoilta näinä vaikeina aikoina odottavat. Heille ei enää riitä ns. poliittinen viihde, jollaiseksi tämän välikysymyksen, ainakin sen keinovalikoiman osalta, haluan lukea. Mutta tarkoitus lienee saavutettu kunhan vain saadaan riittävästi julkisuutta.

Välikysymyksen sisältö on vanhan toistamista, tekijöiden arvostelemista ja melkein kaiken liikkuvan alas ampumista, mitä vastuussa olevat puolueet näyttävät tekevän. Kuvaan tietysti kuuluu, että omat ajatukset, jos niitä yleensä välikysymyksessä esitetään, ovat aivan ylivertaisia ja jos niin eläisimme, maailma olisi paljon parempi asua ja elää.

Myönteisen poikkeuksen toki tekee välikysymyksen alkuteksti, kun tunnustetaan hallituksen sentään saaneen jotain myönteistäkin aikaan. Sama on sanottava myös säästöjen välttämättömyyden toteuttamisesta. Lohduttaakseni vielä välikysymyksen tekijöitä voin ilmoittaa, etten tietenkään itsekään ole tyytyväinen työllisyyskehitykseen. Kukapa siihen olisi. Nyt ei kuitenkaan ole syytä repiä pelihousuja, työn on jatkuttava.

Keskustelun jälkeen, johon tässä salissa käytetään runsaasti aikaa ja paperia, näyttää tästäkin huolimatta jäävän kovin vähän todellista annettavaa. Näyttää myös siltä, että uudet ratkaisuehdotuksetkin tulevat hallituspuolueiden taholta, mikä sinänsä osoittaa keinovalikoiman olevan vielä laaja. Hyvä näin. Mutta äänestys jäänee kuitenkin ainoaksi konkreettiseksi toimenpiteeksi, josta eduskunta päättää, ja senkin tuloksen arvelen välikysymyksen tekijöiden arvanneen jo kysymystä laatiessaan.

Minulle tämä toimintatapa sitä paitsi tuntuu vieraalta. Sanomani saattaa kuulostaa pyhäkoulumaiselta, jos ei suorastaan kristilliseltä, loppulausetta ehkä lukuun ottamatta. Mutta olen vain tämän kaiken niin kokenut enkä voi jättää sitä sanomatta.

Voin myös kuvitella, mitä vaikeuksissa olevien työttömien kansalaisten mielissä liikkuu, kun tätä tapahtumaa seurataan. Näinä ankeina aikoina viihteelläkin on toki sijansa. Luulen kuitenkin, että kansalaiset ymmärtävät huonosti tällaista viihdettä. He odottavat ratkaisuja vaikeuksiinsa, vastuun ottamista vaikeista asioista. Tähän oppositio ei tällä välikysymyksellä näytä edes pyrkivän, mikä osoittaa melkoista moraalittomuutta.

Kysynkin välikysymyksen esittäjiltä ja siihen yhtyneiltä: Miksi vain arvostella? Eikö voitaisi jo siirtyä uuden poliittisen moraalin aikakaudelle, jossa oppositiokin arvostelun sijaan tai ainakin sen lisäksi näissä laajalti kansalaisia koskevissa vaikeissa kysymyksissä käyttäisi enemmän harkintaa osoittaakseen olevansa rakentavassa mielessä tarpeellinen? (Ed. Ala-Nissilä: Näin juuri on tehty!)

Mitä sitten on tehtävissä ja mikä on muuttunut? Tätähän kansalaiset oikeutetusti tänään kyselevät. Aikaisempaan sanomaani viitaten totean, että politiikan uskottavuus syntyy vain tekojen seurauksena, tekojen, jotka kansalaiset kokevat myönteisiksi. Tässä mielessä on siis tekojen aika.

Tietäen työttömyyden ongelman monisäikeisyyden ja vaikeudet ei pidä odottaa liikoja. Hetkessä ei näitä ongelmia kukaan tässä maassa ratkaise. Poliittiseen perinnekeskusteluun kuuluisi kaiketi tässä yhteydessä todeta, että menihän edelliseltä hallitukseltakin neljä vuotta ennen kuin tämä sekasorto saatiin aikaiseksi. Sen enempää aihetta kommentoimatta totean sen liittyvän puheeni aikaisempaan osaan.

Työllisyyden hoidossa niin kuin kaikessa muussakin on tärkeätä, että otetaan ensimmäiset askeleet ja oikeaan suuntaan. Mieluummin myös mahdollisimman nopeasti. Samalla on pidettävä huolta matkalla suunnan pysymisestä oikeana, jos askel uhkaa horjua. Minulla ei ole hetkenkään epäilystä, etteikö hallituksen piirissä tätä täysin tiedosteta joistakin epäilyksistä huolimatta. Jos kansalta uhkaa mennä usko, päättäjien tehtävä on sen palauttaminen eikä sen vahvistaminen.

Seurattuani melko tiiviisti käytyä keskustelua, joka asian luonteen vuoksi on saanut joukon liikkeelle, olen havainnut vain ani harvoissa puheenvuoroissa jotain uutta, jotain sellaista, mitä täällä ennen ei olisi tullut sanottua tai mikä ei olisi jo tiedossa. Kuvaavaa on, että vähäiset vaihtoehdot ovat nekin tulleet pääosin hallituspuolueiden edustajien suusta. Kristilliset näyttävät toistavan viime kevään hokemaansa työllisyysohjelmansa nimissä. Keskusta hakee paikkaansa muotoilemansa työreformin esiintuomiselle, jonka sisällön kärki valitettavasti kilpistyy jo kirosanaksi muodostuneen jouston hokemiselle, kertomatta itsekään sitä, mitä se heidän terminologiassaan tarkoittaa.

Pääministeri Lipponen toisti vastauksessaan välikysymyksen tekijöille hallituksen keskeisimmät linjat. Pääsanoma on, että hallitus aikoo pitää kiinni valitsemastaan talouslinjasta, linjasta, jonka aikana maamme talous on kymmenen kuukauden aikana saanut uuden suunnan. (Ed. Aittoniemi: Kyllä, mutta väärän!) Vakautuksen, joksi tätä voi kutsua, osapuolina ovat muun muassa työmarkkinajärjestöt, joiden kanssa on saatu näissä oloissa ainutlaatuinen tulosopimus usean vuoden ajaksi. Tässä yksi vastaus kysymykseen, mikä on muuttunut.

Hallituksen työllisyysohjelma ja kevään 96 lisätalousarvio, jonka kärki on suunnattu rakentamisen elvyttämiseen, sekä työllisyyslain uudistus viitoittavat tietä työllisyyden hoidolle. Ohjelmat pitävät sisällään monia hyvin konkreettisia kohtia muun muassa työelämän jäykkyyksien, työaikojen verotuksen jne. uudistamiseksi. Vastaus kysymykseen, mitä on tehty.

Haluan kuitenkin todeta, että elämme niin nopeasti muuttuvassa maailmassa ja entistä enemmän markkina-alueillamme tapahtuvien vaikutusten ympäröiminä, että on syytä pitää koko ajan mielessä, ettei mikään ole pysyvää, että koko ajan edessä on tarkistustarvetta. Esimerkkinä perinteisten työtehtävien muuttuminen epätyypillisiksi, automaation lisääntyminen, informaatioyhteiskunnan haasteet jne. muutamia mainitakseni. Ne antavatkin vakavan haasteen kehittää työelämämme pelisääntöjä, että voisimme menestyä kovassa kansainvälisessä kilpailussa.

Kotimaisen kysynnän lisääminen vaatii myös uusia ennakkoluulottomia toimenpiteitä. Tämä koskee erityisesti palvelusektoriamme ja pk-yritystoimintaa, jonka ääntä on hyvä kuunnella entistä herkemmällä korvalla. Siellä näyttää olevan mahdollisuuksia. Mutta vastuunsa on myös yrittäjillä. Tuottavuudella, joka monissa maamme työvoimavaltaisissa yrityksissä ei ole toivotulla tasolla, saadaan lisäarvoa. Sen nostamisessa keskeisellä sijalla on yritysten henkilöstöpolitiikka. Entisenä luottamusmiehenä tiedän, että tältä osin yrityksissä on vielä paljon tehtävää. Valitettavasti viestit työpaikoilta kertovat kehityksestä, jossa työelämän ilmapiiri on kiristynyt ja tältä osin työyhteisöt ontuvat.

Pk-yritystoimintamme on monessa mielessä menneen vanki. Kansainvälistyminen edistyy hitaasti, verkostoitumisen hyväksikäyttö on jäänyt vähäiselle jne. Työllisyyden kannalta eduskunnan on ratkaistava sellaiset keskeiset kysymykset, joilla on vaikutusta teollisuutemme kehitykselle ja erityisesti sen pysymiselle kotimaassa. Sanomattakin on selvää, että yksi tällainen kysymys on perusvoimaratkaisumme. Mainitsemilleni tuottavuuden kehittämiselle sekä jalostusasteen nostamiselle voimme täältä käsin myös luoda edellytyksiä, vain nämä mainitakseni. Näihin asioihin on nyt käytävä käsiksi.

Arvoisa puhemies! Vastauksia kysymykseen, mikä on muuttunut, löydämme monista asioista, joita nykyinen hallitus on saanut aikaiseksi. Keskeisin muutos löytyy edellisen ja nykyisen hallituksen toimintalinjoista yhtä hyvin kuin muuttuneesta ympäristöstämme, missä tänään elämme.

Suomen liittyminen EU:n jäseneksi tuo oman lisänsä, kotimaan muuttunut markkinatalous omansa. Valitettavasti molemmista seuraa myös ongelmia: pääomiemme vapaa liikkuminen, taloutemme sopeuttaminen EU:n rahapolitiikkaan, markkinataloutemme isännän äänen voimistuminen, vain nämä mainitakseni. Ne eivät voi jäädä huomiotta kehitystä muotoiltaessa. Koko poliittiselle järjestelmällemme, erityisesti sen mahdollisuuksiin tehdä itsenäisesti tarvittavat ratkaisut, on mielestäni tullut vakavia häiriöitä. Puhutaanhan markkinavoimien hermostumisen vaikutuksesta korkopolitiikkaan jne. Nähtäväksi jääkin, mikä on tulevaisuudessa poliittisen ohjauksen tehtäväalue ja mahdollisuudet, mikä on sen merkitys talouspolitiikassamme.

Välikysymyskeskustelun päätyttyä siirrymme tavalliseen päiväjärjestykseen. Näytelmä on päättynyt. Työllisyys ja sen hoito ovat edelleen yhteiskuntamme ja erityisesti työttömien kannalta vaikein ongelma, mutta se on myös hallituksen ongelma. Mielestäni hallituksen tulee edelleen pitää kiinni alkuperäisestä tavoitteestaan puolittaa työttömyys vaalikauden aikana. Me emme saa nyt antaa periksi. Varmasti keinovalikoimaakin voidaan vielä lisätä. Emme saa olla kuuroja myöskään opposition esityksille, mikäli sen edustajat ovat kiinnostuneita hakemaan työttömyyden ongelmaan aitoja ratkaisuja. Mielestäni nyt esitetty välikysymys ei ole sitä osoittanut.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koska ed. V. Koski kysyi, niin täytyy yrittää vastata. Haluan sen verran viitata edelliseen eduskuntakauteen, että tässä vaalikauden vaiheessa silloinen oppositio oli kyllä tehnyt runsaasti välikysymyksiä. Nythän on tehty vasta toinen. Tätä on käytetty kyllä äärettömän säästeliäästi tilanteessa, jossa ei näytä tapahtuvan mitään siitä, mitä hallitus on luvannut, tai hyvin vähän siitä.

Ed. V. Koski itse totesi muun muassa "ennakkoluulottomia toimenpiteitä", "käytävä käsiksi asioihin" jne., toivoi välikysyjiltä aitoja vaihtoehtoja, arveli, että niitä ei ole annettu. Me olemme tehneet omalta osaltamme 14-kohtaisen työllisyysohjelman. En halua niitä tässä käydä läpi. Haluan korostaa paria asiaa. Työn jakaminen oikeudenmukaisella tavalla on tällä hetkellä pääkysymyksiä. Olemme puhuneet sapattivapaasta, maksujen käyttämisestä mieluummin työllistämiseen kuin valtion kassan paikkaamiseen jne. Uskoisin, että kun tältä rakentavalta pohjalta lähdetään todella papereidenkin kanssa katsomaan yhdessä näitä ehdotuksia, siitä jotakin syntyy. En pidä todellakaan kolmatta päivää jatkuvaa välikysymyskeskustelua mitenkään tarpeettomana.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Koski puheenvuorossaan sanoi, että oppositio ei lähde rakentavaan keskusteluun, vaan haluaa vain arvostella välikysymyksen kautta, ei vaikuttaa. Tässä ed. V. Koski pikkuisen haukkui väärää puuta. Kun on iltahetkinä käyty tätä keskustelua, oppositio on halunnut lähteä mukaan rakentavaan keskusteluun mutta hallitusryhmät eivät ole osallistuneet tähän keskusteluun, ja ministereitäkin on ollut vähänlaisesti paikalla. Puhumattakaan siitä, mihin jo ed. Jääskeläinen vetosi, että konkreettisiin esityksiin, mitä on tehty, on suhtauduttu hyvin yliolkaisesti ja vähätellen.

Näin ollen ed. V. Koskelle toteaisin, että kyllä oppositiolta rakentavaa keskusteluhalua löytyy. Mitä tulee linjaan, se on totta, yhdyn siinä ed. V. Koskeen, että hallituksen linja on muuttunut edellisen hallituksen linjasta. Kun edellinen hallitus uskoi talouskasvuun ja siihen, että vienti pitää saada vetämään, niin tämä hallitus uskoo todellakin talouden hiipuvaan kasvuun ja moottoriteihin.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Politiikka on yhteisten asioiden hoitamista ja on yleensä sillä tavalla, että hoitajat ja tietynlaiset viestijuoksijat vaihtuvat eduskuntakausien vaihtuessa. Tässäkin tapauk-

sessa Ahon hallitus toi Lipposen hallitukselle hurjaa vauhtia kapulaa käteen, mutta sosialidemokraateille kävi innostuksessa niin, että kompassi tuli väärin päin kartalle ja lähdettiin väärään suuntaan nimenomaan. Ed. V. Koski kertoi, että olette oikeassa suunnassa. Tämä erehdys on aivan varma, ja toivottavasti te huomaatte sen, ennen kuin etenette liian pitkälle, jotta voitte vielä palata ja lähteä uuteen suuntaan.

Erään asian minä haluaisin ed. V. Koskelle huomauttaa. Kun te sanoitte välikysymyksestä, tarkoititte ilmeisesti tätä toista kappaletta, että siinä on jotain myönteistäkin ollut. Tässä on neljä kohtaa, puhutaan nopeasta talouskasvusta, korkojen alenemisesta, EU-jäsenyydestä ja laajasta tulosopimuksesta tämän hallituksen saavutuksina. Kyllä asia on niin, että kolme näistä on edellisen hallituksen työtä, nopea talouskasvu luotiin silloin, se on hiipumassa, korkojen aleneminen luontaisella tavalla tapahtui edellisen hallituksen toimesta, teillä se on tehty väkipakolla yhteistyössä Suomen Pankin kanssa. Se ei ole ollut luontaista korkojen alenemista. EU-jäsenyys tapahtui kyllä Ahon hallituksen aikana, minä en sitä hyväksy positiivisena, mutta oli nyt mitä hyvänsä, ei kai nyt voida tämän hallituksen työksi panna sitäkään. Ainoa on tämä laaja tulosopimus, jonka te saatte ottaa kolmikannan kruununa itsellenne, jos siitä sitten on mitään hyötyä ollut. Pitäisi laittaa asiat omiin lokeroihinsa eikä väärennellä asioita tällä tavalla, että pysyttäisiin kestävällä pohjalla.

Ed. S m e d s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Koski väitti, että työttömyysvälikysymys olisi pelkkää viihdettä. Hän arvosteli oppositiota, välikysymyksen tekijöitä, siitä, että välikysymyksen tekijät vain arvostelevat. Kun tiedän ed. V. Kosken vilpittömäksi mieheksi, niin hänen linjauksensa ja lausuntonsa hiukan masentaa. Ed. V. Koski, tämä välikysymys on kristillisen liiton eduskuntahistorian viides välikysymys. Emme todellakaan ole, niin kuin ed. V. Koski voi välikysymysten lukumäärästäkin päätellä, olleet kovin malttamattomasti liikenteessä. Aiheensa puolesta työttömyys on vakavin mahdollinen aihe välikysymykselle tällä hetkellä. Jos kritiikin aihetta, ed. V. Koski, on paikallaan löytää, niin ehkä sitä löytää tuosta ministeriaitiosta. Ei siellä ole yhtään ministeriä keskustelemassa tästä aiheesta.

Ed. V. Koski, te ette sanallakaan analysoinut tai kritisoinut kristillisen liiton eduskuntaryhmän työllisyysohjelmaa, ette yhden yhtä kohtaa, ette pohdiskellut sitä, pitääkö saada työttömyys Emu-kriteeriksi, ette pohdiskellut kristillisen liiton sapattivapaamallia ettekä kritisoinut edes sitä esitystämme, että yrittäjille pitäisi antaa mahdollisuus valita, maksaako työttömyysvakuutusmaksun, niin kuin tänä päivänä, vai työllistääkö vastaavalla summalla työttömän. Ed. V. Koski, teidän kritiikkinne tulee bumerangin tavoin takaisin teidän omaan syliinne.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin, kun kuuntelin ed. V. Kosken puheenvuoroa, tuli mieleen se, että puheen pohjat on kirjoitettu ryhmäkansliassa, mutta ehkä näin ei ole, vaan se oli ed. V. Kosken oma analyysi.

Olisin sitä kommentoinut, kun te sanoitte, että linja on oikea, mikään varsinaisesti ei ole muuttunut. Kyllähän tosiasia on se, että meidän taloutemme kasvoi maaliskuulla, taisi olla lähes 7 prosentin kasvu. Nyt kaikki näemme, että talouskasvu hiipuu koko ajan. Se johtuu pääasiassa ehkä nimenomaan eurooppalaisesta, Euroopan ja USA:n tilanteesta, osin rahapolitiikan vuosi sitten tapahtuneesta liian ylimitoitetusta inflaationvastaisesta taistelusta ja osin hallituksen väärästä säästöpolitiikasta ja siitä, että ei ole tehty tehokasta työllisyyspolitiikkaa.

Hidastuvan talouskasvun oloissa, jos olemme rehellisiä, niin kaikki näemme, että ne toimet, mitkä nyt ovat putkessa, eivät riitä. Tarvitaan todellakin sellaisia toimia, joihin ei tarvitse valtion rahoja voimakkaasti käyttää ja jotka vaikuttavat vähänkin pidemmällä tähtäimellä. Silloin olemme rakenteellisissa uudistuksissa, tottakai työmarkkinoiden, verotuksen ja sosiaaliturvajärjestelmän osalta. Ed. V. Koski edustaa ammattiyhdistysliikettä täällä tavallaan, ja minä arvostan sitä. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että ne, jotka aidosti kantavat huolta, tulevat työväenliikkeen, ammattiyhdistysliikkeen piiristä, kritisoivat voimakkaasti myös osin työllisyyshoitoa, he kuitenkin kaikkein voimakkaimmin istuvat jarrupolkimen päällä niiden rakenneuudistusten estämiseksi, joita välttämättä tarvittaisiin. Nyt on nähtävä myös palkansaajan todellinen etu tämän päivän Suomessa, että se vaatii rakenteellisia uudistuksia. Se, ed. V. Koski, teidänkin täytyy tunnustaa, mikäli te olette palkansaajan asialla.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin hiukan hämmentynein tuntein kuuntelin ed. V. Kosken pu-

heenvuoroa. Hän nimenomaan toi esille, että oppositio ei tunne vastuuta ja tämä on pelleilyä. Mutta kyllä maan työllisyyskehitys on sitä luokkaa ja kehittymässä, että kyllä tämä välikysymys on aiheellinen. Näkisin, että hallituksen on myös otettava hyvin vakavasti tämä keskustelu ja ryhdyttävä toimenpiteisiin, eikä vain kehua ja puhua asioista, vaan nimenomaan ryhtyä toimenpiteisiin.

Ed. V. Koski ei viime kaudella täällä salissa istunut, sen huomasi puheenvuorosta. Kyllä täytyy sanoa, ed. V. Koski, että juuri sosialidemokraattien taholta viime kaudella täällä vastustettiin kaikkea. Todella härskiä oppositiopolitiikkaa ilman omia vaihtoehtoja! Nyt me olemme keskustassa tehneet omia vaihtoehtoisia esityksiä, mutta mielestäni niihin on hyvin huonosti paneuduttu. Ed. V. Koski, olen kanssanne samaa mieltä siinä, että sellainen kiistely ja riitely täällä salissa eivät vie eteenpäin, mutta toivon, että hallitus terästäytyy ja ryhtyy toimenpiteisiin.

Ed. V. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Liikkaselle totean, että voin todeta tässä, että olen hyvin ylpeä puolueeni esiintymisestä edellisen eduskuntakauden aikana, kun vertaan sitä siihen saldoon, jonka edellinen hallitus jätti nykyiselle hallitukselle. Olen tietysti vähän ns. vihreä esittämään mielipiteitäni. Ajattelin kuitenkin niin, että kun olen nimenomaisesti tarkastellut keskustelua ja näitä vaihtoehtoja, niin eivät todellakaan välikysymyksen sisällöt ole minulle paljastuneet. Entistä enemmän olen siitä vakuuttunut, mitä pitemmälle keskustelu on jatkunut. Tämä on entisen toistamista. Uuden hakeminen on jäänyt hyvin vähälle.

En halua ed. Smedsille asettaa millään tavoin rajauksia enkä ottanut kantaa siihen, kuinka monta kertaa täällä kukin on tehnyt välikysymyksiä, enkä siltä puolelta tarkastellut. Halusin vain todeta, että kristillisen liitonkin osalta sisältökysymykset ovat entisen toistamista, sekin, mitä ed. Smeds äsken puheenvuorossaan totesi, kun hän vetosi työllisyysohjelman tutkimiseen. Se on menneen talven lumia.

Jos vielä ed. Takkulalle toteaisin, että linja on muuttunut. Kyllähän täytyy tietysti todeta, että se linja on myöskin muuttuessaan tuonut tuloksia.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Aluksi en voi olla toteamatta, että jos jossain yrityksessä päätösten tekeminen ja toimenpiteisiin ryhtyminen veisivät niin pitkän ajan ja vaatisivat niin monen pätevän ihmisen mittavan työpanoksen kuin vastaavat toimet valtionhallinnossa, ei se yritys kauan pystyssä pysyisi. Niin henkilökunnan kuin työntekijöiden ja asiakkaiden luottamus ja kärsivällisyys olisivat menneet aikaa sitten.

Miten on hallituksen ja eduskunnan päätöksenteon laita? Emmekö haluakaan päättää vaan odotamme, että joku päättäisi asian puolestamme? Odotammeko, että riittävän vaikeiksi muodostuneet olosuhteet vasta pakottavat meidät järjestämään työelämän asiat kansalaisia tyydyttävään kuntoon? Meidän on aika toimia eikä vain puhua suuria sanoja. Työttömyys on aiheuttanut meille kansakuntana suuria taloudellisia tappioita ja yksittäiset kansalaiset ovat saaneet kestää niin taloudellisia menetyksiä kuin henkistäkin kärsimystä.

Työttömyys ei ole leikin asia, kun se kohdalle sattuu. Se on yksilöille ja perheille katastrofi. Ani harvoin, vaikka joskus toisin väitetään, tavoiteltu olotila. Niin kauan kuin epävarmuus ja huoli tulevaisuudesta vaivaavat niin yrityksiä kuin työntekijöitäkin, ei todellista parannusta voi tapahtua. Työttömyyttä ei poisteta tietenkään hetkessä, mutta on monia keinoja, joilla voidaan luoda uusia työpaikkoja olemassa oleviin yrityksiin tai kannustaa ihmisiä luomaan itselleen työpaikka. Meidän on vain kannettava vastuumme tehokkaiden ja samalla oikeudenmukaisten keinojen käyttöön ottamiseksi.

On liian monia ongelmakenttiä, jotka pitävät työllistämisen tai yrittämisen kynnyksen korkealla. Sekä työllistäminen että työnteko on tehtävä kannattavaksi. Välillisten työvoimakulujen alentamiseksi on ryhdyttävä pikaisiin toimenpiteisiin. Ne on porrastettava yrityksen työllistävyyden mukaan henkilöstön lukumäärä ja liikevaihto huomioon ottaen. Ei ole oikein, että esimerkiksi yhden työntekijän palkkaamisesta aiheutuva riski on yhtä suuri puolen miljoonan ja vaikkapa sadan miljoonan liikevaihdon yrityksessä, eikä ole oikein, että työllistämisestä rangaistaan kohtuuttomilla oheiskuluilla.

Muu kuin säännöllinen palkkatyö muuttuu kokoajan yrittäjyydeksi, määräaikaiseksi työksi tai osa-aikatyöksi ja erilaisiksi urakoiksi. Tämä merkitsee yhä suurempaa liikkuvuutta työmarkkinoilla ja edellyttää samalla muutosta työn teettämisen ajattelussa. Kotitaloudet voivat olla merkittävä työllistäjä. Useissa kotitalouksissa, esimerkiksi lapsiperheissä on tarvetta lastenhoitajalle tai kotiapulaiselle. Siksi työllistämisen byrokratiaa on purettava ja kotitalouksien palkkaaman työvoiman hintaa on alennettava. Tä-

hän on jo keskustelun aikaisemmissa puheenvuoroissa saatu joitakin vastauksiakin esimerkiksi ministeri Jaakonsaarelta, joka mielestäni aika kiitettävästi on ollut mukana täällä, vaikka äsken eivät kaikki edustajat huomanneetkaan hänen läsnäoloansa.

Palvelualojen työvaltaisten pienyritysten arvonlisäverokohtelu on aiheuttanut esimerkiksi parturi- ja kampaamoalan, kosmetologien ja hierojien ja muiden tällaisten toiminnassa sellaisen hinnannousupaineen, että se on vähentänyt oleellisesti kysyntää. Esimerkiksi parturi- ja kampaamoalan yrityksistä on hävinnyt yli yksi kolmasosa ja työpaikoista yli puolet. Arvonlisäveromme on Euroopan korkeimpia. Nyt pitäisi nopeuttaa ilmeisesti jo aloitettuja neuvotteluja EU:n suuntaan, että työvaltaisten palvelualojen arvonlisävero voisi olla perusprosenttia alhaisempi. Tarvetta tällaisten palvelualan yritysten suuntaan on. Hoivan ja palvelujen tarve ei ole mihinkään hävinnyt. Päinvastoin se lisääntyy kiireisen yhteiskunnan ja keskimäärin ikääntyvän väestön vuoksi.

Vastaavasti työntekijän on saatava työstä ansaittu palkka ilman, että hän tekee lähes puoli vuotta työtä yhteisten kulujemme kattamiseksi, niin kuin kireän verotuksen ansiosta nyt tapahtuu. Viime kesänä, taisi olla 19. päivä kesäkuuta, kun vietettiin merkkipäivää, että siihen mennessä oli kerätty keskimääräisesti verorahat valtiolle ja kunnille, kirkolle jne. kaikki mukaan lukien nämä verot. Erityisesti pieni- ja keskituloisten verotusta on helpotettava sellaisin toimenpitein, jotka mahdollistavat kulutusta ja työllistäviä investointeja. Näin voidaan helpottaa mikroyrittämisen edellytyksiä. Niin kuin täällä monissa aikaisemmissakin puheenvuoroissa on todettu, lyhyet työsuhteet eivät saa aiheuttaa nykyisen kaltaisia taloudellisia menetyksiä työttömälle. Esimerkiksi nykyinen karenssi, yhteensovitus ja maksatusjärjestelmä on uudistettava ja selkeytettävä.

Työelämän uudistamiseksi on kehitettävä erilaisia, eri aloille soveltuvia malleja. Kannatan asiaa, joka täällä on myös jo mainittu aikaisemmin, että työn jakaminen ainakin teollisuudessa 6+6 tunnin jaksoihin on kokeilun arvoinen, osin jo kokeiltukin, ja vuorottelu- ja sapattivapaajärjestelmiä on pikaisesti kehitettävä niin kannustaviksi, että työntekijät ja työnantajat kokevat ne mielekkäiksi. Moni kausi- ja projektiluonteinen työ vaatii joskus epätyypillisiä työaikoja, mutta vastaavasti sellaisessa työssä oleva voi nauttia suunnattomasti siitä, että hän voi halutessaan hiljaisempana aikana pitää vapaata perheen tai harrastuksensa parissa tai opiskellen.

Korostettava on kuitenkin, ettei näistä kokeiluista saa tehdä liian kaavamaisia, vaan asiakkaan, hoidettavan, työntekijän ja yrityksen tarpeet yhteen sovittaen. Vain tällä tavoin työpaikan myönteinen ilmapiiri voi luoda edellytykset yrityksen menestyksekkäälle toiminnalle ja turvata työpaikat. Tässä arkipäivän näkymiä pk-yritysten kentän kokemuksina.

Työvoimakoulutuksen merkitystä on hallituksen toimesta korostettu työttömyyttä poistavana. Toki osa siitä onkin antanut uusia valmiuksia työttömälle, jotta hän siirtyisi koulutuksen jälkeen johonkin järkevään työhön. Joskus työttömyyskoulutus on kuitenkin työttömäksi kouluttamista, kuten asianomaisten haastatteluista on saatu todeta. Näin on vain saatu tilastoja kaunistumaan.

Oppisopimuskoulutus on todettu niin kouluttavien yritysten kuin koulutettavien taholta tulokselliseksi, koska erittäin usein koulutuspaikka muuttuu vakituiseksi työpaikaksi. Tällä on nopea vaikutus työllistämiseen, ja todella pikaisia, nopeasti vaikuttavia toimenpiteitä nyt tarvitaan. Tietenkin tarpeen on myös korkean teknologian koulutus, jolla takaamme tarvittavan tiedon ja osaamisen uudenlaisen elinkeinotoiminnan kehittämiseksi niin kotimaan kuin viennin tarpeita varten. Korkeakouluopetuksen resursseista on huolehdittava, sillä kehityksen vauhti esimerkiksi teknologiassa on sellainen, ettei meillä ole varaa laiminlyödä tätä tulevaisuuteen sijoittumista. High tech -alalla vain edelläkävijät pärjäävät.

Myös julkisen sektorin kaikki mahdollisuuksien rajoissa olevat peruskorjaus- tai uusinvestoinnit on käynnistettävä niin pian kuin suinkin. Mikäli monesti mainituista kuntien valtionosuuksien leikkauksista voitaisiin luopua, kunnat voitaisiin velvoittaa käyttämään vastaavat varat lisätyöllistämiseen.

Arvoisa puhemies! Työttömyys kaikkine kielteisine lieveilmiöineen on niin vakava asia, että keinovalikoimaa on löydyttävä. Varoja on suunnattava tehokkaaseen työllisyyden hoitoon enemmän kuin passiiviseen työttömyyteen. Pk-yritysten työllistämismahdollisuudet on käytettävä täysimääräisesti hyväksi, kunhan vain huolehditaan yrittämisen edellytyksistä ja jopa edes hiukan sellaisestakin asiasta kun yrittäjän sosiaaliturvasta. Vain työkykyinen yrittäjä ja kannattava yritys voivat tarjota työpaikkoja ja olla omalta osaltaan kohentamassa valtakunnan ja sen kansalaisten hyvinvointia.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitus aloitti työnsä viime keväänä, se antoi suuret toiveet työttömyyden nopeasta alenemisesta. Hallitus markkinoi julkisuuteen sellaista kuvaa, että Ahon hallitus oli vain antanut työttömyyden kasvaa tekemättä sille mitään. Ministeri Jaakonsaari jopa julisti täällä eduskunnassa, että Ahon hallitus teki ihmiskokeita työttömillä.

Uusi hallitus antoi tuoreeltaan työllisyyslisäbudjetin, johon rahat otettiin opintotuesta, lapsilisistä, metsänparannusvaroista sekä pienituloisimmille ja nuorille viljelijöille suunnatuista pinta-alalisistä. Työllisyyslisäbudjetilla sanottiin luotavan noin 17 000 uutta työpaikkaa. En tiedä, paljonko niistä on toteutunut vai onko yhtään. Ainakin hetkellistä vaikutusta työttömyystilastoihin varmasti oli, koska ammatilliseen aikuiskoulutukseen lisäbudjetissa osoitettiin satoja miljoonia markkoja.

Lisäbudjetin rahojen keräämisellä vaikutettiin kyllä myös työttömyyttä lisäävästi. Esimerkkinä voin mainita metsänparannusvarojen leikkaamisen. Nyt samat rahat ovat tosin saatavissa työllistämistukena työvoimatoimistojen kautta mutta kylläkin pääosin henkilöille, jotka eivät ole alan ammattilaisia. Mielestäni olisi paljon järkevämpää jatkossa kohdistaa nämä rahat metsänparannusvaroihin, jolloin työt tulevat tehdyiksi ammattilaisten toimesta ja ammattilaisten johdolla.

Lokakuussa hallitus julkisti 52 kohdan työllisyysohjelman tavoitteena työttömyyden puolittaminen vaalikaudella. Tämä oli hyvä ja hyväksyttävä toimenpide. Monet esiin nostetuista asioista ovat tosin olleet jo pitkään tiedossa eivätkä kaipaa muuta kuin nopeita päätöksiä. Työryhmissä asiat vain tahtovat viipyä ja venyä.

Mielestäni pienen ja keskisuuren yritystoiminnan työllistämisesteiden vähentäminen ja poistaminen on yksi keskeisimmistä avaimista työllisyyden parantamiseksi. Yrittäjien tietä on nyt tasoitettava ja heitä on nykyistä enemmän kuunneltava valmisteltaessa yritystoimintaan vaikuttavia päätöksiä. Esimerkiksi juuri esillä ollut ylityörajoitus ei vastaa käytännön yrittäjien näkemystä, jotka sanovat, että nykyisen kilpailun vallitessa täytyy pystyä nopealla, esimerkiksi kahden viikon, ajalla sovitut kaupat toteuttamaan, ja silloin joudutaan töitä painamaan tosissaan.

Työttömyysvakuutusmaksujen alennus oli oikean suuntainen toimenpide, se vain painottui suurehkoihin yrityksiin. Keskustan esittämä 5,5 miljardin markan pienyrityksiin suuntautuva työvoiman välillisten kulujen alennus olisi jo ollut riittävän tuntuva. Keskusta esitti tälle alennukselle vaihtoehtobudjetissaan myös rahoituksen, joten se ei ollut mikään tuulesta temmattu esitys. Voitaisiinhan välillisten työvoimakustannusten alentamiseksi panna tällaisena aikana myös työllistämisehtoja.

Pidemmällä aikavälillä on tehtävä suurempi remontti nyt jo pelkästään palkkaan sidottujen sosiaalivakuutusmaksujen perinnässä. Pääomavaltaiset yritykset pitäisi saada nykyistä enemmän osallistumaan sosiaaliturvan rahoittamiseen.

Työsuhdelainsäädäntöä on edelleen kehitettävä joustavampaan suuntaan niin, että yritykset voivat sopeuttaa työvoiman käyttönsä markkinatilanteen mukaisesti. Myös lyhytaikaisten, määräaikaisten työsuhteiden tulee olla mahdollisia. Jos esimerkiksi rekkamiehellä on, niin kuin minulle eräs soitti, kesän ajaksi lisätyön tarvetta, se pitää voida hoitaa ilman liiallista sidonnaisuutta ja siitä aiheutuvia lisäkustannuksia. On tietysti oltava myös niin, että työntekijän kannattaa tulla tällaiseen lyhytaikaiseen työsuhteeseen.

Pk-yritysten vakuusongelmat ovat usein yritysten laajentamisen ja lisätyöllistämisen esteenä. Jo tasavallan presidentin työllisyystyöryhmä toi tämän ongelman esille ja esitti asian hoitamista. Valtiovallan ratkaisua asiassa edelleen odotetaan.

Hallitus on työllisyysohjelmassaan luvannut selvittää ja poistaa työttömyysturvajärjestelmän epäkohtia. Ihmisiä ei saa kannustaa passivoivaan työttömyysturvalla elämiseen tarjolla olevan työn sijasta. Tästäkin sain juuri tuoreen esimerkin oman paikkakunnan yrittäjältä, joka ei ole saanut palvelukseensa optikkoa, vaikka heitä on kymmenittäin työttöminä. Kuulemma 8 500 markan työttömyyskorvaus kuukaudessa on työtä edullisempi vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa on tuotu esiin monissa puheenvuoroissa hyviä ehdotuksia niistä toimista, joilla luotaisiin uutta työtä tähän maahan: Korkean teknologian viennillä menee hyvin, ja se tuo vielä lisää uusia työpaikkoja; lähialueyhteistyössä on kasvun mahdollisuuksia; huonekalujen valmistus vientiin pelkkien lankkujen viennin sijasta on mahdollisuuksien alue, vain joitakin asioita kerratakseni.

Haluan painottaa kuitenkin myös sitä, että olemassa olevien työpaikkojen säilyttäminen tai vähenemisen hidastaminen on tässä työllisyystilanteessa yhtä tärkeää kuin uusien luominen.

Tämä asia koskettaa erityisesti maaseutua. Hallituksen työllisyysohjelmassa ja työllistämistoimissa on maa- ja metsätalous lähes täysin unohdettu. Maatalouden osalta on unohdettu se, että äkkisopeutus EU:hun vähentää lähivuosina perusmaataloudesta kymmeniä tuhansia työpaikkoja, tuhannen tilan kuukausivauhtia.

Perusmaatalous on tänä päivänä Suomessa ja erityisesti päähallituspuolueen puheissa suorastaan kirosana. Maaseudulla pitäisi kyllä kehittää uudenlaista tuotantoa ja toimintaa, mikä on sinänsä hyvä ja kannatettava asia. Hallituksen maaseutupoliittinen toimikunta tässä suhteessa teki aivan hyviä ehdotuksia. Käytännössä tähän suuntaan on jo ainakin toistakymmentä vuotta toimittu. Neuvonta ja rahoitus on ottanut maaseudun elinkeinojen monipuolistamisen jo pitkään varsin hyvin huomioon. Suhde vain näyttää olevan sellainen, että samaan aikaan, kun perusmaataloudesta vapautuu 10 000 työpaikkaa, maaseudun uusilla elinkeinoilla voidaan vähenemistä korvata 1 000 työpaikalla.

Perusmaatalouden vaikutus koko elintarvikeketjuun ja myös maaseudun muihin työpaikkoihin on ratkaisevan tärkeä. Maataloudessa pyörivillä markoilla on todella suuri työllistävä kerrannaisvaikutus. Ne paljon puhutut tukimarkatkin valtaosaltaan kohdistuvat moninkertaisesti muihin työntekijöihin kuin itse viljelijöihin.

Maatalouden investointitoiminta on nyt ollut toista vuotta lähes pysähdyksissä. Uudet laajennus- ja uusinvestointien ehdot on tilakokovaatimuksineen asetettu niin ylös, ettei niihin yllä kuin joku harva tila kunnassa. Samaan aikaan maahan tulvii yhä enemmän tuontielintarvikkeita.

Perusmaatalouden investoinneilla on taloudellisten esteiden lisäksi myös henkisiä esteitä. Nykyinen hallitus on muun muassa juuri sovitun EU-sopeutuspaketin leikkauksella onnistunut kylvämään nuoriin maatalousyrittäjiin sellaisen epävarmuuden tulevaisuudesta, etteivät nämä uskalla investoida. Tarvittaisiin varmuus siitä, että maatalouden vaikea EU-sopeutus hoidetaan EU:n kanssa sovitun mukaisesti. Sopeutuspaketin purku muutama kuukausi sopimuksen jälkeen vei luottamuksen, jonka voi vai käytännön toimilla palauttaa.

Metsätalouden ja puunjalostuksen työllistävästä vaikutuksesta täällä on puhuttu varsin vähän. Hallituksen työllisyysohjelmassa ei tätä asiaa saa kuitenkaan unohtaa. Energiapuun käytön lisäämisen työllisyysvaikutus on myös sellainen asia, joka ansaitsee riittävää huomiota. Puulla ei ratkaista suinkaan teollisuuden perusenergiaongelmaa, mutta muun muassa kunnallisessa kaukolämmön tuottamisessa sitä voidaan vielä lisätä ja työllistää ihmisiä kansantalouden kannalta tuottavasti. Puun käytön lisäämisellä lasketaan saatavan helposti noin 10 000 uutta työpaikkaa.

Arvoisa puhemies! Täällä on kaikesta kärkevästä kritiikistä huolimatta käyty hyvää ja rakentavaa keskustelua. Monia hyviä ehdotuksia voi täysin kannattaa. Yksi sellainen on aivan uudenlaisten poikkeustoimien ja -lakien käyttö, kun työllisyys ei näytä muuten laskevan.

Täällä on esitetty myös väitteitä, joita ei voi hyväksyä. Yksi esimerkki siitäkin. Hallitus julistaa, että kunnilla menee niin hyvin, että niiltä voi hyvin leikata taas edellisten leikkausten lisäksi yhden miljardin lisää. Totuushan on se, että keskimäärin tämä voi olla näin, mutta lukumääräisesti tarkasteltuna valtaosa kunnista on sellaisia, jotka eivät näitä leikkauksia kestä ilman, että peruspalvelujen tuotantoa heikennetään. Ratkaisun tähän asiaan täytyy löytyä siitä, että leikkauksista luovutaan ja kunnat sitoutuvat puolestaan työllistämään.

Ed. Niinistö merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron edelliseen puheeseen, jossa ed. Rehn otti esiin tärkeän kysymyksen kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien hyödyntämisestä. Mutta hän ei tuonut siihen niitä konkreettisia esityksiä, joita täällä on peräänkuulutettu aiemmissa puheenvuoroissa.

Kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia tulisi hyödyntää mielestäni ratkaisevasti tähänastista voimakkaammin erilaisin verotuksellisin ja työvoimapoliittisin toimenpitein, koska se on pitkälti tällä hetkellä harmaan talouden piirissä. Tilastokeskuksen tuoreen selvityksen mukaan kotityön arvo on 230 miljardia markkaa eli 45 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Yhtenä konkreettisena ehdotuksena erityisesti työministerille haluan tuoda esille asian, josta olen saanut runsaasti yhteydenottoja niin työvoimatoimistoista kuin yksityisiltä kansalaisilta. Kotitalouksille myönnettävien työllistämistukien jakoperusteita tulisi mielestäni muuttaa niin, että kotihoidon tuen saaminen ei olisi este työllistämistuen saamiselle, tai sitten niin, että niistä voitaisiin edes valita jompikumpi, kuten ei ole

esimerkiksi Kelan maksamien omaishoidon tuen tai vammaisen lapsen hoitotuenkaan kohdalla. Nykyinen ohjeistus on pienten lasten vanhempien kannalta epäoikeudenmukainen, ja tässä elämäntilanteessa työtä olisi paljon myös kodeissa tarjolla, ja se estää monien työtilaisuuksien ja myös pidempien työsuhteiden syntymistä.

Ed. Paasilinna (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin itse olen ed. Rehnin puheenvuorosta kiinnostunut.

Ed. Ranta-Muotiolle sanoisin, että on hyvä, että maaseutu monipuolistuu tuotantorakenteeltaan. Nimittäin ennenhän sitä tukea tuli kuin kirnupiimää päähän, kun teki vain tonneja ja tonneja, ja se suosi tietysti suuria tiloja. Nyt kirjavoituminen ja monipuolistaminen on hyvä asia. Kuluttajat ovat valmiita maksamaan vaikka kolminkertaista hintaa tällaisista tuotteista. Me olemme menossa oikeaan suuntaan. Semmoista nirhimistähän täällä pitää tehdä, koska täältä puuttuu preeria, valitettavasti, eikä sitä tuontitavarana voi tänne tehdä. Maa on niin suuren osan vuodesta jäässä, myöskin ed. Saaren kohdalla, ettei hän sille paljon mitään pysty tekemään. Mutta oikeaan suuntaan ollaan menossa, vaikka vastustustakin ilmenee.

Mitä tulee pk-sektoriin, kannatan lämpimästi ed. Rehnin ajatusta. Lisäisin siihen byrokratian, että juuri yksin yrittäjällä byrokratia on niin suuri, että siihen kuluu kohtuuttomasti aikaa, eli sitä täytyy kerta kaikkiaan nyt laskea voimakkaasti. Kannatan työn jakoa. Myös lähialuekaupassa pk-sektori tarvitsisi vientitakuita, ei 100-prosenttisia, kuten Itävalta tai Ranska antaa, vaan esimerkiksi 70-prosenttisia, että olisi riskikin. Silloin jo alkaisi herätä vientikin taas, kun se alkaa nyt nuukahtaa.

Julkisen sektorin toimet käyntiin. Nyt tarvitaan poikkeustoimia, kuten ed. Ranta-Muotio sanoi. Mitä olisi silloin siirtää painopistettä palkkaverosta jalostusarvon eli automaation verotukseen, koska se syrjäyttää työtä niin hurjalla vauhdilla? Jollakin tavalla veroasia täytyy saada kuntoon. Mutta se edellyttää kansainvälistä sopimista. Ei korkea tekniikka meitä pelasta. Noin 3 prosenttia työvoimasta on siinä. Sitten jää paljon siitäkin väkeä sienenviljelyyn ja opettamiseen ja hoivaamaan.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ranta-Muotio otti ansiokkaasti esille metsän ja erityisesti mekaanisen puunjalostuksen jalostusasteen nostamisen, johon aikaisemmissa puheenvuoroissa jo muutamat edustajat ovat tarttuneet.

Olen saanut ennen kansanedustajan työtäni kolmisen vuotta tehdä nimenomaan mekaanisen puunjalostuksen kehittämisen piirissä työtä. Sain vetää Puu-Suomi-projektia, jossa olivat mukana maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö. Tähän koottiin maan parhaita asiantuntijavoimia ja satoja yrityksiä. Hankkeessa asetettiin vuoteen 2000 tavoitteeksi 10 000 työpaikan ja noin 3—4 miljardin vientitulon lisääminen.

Haluan ottaa esille näkökulman, millä tavalla tässä sektoroituneessa toimintakulttuurissa hyvät asiat putoavat johonkin väliin. Nyt ei ole löytynyt ministeriötä, sitä tahoa, joka ottaisi omakseen tämän hankkeen. Hanke ei kelpaa maa- ja metsätalousministeriölle, ei työministeriölle, ei kauppa- ja teollisuusministeriölle. Syynsä kullakin. Minä toivoisin, että tämän toimialan kehittämiseen todella tartutaan lujasti, se on yksi keskeinen mahdollisuus Suomelle.

Ed. Lämsä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ranta-Muotio toi esille monia hyviä keinoja, millä voitaisiin parantaa työllisyyttä. Tuli mieleen, kun häntä kuuntelin, pääministerin sanoma toissapäivänä, että hallituksen linjaa ei muuteta, siinä tiukasti pysytään. Tämä johtaa siihen, että ne monet hyvät näkemykset, mitkä täälläkin on esitetty, ovat kuin tuuleen puhaltaisi, niitä ei oteta huomioon millään tavalla.

Ed. Ranta-Muotio toi esille myös uusien säästöjen kohdentamisen, miljoona markkaa kuntien valtionosuuksista. Siitäkin pääministeri toissapäivänä totesi, että kunnat rypevät rahoissaan eivätkä hoida niille kuuluvaa työllisyysvelvoitetta. Kun kiertelin Ylä-Savon kuntia, samoja kuntia, joissa pääministerikin kävi kierrokseni jälkeen, voin sanoa, että kunnat eivät ryve rahoissaan, vaan enemmänkin veloissaan. Ne hoitavat kyllä työllisyysvelvoitettaan niin hyvin kuin se suinkin on mahdollista. Ne pyrkivät siihen, että päästäisiin mahdollisimman vähillä irtisanomisilla ja pyrittäisiin eri palvelut kutakuinkin hoitamaan.

Ed. Ranta-Muotio toi esille myös hyvin tärkeitä maatalouteen liittyviä kysymyksiä, eli ei ole huomioitu riittävästi, millä tavalla maatalous- ja elintarvikesektori kokonaisuutena työllistävät. On aivan selvä, että säästöt, jotka nyt kohdiste-

taan esimerkiksi EU-tukipaketin avaamiseen ja 750 miljoonaan markkaan, tulevat vaikuttamaan siihen, että työpaikkoja luisuu maaseudulta alta pois. Kaiken kaikkiaan linja on se, että täällä hoidetaan valtiontaloutta eikä ajatella asioita kansantalouden kannalta ollenkaan. Rahaa sitten lisäbudjeteilla juoksutetaan koko ajan ja syntyy aika suuria vääristymiä.

P u h e m i e s : Kehotan jälleen arvoisia edustajia miettimään, mikä on vastauspuheenvuoron luonne. Ed. Ranta-Muotion puheenvuoro oli varsin selkeä, sitä ei olisi tarvinnut toistaa, ja kannatuspuheenvuoro ei ole vastauspuheenvuoro.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Minusta keskustelu on ollut laaja-alaista ja rakentavaa. Hallituksen linja ei muutu, mutta on tärkeää käydä eduskunnassa keskustelua työllisyydestä ja niistä yksityiskohdista, joista monta kertaa olen jo sanonut, että hyvin monet asiat, jotka ovat olleet esillä, ovat osin jo toteutetut, ovat valmistelussa, ovat työllisyysohjelmassa ja hallitusohjelmassa. Esimerkiksi ed. Jääskeläinen sanoi, että hallitus ei ole ottanut onkeensa kristillisen liiton välikysymyksessä esitettyjä asioita työajan lyhentämisestä. Väitän, että kuluneiden yhdeksän kuukauden aikana on tehty enemmän työajan lyhentämiseksi kuin koskaan Suomessa.

Meillä on otettu käyttöön vuorotteluvapaa, osa-aikalisä, on päästy työaikalain uudistamisen yhteydessä sopimukseen ylitöitten rajoittamisesta. Sekin on solidaarinen tapa jakaa työtä. Eilen illalla hallituksen iltakoulussa päädyttiin siihen, että huhtikuun alkuun mennessä valmistellaan säädöspohja 2x6 tuntia työajan lyhentämismallin kokeiluista. Tästä ovat kunnat innostuneita, Kuntaliitto on innostunut. Ainoastaan kuntatyönantaja vielä haraa vastaan. Tässä on otettu tosi iso askel. Mitä muuta voisi tehdä?

Siinä suhteessa keskustelu on ollut vähän varjonyrkkeilyä, että kun on jo kerrottu, mitä tehdään, seuraavassa puheenvuorossa aina joku sanoo, että kun ei ole vain tehty. Kuullun ymmärtämistä ja sillä tavalla aidompaa mielipiteenvaihtoa kenties voisi lisätä.

Ed. Räsänen aivan kuten ed. Perho eilen otti esiin kotitalouksille myönnettävän työllistämistuen ongelmat. Sitäkään ongelmaa ei ole, jota on esitetty. Se on totta, että kotitalouksien työllistämistukea ei voi saada saman henkilön palkkauskustannuksiin samalta ajalta kuin muuta valtion tukea saa. Esimerkiksi, jos perheessä on lasten kotihoidon tuki jollekulle henkilölle tai on harkinnanvaraisia hoitokorvauksia vanhusten hoitoon, näihin hommiin ei voi saada kotitalouksille myönnettävää työllistämistukea. Mutta jos sama kotitalous esimerkiksi haluaa tukea vaikkapa remontteihin tai johonkin muuhun, kotitalouksien työllistämistukea voi käyttää, mutta ei saman henkilön samaa työtä koskevaan tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Minusta on syytä antaa eduskunnalle, niin hallituspuolueille kuin oppositiollekin tässä vaiheessa tunnustusta käydystä mielipiteenvaihdosta. Käyty keskustelu on tähän mennessä nostanut esille kolme pääteemaa työttömyyden nujertamiseksi:

Verotuksen keventäminen ja sitä kautta kulutuskysynnän kasvu ja kotimarkkinoiden elpyminen on oikea ajatus. Siihen suuntaan hallitus on jo edennyt, ja hallitusohjelmassa ja työllisyysohjelmassa on ihan kristallinkirkkaasti se linja muotoiltu, että talouden liikkumavaraa tullaan käyttämään työn tekemisen ja työn teettämisen verotuksen keventämiseen.

Toinen esille noussut asia on, että työnantajan sivukuluja on alennettava. Sivukuluja on jo alennettu, ja sama linja jatkuu, kun maan taloudellinen tilanne sen sallii. Olisi erittäin suuri riski vaarantaa sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmää tekemällä sen tyyppisiä sivukulujen leikkauksia, jotka niin tekisivät. Varsinkin kun uskon, että eduskunta ei haluaisi eikä kukaan meistä haluaisi mihinkään uusiin säästöihin, silloin tietty tasapaino on säilytettävä.

Kolmas pääkysymys, joka on noussut esille, on se, että työelämässä täytyy tehdä uudistuksia. Minä olen moneen kertaan luetellut ne uudistukset, jotka hallitus on saanut liikkeelle, ja se luettelo ei ole todellakaan aivan lyhyt.

Kun ajatellaan — ed. Rehnille erityisesti — että yhdeksässä kuukaudessa on saatu näin mittavia asioita jo liikkeelle ja lisää on tulossa, voisi myös opposition puolesta antaa jonkinlaisen tunnustuksen sille yhteistyön politiikalle, mikä nyt hallituksessa on omaksuttu.

Olin tänään Jyväskylän talvessa työmarkkinapäivillä mukana, ja siellä oli arvovaltaisia työelämän tutkijoita, professoreita, työmarkkinajärjestöjen edustajia. Erityisesti nämä tutkijat sanoivat, että ei ole minkäänlaisia tutkimustuloksia siitä, että joustot lisäisivät työpaikkoja. Sekin on ollut sellainen keskustelu, joka on ollut tarpeen, ja minusta eduskuntakeskustelussa on mennyt parempaan ja maltillisempaan suuntaan.

Professori Antti Kasvio jopa kysyi, onko Suo-

mella varaa suurempaan joustamiseen kuin tällä hetkellä työmarkkinoilla tapahtuu, kun esimerkiksi uusista työsuhteista 78 prosenttia on määräaikaisia. Onko varaa? Nimittäin tämä muutos työelämässä rapauttaa itse asiassa sellaista erittäin tärkeää kansallista osaamista, joka liittyy aina siihen, että kun ihminen on pysyvässä työsuhteessa, häntä koulutetaan ja häneen panostetaan. Näin kartutetaan kansallisesti yhteistä inhimillistä pääomaa. Hän jo kysyi, onko varaa enempään. Minusta se on viisas kysymys ja asiaa kannattaa monipuolisesti tarkastella.

Erityisesti yrittäjät ovat tyytyväisiä siihen, että he ovat nyt aidosti mukana työelämän uudistamistyössä, ja heillä on myös ollut hyvin paljon rakentavaa annettavaa. Myös se on koettu hyvin tärkeänä, että ne joustot, joita on työehtosopimuksissa muun muassa metalli tunnetusti keihäänkärkenä — niillä joustoilla on rajana vain taivas — voidaan nyt ulottaa myös järjestäytymättömiin työnantajiin. Se koetaan erittäin myönteisenä. Enemmän on tehtävä, ja se esityslista, johon tämän kevään aikana vielä päästään, on pitkä.

Tosiasia, joka jokaisen tulee tunnustaa, on se, että ei mitään ihan käden käänteessä uusita, jos ei haluta sanelulla ja komennolla, käskyttämällä ja pomottamalla edetä näissä kysymyksissä. Meillä on aikaisempia kokemuksia, että näin ei onnistu. Uudistaminen on aina prosessi, ja prosessi vaatii aina aikaa, neuvotteluja ja sovittelua. (Ed. Aittoniemi: Missä on jo toteutettu?) — No, jos on jo toteutettu irtisanomisaikojen lyhentäminen, kuusi vuotta punnerretusta työaikalaista on päästy sopimukseen, jos henkilöstörahastoissa on tehty muutoksia, jos neuvottelut epätyypillisten työsuhteiden tasavertaisesta kohtelusta ovat pitkällä ja tähän liittyy myös määräaikaisten työsopimusten käytännön helpottaminen, niin tämä koko esityslista on aika pitkä ja tämä on sovittu yhdessä työmarkkinajärjestöjen ja myös Suomen Yrittäjien osalta. Tie on kivinen ja pitkä, mutta se on kuljettava, ja askeleet parempaan suuntaan on jo otettu.

Se, mikä keskustelussa on käynyt ilmi, minkä voi allekirjoittaa ja mikä on varmasti kaikkien sielussa syvällä, on se, että massatyöttömyyden ongelma, erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden ongelma on vakava. Suomi teki maailmanennätyksen. Sekin kävi professori Kasvion tutkimuksesta selville, että missään läntisessä maassa ei ole koskaan hävinnyt niin nopeasti työpaikkoja kuin Suomessa 90-luvun alussa. Suomi teki maailmanennätyksen työpaikkojen tappotahdissa. Kerran purettua tuotantokapasiteettia ei hevillä polkaista takaisin. Sen mukana meni jo niin paljon yrittäjäpersoonia ja yrittäjähenkeä, että sen uudelleenrakentaminen ja sen jälleenrakentaminen on äärettömän vaikea asia. Juuri sen takia tämä vakaa linja on syytä säilyttää, koska se, että vältymme sellaisilta korkopiikeiltä ja sellaisilta devalvaatiokärsimyksiltä, joita kotimarkkinasektori neljän viime vuoden aikana koki, on juuri se, joka on yritysten perustamisen ja yrittäjyyden kannalta tärkeää. Vakaa linja on syytä säilyttää, mutta on ilman muuta tehtävä tärkeitä rakenteellisia uudistuksia tuloloukkujen ratkaisemiseksi, työttömyysturvan, työpaikkakoulutuksen ja monen muun suhteen. Näihin kaikkiin hallitus on käynyt vahvalla otteella käsiksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. Vehkaoja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy antaa tunnustusta ministeri Jaakonsaarelle. Vuoden taivallus työministerinä on hänelle opettanut nöyryyttä. Häntä tuskin saattoi tuntea samaksi henkilöksi kuin se kansanedustaja Jaakonsaari, joka eduskunnassa viime vaalikaudella puhui työttömyydestä.

Täytyy myöntää, että hallitus on tehnyt pitkän listan, jota ministeri Jaakonsaari esitteli. Ne ovat tärkeitä, hyviä asioita, mutta valitettavasti tähän murrokseen, tähän valtavaan yhteiskunnalliseen muutokseen suhteutettuina ne ovat marginaalisia, pieniä asioita. Se näkyy myös siinä, että eivät ne ole tehonneet sillä tavalla kuin hallitus olisi toivonut ja niin kuin kaikki suomalaiset olisivat toivoneet. Työttömyys ei ole kääntynyt laskuun vaan päinvastoin se on kääntynyt nousuun.

Minusta ministeri Jaakonsaaren lähestymistapa on siinä mielessä hyvä, että hän myöntää myös opposition oikeuden kysellä tämän asian perään ja myöntää, että asia on vakava, ja pyrkii perustelemaan asiansa päinvastoin kuin pääministeri vastauksessaan ja keskustelun alussa. Minusta tällä tavalla me voimme edetä. Meidän täytyy yhdessä ennakkoluulottomasti etsiä todella suuria ratkaisuja, joilla me voimme työttömyyden nujertaa.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron heti silloin, kun olin kuul-

lut välikysymyksen ja pääministerin vastauksen kysymykseen. Eli tämä on ilmeisesti varsinaisesti ensimmäinen puheenvuoro, jota ei ole pyydetty ennakkoon, vaan sen jälkeen, kun on kuultu hallituksen vastaus välikysymykseen. Eli tarkoitan sitä, että normaalissa kokouksessa nyt vasta keskustelu alkaa. Minusta nämä työtavat ovat melko huonoja, kun ensimmäinen varsinainen keskustelupuheenvuoro tulee kolme vuorokautta sen pyytämisen jälkeen ja kuitenkin pyysin sen heti, kun kuulin, mitä pääministeri oli vastannut. (Ed. Lämsä: Jatketaanko huomennakin vielä?) — No niin, ehkä tässä suhteessakin olisi jotain korjattavaa.

Työllisyyden puolittamistavoitetta en pidä riittävänä enkä voi sitä hyväksyä. Jos haluamme pitää näin korkeata elintasoa, niin korkein työttömyysaste, jonka voin hyväksyä tämän vaalikauden lopussa, on alle 100 000 työtöntä. Jos emme siihen pääse, niin samalla meidän on tehtävä tietoinen päätös suomalaisten keskimääräisen elintason alentamisesta. En ole huomannut, että siitä on valmiutta edes keskustella. Me emme voi pitää hyvinvointivaltiota pystyssä, emmekä pystyttää uudelleen sellaisissa oloissa, joissa 250 000 ihmistä on virallisesti työttömänä ja tosiasiassa vielä suurempi joukko.

Tietenkin välitavoitteeksi työttömyyden puolittaminen sopii hyvin. Valitettavasti näyttää, että perinteisillä keinoilla tavoite ei toteudu, eikä se lähene. Tämä ei ole minulle ollut yllätys. Olen, silloin kun sain tietää hallitusohjelman, todennut sen monessa yhteydessä. Minkä takia olen näin arvioinut? Sen takia, että tämän hallituksen talouspolitiikka on täsmälleen samaa kuin edellisen hallituksen talouspolitiikka. Itse huomasin, kun Ahon hallitus oli jatkanut sitä 2 vuotta, että se ei tässä muuttuneessa yhteiskunnassa johda työttömyyden vähentämiseen, siis huomasin sen vuonna 92 ja totesin julkisesti. Enkä ole niin epäloogi-nen, että olettaisin, että jos pääministerin nimi muuttuu, tämä politiikka alkaisi purra.

Eli nämä perinteiset keinot, jotka sinänsä ovat terveen talouspolitiikan keinoja ja välttämättömiä, ne ovat riittämättömiä johtamaan työttömyyden alentamiseen. Ne keinot ovat niitä keinoja, jotka menestyksellä ensimmäisen kerran vuonna 68 Liinamaan ykkössopimuksen puitteissa johtivat suomalaiset ja suomalaisen talouden ylös vaikeuksista ja korjasivat myös työttömyystilanteen. Toisen kerran Sorsan hallitus vuonna 76 Korpilammen kokouksen jälkimainingeissa ja sen avulla näillä keinoilla johti taas Suomen pois taloudellisista vaikeuksista ja joukkotyöttömyydestä. Mutta siitä ei tietenkään voi tehdä sitä johtopäätöstä, että nämä vuoden 68 tai vuoden 76 keinot enää pätisivät 90-luvulla. Maailma ja Suomi on kokonaan toisenlainen. Silloin elimme teollisuusyhteiskunnassa ja silloin taloudessa oli toisenlaiset syy- ja seuraussuhteet. Sen takia on luonnollista, ettei näillä keinoilla ole saatu, eikä saada ratkaisua.

Siis perimmiltään tämän hallituksen politiikka ei tietenkään ole samaa kuin Ahon hallituksen talouspolitiikka tai politiikka, mutta tämä talouspolitiikan peruslinja on täsmälleen samaa. Tietysti olen korostanut, että valtiovarainministerikin on ollut sama, ja kun hän nyt vaihtui, niin nykyinen Niinistö on ilmoittanut tekevänsä samaa politiikkaa. Tietenkin itselleni on tullut se kuva, että ei suinkaan tätä talouspolitiikan peruslinjaa ole määrännyt Iiro Viinanen, Esko Aho tai kukaan nykyisenkään hallituksen ministereistä, sen ideasammot ja suunnittelijat ovat valtiovarainministeriön korkeat virkamiehet. Ehkä se selittää vielä pitemmälle, miten todellakin linja on ollut johdonmukainen, siihen eivät ole vaikuttaneet vaalit, eivät ministerien vaihdokset, eivätkä hallituksen vaihdokset.

Sinänsä siis en kritisoi hallituksen toimia, pidän tervettä taloutta ja säästöjä hyvänä, toisella tavalla niitä olisi voitu tehdä ja vivahde-erojakin olisi voinut olla, mutta ennen kaikkea kritisoin sitä, että ne ovat riittämättömiä. Itse asiassa tämä vanhakantainen teollisuusyhteiskunnan talouspolitiikkahan toimi niin, että hoidettiin inflaatiota. Kun inflaatio painettiin alas, niin työllisyys korjaantui itsestään. Nyt hoidetaan inflaatiota, vaikka inflaatio on nollassa, melkein miinuksessa. Kaikki me tiedämme kokemuksesta, ettei se pieni inflaatio ole auttanut meidän työllisyysongelmiin. Eli syy- ja seuraussuhteet eivät tässä tietoyhteiskunnassa, tai miksikä tätä nimitetään, toimi samalla tavalla kuin siinä menneen maailman yhteiskunnassa.

Ei ole kuitenkaan uusiakaan konsteja keksitty, tai varmasti kaikki on keksitty ja esitetty, mutta ei ole pystytty omaksumaan. Tietenkin voisi lisätä, että minusta täysin aiheellisesti voisi kysyä, että mikä niiden korkeiden virkamiesten vastuu, tulosvastuu on, jotka ovat 80-luvulla tehneet näitä ratkaisevia virhearvioita, ja joiden politiikan ja hallinnon suunnittelun tuloksena 90-luvulla on tehty riittämättömiä toimia. Kansanedustajathan ovat saaneet vaaleissa valtakirjan, hallitus ja ministerit on täällä valittu, mutta en ole huomannut, enkä tiedä, millä mekanismilla näiden korkeiden virkamiesten työn tulokselli-

suutta mitattaisiin. Tietenkin tiedämme, että ministerit ja hallitus voivat tähänkin asiaan puuttua. Saman kysymyksen voisi esittää myös työministeriön virkamiesten osalta. Heidän osalta jos tulosvastuuta mitataan, niin tulokset on heikot.

Jos ajatellaan yhteiskuntaa ja työllisyyttä, niin ehkä me liikaa tässäkin keskustelussa lähdemme yhteiskunnan näkökulmasta, tästä makronäkökulmasta. Yrjö Kallisen elämäntyön keskeinen sisältö oli se, että hän totesi aina, että jos yksilö voi hyvin, niin yhteiskunta voi hyvin. Se pätee varmasti tänäänkin. Me poliitikot vain suunnittelemme sitä hyvää yhteiskuntaa ja luulemme, että siinä meidän hyvässä yhteiskunnassa automaattisesti ihmisetkin voivat hyvin. Ehkä meidän pitäisi suunnitella ihmiselle hyvää elämää. Tämä hyvä yhteiskunta järjestäytyisi itsestään sivutuotteena. Siinä tarvittaisiin hieman nöyryyttäkin asettua toisenlaiseen rooliin.

Työ on arvo sinänsä, mutta minusta elämässä on paljon muitakin arvoja, kuin mitä voidaan rahassa mitata. Minun elämälläni ainakaan ei olisi ollut mitään arvoa, jos raha olisi vain mittari, kun en osaa sitä sillä tavoin arvostaa. Työllä, olkoonpa se vaikka kuinka huonoa, on useimpien suomalaisten mielestä erittäin suuri arvo. Vaikka se olisi sitä kengänkiillottajan työtä, niin kuin täällä on herjattu. Sekin on parempaa jokaiselle ihmiselle kuin työttömyys ja sosiaaliturvan varassa eläminen.

Itse olen tehnyt nuorena varmasti niin halpaarvoisia töitä kuin tässä maailmassa tai Suomessa on. Olin silloin ja olen tänä päivänä sitä mieltä, että ne olivat minulle hyväksi. En tiedä, minkälainen ihminen minusta olisi tullut, jos en niitä töitä aina työttömyystöistä ja risusavotoista alkaen olisi voinut tehdä. Jos olisi ollut nykyinen yhteiskuntamalli, varmasti itsekin olisin hyvin nuorena ollut sosiaaliturvan varassa. Minusta mitään työtä, ei niin pienipalkkaista työtä ole, että meillä olisi varaa sitä aliarvioida. Annettakoon jokaiselle ihmiselle mahdollisuus päättää, millä hinnalla hän sitä työtä tekee, mutta meidän on turha sanoa, että jokin työ on niin halpaarvoista, että sitä ei pitäisi tehdä niin pienellä palkalla.

Työ laajasti käsitettynähän on melkein niitä ainoita keinoja, joissa ihminen voi toteuttaa itseään. Jokainen ihminen kuitenkin perimmiltään etsii elämälleen jotain mielekästä tarkoitusta. Jos ei ole työtä, jos ei ole tarkoituksena muuta kuin elää se syntymisen ja kuoleman väli, saada ruokaa ja asunto, ei kukaan terve ihminen siihen tyydy. Jos hänet pakotetaan tyytymään, hän ei ole pitkään terve.

Työnteko kannattavaksi — oikeastaan siinä mielestäni olisi ratkaisu työttömyysongelmaan. Työtähän meillä on liikaa, valitettavasti. Työhän on loppunut silloin, kun ei meillä kenelläkään ihmisellä ole mitään tarpeita. Sellaisia ihmisiä ei ole. Meillä on toiveita joistakin tavaroista, jos ei niistä, niin joistakin palveluista, joita muut ihmiset meille antaisivat. Eli työtä on rajattomasti. Sanotaan: ei ole rahaa. Jos ei ole rahaa, täytyy tehdä töitä, että saa rahaa. Minä en tiedä muuta tapaa hankkia rahaa kuin tehdä töitä, voi lainata, mutta sekin täytyy työllä korvata, tai sitten varastaa. Jos on rahasta puute, täytyy tehdä töitä.

Työnteko kannattavaksi! Verotus on ehkä se keino, jolla nopeimmin voitaisiin tähän seikkaan puuttua. Tuttu on kaikille yhtälö, että jos palkansaaja saa 100 markkaa nettona laillisesti käteen, se keskimäärin maksaa työnantajalle 340 markkaa. Siinä se salaisuus! Työ on tehty niin kovin kalliiksi, että ihmettelen, jos joku vielä ryhtyy työnantajaksi. Ei niitä kyllä löydykään. Entisetkin vähentävät tätä roolia. Mistä tämä johtuu? Satasen tulon kun minä saan laillisesti, se työnantajalleni maksaa 340 markkaa keskimäärin. Siinähän on tietysti suurin erä tuloverotus, satanen noin keskimäärin, ollaan 200:ssa. Kun siitä 200:n bruttopalkasta maksetaan kaikki sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut ja kaikki se, mitä siitä bruttopalkasta, tilistä otetaan, siitä keskimäärin se yli 300 markkaa tulee. Jos saisimme tätä reilua 300:aa edes 200:aan, varmasti työn kilpailukyky palautuisi siinä määrin, että muutaman vuoden aikavälillä jo tätä kautta työttömyys poistuisi.

Veroja yhteiskunta kyllä tarvitsee. On epärealistista ajatella lyhyellä aikavälillä, että sinänsä verorasitusta voidaan merkittävästi alentaa. Mutta on täysin järjetöntä periä palkasta tai työn tekemisestä niitä veroja, vaan joitakin muita tulovirtoja, lähinnä kulutusta, olisi järkevämpi verottaa ja tätä kautta saada työn hintaa alas. Kun en itse kannattanut voimakasta veroremonttia, jossa huomattavasti tuloverotusta alennettaisiin, perusteenani ei suinkaan ole ollut se, että elvytettäisiin tai annettaisiin tuloruiskeita, vaan se, että saadaan työn hintaa alas. Miten se järjestetään käytännössä, tietysti niin, että kun nettopalkka verotuksen pienenemisen puolesta voimakkaasti nousee, samalla eri mekanismeilla pitäisi bruttotyövoimakustannuksia alentaa saman verran. Sehän on mahdollista siirtämällä esimerkiksi elä-

kemaksujen maksurasitusta. Se on teknisesti järjestettävissä. Tietysti siinä on se heikko kohta, että veronmaksun ikävyys ei siitä lopu, mutta se on toinen asia.

Mutta lyhyellä aikavälillä varmasti mitään muita keinoja ei ole. Itse asiassa tietenkin tätä keinoa olisi pitänyt jo aikaisemmin käyttää. Harmaa talous, jossa on monta kymmentä miljardia, ehkä paljon suurempia summia, mitä yleisesti myönnetään, perustuu netto- ja bruttotyövoimamenojen eroon ja se kasvaa räjähdysmäisesti. Voitaisiin sanoa, että itse asiassa se on pelastanut yhteiskunnan. Jos oletetaan, että nekin ihmiset, jotka saavat tulonsa harmaasta taloudesta, olisivat sosiaaliturvan varassa, tämä yhteiskunta olisi romahtanut. Näinhän tämä pelaa. Tämä kierrehän on sellainen, että millään valvonnan lisäämisellä sen kasvua ei enää saada edes hillittyä.

Siis työn hinta alas. Sitten kun puhutaan joustokeskustelusta — en tiedä, mitä kukakin joustolla tarkoittaa — minusta sitä joustoa tulee sillä, että tarpeetonta säätelyä puretaan. Työelämän lainsäädännöstä 70—80 prosenttia on oman arvioni mukaan täysin tarpeetonta. Eli vähennetään niitä pykäliä eikä suinkaan niin kuin nyt tehdään, että säädetään uusia pykäliä, joilla tuodaan sitä joustoa. Tosiasiassahan mennään yhä kauemmas säätelyyn. Eli uusi työaikalaki on juuri nurinkurista menoa: tulee lisää pykäliä siitä, miten saa sopia joustosta. Systeemihän kasvaa yhä hirviömäisemmän jäykäksi. Ei kukaan tervejärkinen ihminen, joka on työpaikalla, voi ymmärtää tällaista lainsäädäntöä. Tämä on 70-luvun lainsäädäntöä, vielä vanhempaa. Minä puhun kokemuksesta. Minä olen ollut työntekijä, olen ollut ay-lakimies, olen ollut ay-johtaja, olen ollut työnantaja, nyt olen yrittäjä. Olen katsonut työelämän arkipäivää kaikista mahdollisista rooleista, joista sitä voi katsoa. Siihen kokemukseen minä puhun, en mihinkään teorioihin. Teoriatkin kyllä varmasti tukevat näitä samoja johtopäätöksiä. Tietenkin, jos on pelkkä poliitikko, ministeri tai kansanedustaja, joutuu turvautumaan pelkkiin teorioihin, lehtikirjoituksiin ja tutkijoiden puheisiin.

Joustavuus on klisee. Itse asiassa jos joustavuudella tarkoitetaan säätelyn purkua, se on oikea termi. Vähemmän lakeja. Eduskunta kumoamaan entisiä, ei mitään uutta tilalle. Kyllä ihmiset työpaikoillaan ne sopivat. He osaavat hyvin sen tehdä. Niinhän he nyt tekevätkin. Koko lainsäädäntö on paljon valemaailmaa. Itse asiassa vain julkisella sektorilla ja suurtyöpaikoilla enää merkittävästi kirjaimellisesti noudatetaan työehtosopimuksia ja monia työlainsäädännön keskeisiä osia. Arkielämä on mennyt tämän keinotodellisuuden, järjestelmätodellisuuden ohi. On ollut pakko mennä, muuten ne viimeisetkin työpaikat olisivat hävinneet. Leivästähän siinä on ollut kysymys.

Toinen klisee, markkinavoimat, mitä ne ovat? Eiväthän ne ole ne pörssimeklarit, pojathan tekevät niin kuin me käskemme. Ei huutokaupan pitäjä osta mitään. Eli markkinavoimathan ovat me ihmiset. Meidän taloudellinen käytöksemme on se markkinavoima. Me kaikki olemme markkinavoimia. Silloin, kun me kansalaisina äänestämme, me käytämme poliittista valtaa. Kun me menemme kauppaan, silloin me olemme se markkinavoima. Ei se markkinavoima ole sen kummempi. Miksi me hoemme jotakin mantraa markkinavoimista? Se olemme me itse. Tietenkään markkinavoimissa ei ole markka ja ääni -periaate, eli ne, joilla on enemmän rahaa, niillä on enemmän myös taloudellista päätösvaltaa, siinä mielessä siinä on vähän toiset säännöt. Mutta sellaisessa yhteiskunnassa kuin Suomi, jossa tulotaso on hyvin tasavahva, niin itse asiassa kaikki kansalaiset ovat merkittävässä roolissa markkinavoimissa. Yrityksethän tietenkin tekevät, niin kuin me kuluttajina käyttäydymme, niillä on erittäin vähän päätösvaltaa eikä niitä pidä pitää markkinavoimina. Sellainen yritys, joka ei kuluttajien toiveihin vastaa, on hyvin lyhyessä ajassa entinen yritys.

Työn jakamisesta paljon puhutaan. Tietysti työttömyys on mahdollisuus sitä kauttakin hyvin pitkälle hoitaa, jos ollaan valmiita vastaamaan elintason alentamiseen. Tietenkin, jos siirrytään kuuden tunnin työpäivään, sehän on täysin mahdollista, kun tyydytään kuuden tunnin palkkaan. Siitähän on kysymys. Eli työttömyys hoidetaan sillä tavalla, että lyhennetään kaikkien työpäivä kuuteen tuntiin ja kaikkien palkoista otetaan 25 prosenttia pois. Se on helppo ratkaisu. En ole nähnyt kannatusta tälle ajatukselle. Joku tietysti sanoo, että minä en luovu. No toinen luopuu sitten enemmästä kuin 25 prosentista. Eli se on epärealistista tällä tavalla tehdä.

Tietenkin työn jakamista pitää suosia ja niitä ihmisiä, jotka tyytyvät kuuden tunnin työpäivään ja lyhyempään ja vastaavasti pienempiin tuloihin ja alempaan elintasoon, täytyy tietysti suosia. Mutta eihän se ole se ratkaisu, millä tästä työttömyydestä päästään. Ja jos se olisi ollut ratkaisu, se olisi varmaan jo tehty. Mutta kun ihmiset eivät ole valmiita elintasostaan laskemaan, erittäin harvat ovat. Ehkä tässä salissa on

sellaisia, joiden tulot ovat niin suuret, että me voisimme sitä harkita.

Mitä sitten vielä? Työttömyysturvan tilalle työtä, siitähän olen puhunut pitkään. Itse asiassa varmasti ennemmin tai myöhemmin, toivottavasti emme liian myöhään, rupeamme osoittamaan ihmisille työtä emmekä kuvittele, että työttömyyteen on ratkaisuna työttömyysturva. Vaikka ihminen saisi kuinka suurta työttömyysturvaa, hän on työtön ja työttömyysongelma on yhtä paha. Eli ratkaisu on työpaikan osoittaminen.

Tilapäisesti, kun nämä markkinavoimat tai markkinat tai terve talous eivät pysty osoittamaan ihmisille työtä, ainut mahdollisuus on yhteiskunnan käydä tilapäiseksi työnantajaksi, kun kukaan muu meistä, yksilö, ei vapaaehtoisesti siihen suostu. Eli tietenkin meidän pitää kansalaisista pitää huolta. On perusteltua, että esimerkiksi kolmen tai kuuden kuukauden jälkeen, jos ihminen edelleen haluaa apua työttömyysongelmiin, hänelle sen määräajan jälkeen osoitetaan työpaikka työttömyysturvan sijaan. Tässä suhteessa palataan siihen vanhaan systeemiin, jolla 70-luvulle asti Suomessa hoidettiin työttömyysongelmia, eli työllisyystöihin. Nyt tietenkin voimme hoitaa niitä paljon paremmin ja inhimillisemmin. Onhan yhteiskuntamme elintaso kolminkertainen 60-lukuun verrattuna, ei tarvitse läheskään niin epäinhimillisesti tätä työttömyystyötä järjestää.

En usko, että kovin pitkälle hallitus voi tätä linjaa jatkaa. Hallituksella on ollut perusteetonta optimismia, ja kun se optimismi ei ole toteutunut, se on kalvanut tämän hallituksen uskottavuutta. Pääministeri Lipponen sanoi viime keväänä, että syksyllä näemme ensimmäisiä selviä merkkejä työttömyyden parantumisesta. Budjetin lähetekeskustelussa muistaakseni hän siirsi päivämäärää, että alkuvuodesta näemme niitä. Ihmiset muistavat näitä puheita. Me emme ole nähneet niitä myönteisiä työttömyyslukuja vielä. Sen takia monien ihmisten on vaikea uskoa pääministerin tiistaista puhetta, että ne tulevat muutaman kuukauden päästä.

Tällä tavalla on nyt jo tämä perusteeton optimismi syönyt hallituksen toiminnan edellytyksiä. Tämä on valitettavaa. Minusta päättäjien pitäisi mieluummin olla liian pessimistisiä kuin liian optimistisia. Perusteeton myönteisyys vastuullisessa päätöstilanteessa monta kertaa ei ole pelkästään tyhmää vaan myös vaarallista. Sen takiahan me 80-luvulla, kun kuvittelimme, että hyvinvointi kasvaa ilman mitään rajoja, olimme perusteettomassa optimismissa. Sen takia me olemme syöksyneet 1990-luvulla tähän lamaan. Olisi kaivattu realistisia pessimistejä — niitä, joilla olisi ollut pää pilvissä ja jalat maassa. Sama koskee tätäkin tilannetta.

Sitten toteaisin vielä, että konsensus oli se matto, jonka alla monet epäterveet ilmiöt tähän yhteiskuntaan 1980-luvulla syntyivät. Samanlainen vahingollinen ilmiö, tai sen toinen nimi on tämä kolmikanta. Meille puhuttiin ja monet varmasti tässä salissa uskoivat, että kun tupo tuli viime syksynä, niin se ratkaisee ongelmat. Mihin ne ovat ratkenneet? Eivät mihinkään. Ei kukaan enää odotakaan, että tupo ratkaisee. Se on unohdettu. Eli ei sieltä löydy ratkaisuja. Etujärjestöt pitävät tietysti kiinni omista eduistaan. Se on niiden tehtävä. Ei sitä voi arvostella. Ne hoitavat omia etujaan. Ei heiltä voi muuta olettaa.

Kysymys on siitä, että kuka hoitaa tämän kansan yhteisiä etuja. Sen pitäisi olla minun ymmärrykseni mukaan hallitus, eduskunta, ehkä jopa presidentti ja ottaa vastuu tästä. Tietenkin se on poliitikoille helppo tapa paeta vastuuta, mennä sen kolmikannan taakse ja sanoa, että siellä kolmikannassa ei parempaa saatu aikaan. Ja se kolmikanta on arvo sinänsä, jos siellä saadaan vähän huonompaa aikaan, niin on sillä hyvät seuraukset. Ei minusta ole sillä mitään hyviä seurauksia. Ja tiedän, kun olin 20 vuotta töissä yhdessä työmarkkinaosapuolessa, tiedän ajatuksia, ei siellä tulla suostumaan vapaaehtoisesti mihinkään sellaisiin rakenteellisiin ratkaisuihin, joita välttämättä tämä maa tarvitsee. Olette houkkia, jos siihen uskotte. Tuhlaatte aikaa.

Milloin tulee rohkeutta tehdä ne ratkaisut, joita olisi tarvittu jo 3—4 vuotta sitten? Onhan poliittisesti valituilla kansanedustajilla jotain vastuuta. Mistä löytyy se johtaja, pääministeri, joka rohkenee tehdä ne ratkaisut. (Ed. Ala-Nissilä: Keskustasta!) Esko Aho esitti nyt sen jälkeen, kun hän ei ole enää pääministeri, kaksi viikkoa sitten Helsingin Sanomissa erinomaisen ohjelman. Miksei hän tehnyt sitä silloin, kun hänellä oli valta? Miksei hän pannut itseänsä peliin? (Ed. Kankaanniemi: Kuka sen tyrmäsi?) — Niin, juuri sen takia, hän pelkäsi yhteenottoa etujärjestöjen kanssa, pelkäsi että hän sen häviää, hän on entinen pääministeri, entinen poliitikko. Siitä on kysymys, meidän johtajiemme raukkamaisuudesta, että he eivät uskalla muuta kuin tehdä sitä politiikkaa, jolla valta säilyy. Siitä on kysymys.

Toivottavasti pääministeri Lipposesta on tällaiseen tehtävään. Varmasti tukijoita hänelle siinä tehtävässä löytyy. Se tehtävä ei ole helppo,

enkä ihmettele yhtään, vaikka se johtaisi moniin vaikeisiin yhteydenottoihin etujärjestöjen kanssa, joita on toki paljon muitakin kuin ammattiyhdistysliike. Niitä on elinkeinoelämän järjestöt, yrittäjäjärjestöt, mitä kaikkia tässä maassa onkin. Mutta itse en näe muuta vaihtoehtoa. Minun mielestäni tämä maa on ajelehtinut 3—4 vuotta kohti omaa tuhoaan vaan sen takia, että kun meillä on tämä sivistynyt tapa, että tehdään vaan sellaisia päätöksiä, joita hyvin laajasti voidaan hyväksyä. Ja kun sellaisia päätöksiä ei tule, niin ei tehdä mitään. No, ei ihme, jos ongelmat eivät ratkea.

No, ehkä olen ollut vähän liiankin pessimistinen tässä puheessani. Mutta voisin lopettaa siihen, että oma kärsivällisyyteni ja oma tällainen kuuliainen hallituksen tukeminen, jota olen ilman moitteita tehnyt, ei voi kovin pitkään jatkua. Ja luulen, että monen muun, lähinnä tavallisen kansalaisen usko tähän hallitukseen, usko eduskuntaan ja usko valtajärjestelmäämme yleensä voi loppua jo huomattavasti aikaisemmin. Minusta suomalaisen yhteiskunnan päättäjät ovat jo nyt ottaneet tässä liian suuria riskejä. Olemme päästäneet tämän yhteiskunnan liian huonoon tilaan. Olemme päästäneet liian suureen työttömyyteen. Ja minusta nyt on tietenkin myös puheiden aika, mutta myös tekojen aika.

Toinen varapuhemies: Ed. Kuisma aloitti puheenvuoronsa toteamalla, että hän oli ensimmäinen, joka pyysi puheenvuoron kuultuaan pääministerin vastauksen. Hän puhui melkein puoli tuntia, ja alkuperäisellä puhujalistalla hänen järjestysnumeronsa oli 79. En tiedä, kuinka monta vastauspuheenvuoropyyntöä on, koska näyttöruutu on täynnä. Jos me käyttäisimme ne kaikki ja olisimme noudattaneet samanlaista ajankäyttöä, meillä olisi menossa jo kolmas täysi vuorokausi lopuillaan.

Haluan näillä sanoilla kiinnittää edustajien huomiota siihen, minkälaisesta ajankäytöstä yhdessä olemme sopineet.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Lyhyesti tuon julki iloni siitä, että on virkistävää, että eduskunnassa on yksi todellinen toisinajattelija ja suoranainen, sanoisinko ihan tämmöinen ääriliberaali ja hän on vielä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsen, niin ei voi tulla muuhun tulokseen kuin, että SDP on tällä hetkellä ehdottomasti Suomen mielenkiintoisin puolue, joka kantaa sisällään erilaista ajattelua.

En tämän takia pyytänyt puheenvuoroa, vaan halusin korjata hänen puheenvuorossaan erään virheen, joka oli aika isokin. Hän antoi ymmärtää, että työaikalaissa ikään kuin olisi tehty uusia pykäliä. Päinvastoin, samalla kun kumottiin viisi työaikalakia, tehtiin yksi Euroopan moderneimmista uusista työaikalaeista, jossa määriteltiin uusien laajojen joustojen löyhät pelisäännöt. Tämä on minusta erittäin hyvä työlainsäädäntö. Minäkin ihmettelin, miksi tätä prosessia on 6 vuotta suunniteltu, miksi on ollut 3 yleislakkouhkaa ja miksi vielä tämän jälkeen, kun peruslinjaukset on tehty, on ollut niin valtava meteli. Ilmeisesti uudistumisenhalu ja -vauhti ei ole parasta mahdollista, mutta ollaan iloisia siitä, että nyt on päästy eteenpäin. Työmarkkinajärjestöt ovat tämän jälkeen sanoneet, että tämän kanssa voi elää. Se on tässä ilmapiirissä erittäin tärkeää. Kun laki saadaan onnellisesti eduskuntaan ja täältä läpi, Suomessa on Euroopan modernein työaikalaki, joka sallii fantastiset joustot, suojelee myös työntekijää ja luo sellaiset yhteistyön pelisäännöt, ettei sanella eikä käskytetä eikä pomoteta. Minusta sen tyyppinen yhteistyöilmapiiri on erittäin tärkeä asia työmarkkinoilla.

Mitä tulee ylipäätään vielä kerran työllisyystilanteeseen, niin kyllähän työllisyys on valitettavan ja tuskallisen hitaasti kehittynyt, kuitenkin parempaan suuntaan. Nuorisotyöttömyys on laskenut. Pitkäaikaistyöttömien virta on pysähtynyt. Se on erittäin vakava ongelma, mutta sellainen ääripessimistinen asenne, jonka jälkeen symbolisesti jokainen voisi vetää itsensä hirteen, sekään tuskin on omalta osaltaan luomassa sitä perusteltua uskoa tulevaisuuteen, jota Suomen taloudessa tällä hetkellä on.

Kun lukee ulkomaisia arvioita Suomen taloudesta, niin siellä pidetään kyllä aikamoisena saavutuksena sitä kehitystä, mihin täällä on ylletty. Mutta on tietenkin totta, että Ranskassa ja Saksassa tapahtuva talouden hiipuminen vaikuttaa välittömästi Suomeen. Jos Ruotsin autoteollisuudessa tulee tappioita, se vaikuttaa välittömästi Suomen alihankintateollisuuteen ja sitä kautta työllisyyteen.

Juuri sen vuoksi, kun nämä mustat pilvet ovat olleet taivaalla, hallitus on laatinut oman työllisyysohjelman ja nyt lisäbudjetissaan antaa mittavan elvytysruiskeen, jota varmasti maailmalla ihmetellään. Kun se vielä tapahtuu kireän finanssipolitiikan puitteissa ja velan kattoa ei puhkota, niin tämäkin kuuluu tähän suureen linjaan, josta on syytä pitää kiinni.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Kuisman moittiessa virkamiehiä. Haluan muistuttaa siitä, että täällä poliittisen vastuun kantavat eduskunta ja hallitus. Meillä on erittäin hyvä virkamieskunta, joka tekee aikaansa säästämättä työtä. Se, että heidän ehdotuksensa eivät kaikki toteudu taikka että eduskunnalla tai ministereillä ei ole parempia neuvoja heille antaa, ei ole suinkaan heidän vikansa. Minun mielestäni tässä historiallisessa tilanteessa ei pitäisi viedä virkamiesten motivaatiota. Tiedätte varmasti hyvin, että virkakunta on vedetty tätä nykyä erittäin ahtaalle.

Ed. Kuisma kuten monet muutkin käytti nimikettä "halpa-arvoiset työt". En tiedä, mitä ne olisivat. On pienipalkkaisia töitä, olen itsekin tehnyt sellaisia. Olen ollut Lausteen poikakodissa aikanaan apuhoitajana ja olen arvioinut, että se on ollut parasta työharjoittelua eduskuntatyötä varten.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma piti mielestäni aivan erinomaisen puheenvuoron. En ole ehkä kaikista nyansseista samaa mieltä, mutta päälinja, mikä siitä oli kuultavissa ja luettavissa, oli paljossa sellainen, johon kernaasti voi yhtyä. Olen iloinen siitä, että vaikka hänen omaa puoluettaan edustava ministeri Jaakonsaari käyttää puheenvuoron ja vaikka hallituksen linja on niin kaukana ed. Kuisman linjasta, niin ministeri Jaakonsaari kuitenkin pystyy ottamaan rauhallisesti ed. Kuisman puheenvuoron ja suhtautumaan siihen asiallisesti. Se osoittaa minusta kuitenkin ihan rakentavaa otetta myös ministeri Jaakonsaarelta, haluan siis kehua myös häntä.

Mitä tulee ed. Kuisman puheenvuoroon ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Nyt on kysymys vastauspuheenvuorosta, ed. Pekkarinen, eikä kannatuspuheenvuorosta.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tämä oli kannatuspuheenvuoro kenties, mutta myös vastauspuheenvuoro. Vastauspuheenvuoro siihen, että olennaista on, että ed. Kuisma tunnustaa sen tosiasian, että vanhat rakenteet, jotka meillä myös työelämässä tällä hetkellä vielä ovat, muualla niitä ei kovin paljon enää ole, välttämättä vaativat korjausta. Korjausten aikaansaaminen ei tule vain sitä kautta aikaan, että odotettaisiin, mitä korporaatiokenttä sanoo, mihin ne ovat ensi kädessä valmiita, vaan siinä tarvitaan poliittista johtajuutta, jonka turvin ja voimin tarvittavat muutokset saadaan aikaan.

Mitä tulee, ministeri Jaakonsaari, siihen, että kun Ranskassa tai Keski-Euroopassa suhdanteet ovat vähän muuttuneet, ne heijastuisivat kovasti meidän talouteemme, olen kuullut monta puheenvuoroanne, joissa panitte kaikki 90-luvun alun muutokset Suomen taloudessa sen piikkiin, mitä silloinen hallitus teki. Silloin meidän naapurissamme Neuvostoliiton talousmahti romahti kokonaan. Jos jokin vaikutti niihin muutoksiin, niin kai sen ajan tapahtumat olivat todella suuria vaikutuksiltaan. Ranskan pienellä nytkähdyksellä alaspäin tuskin on kovin paljon merkitystä.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma totesi, että talouspolitiikan peruslinja on tällä hallituksella sama kuin Aholla, mutta hän ei kertonut, mikä toinen talouspolitiikan peruslinja tulisi valita. Hänen puheenvuorostaan ei saanut selvää esimerkiksi sen suhteen, miten valtiontalouden tasapainoa voitaisiin hallita. Hän totesi, että kengänkiillotuskin on parempaa kuin ei mitään. Hyvä, mutta eikö hän silloin tarkoittanut suositella tälle kengänkiillottajalle, että hän voi sitten tyytyä huonompaan elintasoon? Nimittäin tuloilla on suhde elintasoon. Hän totesi, kuten monet muutkin, että työnteko on tehtävä kannattavaksi. Mutta miten? Vastausta oikeastaan ei saatu. Hän ehdotti vain siirtymistä ansioverotuksesta kulutuksen verottamiseen. Mitä tapahtuu solidaarisuudelle tässä?

Mitäpä jos hän olisi pikemminkin ehdottanut, että sosiaaliturvalla tulisi olla kovempi vero kuin työnteolla? Meillähän on tänä päivänä tilanne, että on monia sosiaaliturvaetuuksia, joiden vero on nolla. Hän mitätöi 6 tunnin työn mallin, siinä hän viittasi kolmikantaan. Mutta sitten hän ehdotti kuitenkin yhteiskuntaa tilapäiseksi työnantajaksi ja uuden tyypin työllisyystöitä, mutta ei siinä tilanteessa ottanut esille, mitä kolmikanta sanoisi siitä, että ihmiset pakotettaisiin työllisyystöihin. Ihmettelen.

Jos kriisitietoisuus on saavutettu, niin 6 tunnin työn malli voitaisiin toteuttaa ihan samalla tavalla kuin muutkin mallit, vähän pruutaamalla kolmikannasta.

Ed. Kuisma (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on vastaus tietenkin kaikkiin niihin kysymyksiin, mitä ed. Vehkaoja esitti, ja sataan muuhun. Jos hän haluaa niitä lukea, niin olen kirjoittanut paksun kirjan ja olen valmis

keskustelemaan. Vaikka minun puheenvuoroni oli kohtuuttoman pitkä, en tietenkään kaikkea voinut tyhjentävästi sanoa. Varmasti muutaman päivän voisin jatkaa keskustelua samasta teemasta.

Ensinnäkin voidaan kysyä, miten työnteko on aina kannattavampaa. Jos ei muulla saada, niin lasketaan sosiaaliturvaa sen verran, että työnteko on kannattavaa. Eiväthän tietenkään nämä ole näin yksinkertaisia asioita, mutta jos haluatte yksinkertaisia ratkaisuja, niin niitäkin on tietysti olemassa. Perimmiltään tarkoitan juuri sitä, että työnteko on aina kannattavampaa, mutta siinä on monia malleja. Soininvaarankin kirjan lukemalla löytää eräitä hyviä malleja. On paljon muitakin hyviä kirjoja, Ensio Miettisen Vastuuyhteiskunta tai joitain muita.

Ed. Paula Kokkonen on ymmärtänyt puheenvuoroni väärin. En ehdottanut mitään kurinpitotoimia virkamiehille, vaan kysyin korkeiden virkamiesten, lähinnä kansliapäälliköiden tulosvastuun perään, mikä kuuluu heidän työehtoihinsa. Kenenkään valtion virkamiehen ei pidä minun puheenvuorostani närkästyä.

Itse totesin sen, että ei ole olemassa halpa-arvoisia töitä. Ilmeisesti ed. Kokkonen halusi sanoa ihan samaa ja olemme varmasti tästä ihan samaa mieltä. Kengänkiillotuskaan, joka on ehkä se ääriesimerkki, jota täällä käytetään, ei minusta sekään ole halpa-arvoista työtä. Ei mikään!

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Olen nyt jo kolmatta päivää kuunnellut tätä välikysymyskeskustelua. Olisin toivonut enemmän analyyttisia, tosiasioihin ja lukuihin perustuvia puheenvuoroja. Pelkät mielipiteet eivät tuo uusia työpaikkoja Suomeen. On etsittävä ja löydettävä vastauksia kysymyksiin, miten ja mistä uudet työpaikat syntyvät.

Kun ed. Kantalainen kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossaan tarkasteli työelämän rakenteellista uudistamista, jätän sen osan nyt väliin. Haluan tarkastella ensinnäkin yritystoimintamme tuottavuutta kansainvälisesti vertailtuna, eli sanomani on: Kansallinen tuottavuutemme on saatava kuntoon.

Toiseksi haluan tarkastella teknologian vaikutusta uusien työpaikkojen syntyyn, eli tältä osin sanomani on: Suomen ja suomalaisten on osattava ja uskallettava tehdä valintoja. On tehtävä päätöksiä ja löydettävä vastaus kysymyksiin, minkä roolin me haluamme itsellemme, siis suomalaisille, tässä globaalissa markkinatalouden ja yleensäkin kansainvälisillä työmarkkinoilla.

Nykyisellä työttömyystasolla on mahdotonta elää enää monta vuotta. Tästä täällä varmaan kaikki olemme yhtä mieltä. Yhteiskunnan on kiireesti suunnattava toimenpiteitään uusia työpaikkoja synnyttävällä tavalla. Työministerin ja koko hallituksen haaste on tänä päivänä löytää lisää lääkkeitä peruskysymysten hoitoon ja ennen kaikkea ongelmien ennalta ehkäisyyn.

Olen viime päivinä tehnyt myös muutamia laskelmia löytääkseni vastauksia siihen, mitä yksi työtön yhteiskunnalle maksaa, ja vastauksia siihen, kuinka paljon uuden todellisen kannattavan työpaikan synnyttämiseen kannattaa yhteiskunnan investoida. Mikä tämä työttömyyden kustannus siis on?

Työministeriöstä ja Akavalta saamieni lukujen perusteella oikea suuruusluokka on 80 000 markasta runsaaseen 100 000 markkaan vuodessa yhtä työtöntä kohti. Tällöin olen tähän tietenkin laskenut välittömät työttömyysturvamenot, työttömien ja heidän perheidensä toimeentulotukeen liittyvät menot ja muut työttömiin liittyvät yhteiskunnan kustannukset sekä myös veroluontoisten tulojen menetykset, koska se on yhteiskunnalle saamatta jäänyt tulo. Miksi näitä lukuja tarvitaan tässä keskustelussa?

Ed. Kuisman äsken puheenvuorossaan viitoittamalla tavalla myös minun viestini on se hänen toteamansa, eli että työttömyysturvan tilalle tarvitaan työtä. Nyt kun olemme eläneet ja elämme korkean työttömyyden aikaa, kannattaisi investoida vähintään tuo työttömän vuosikustannus eli 100 000 markkaa jokaiseen uuteen todelliseen ja pysyvään työpaikkaan tai sanoisinko oikeammin henkilön työllistämiseen tuottavalla tavalla. Tuon investoinnin takaisinmaksuaika yhteiskunnalle on todella lyhyt, jos henkilö työllistyy investointia seuraavana vuonna tai vaikkapa vähän myöhemmin. Oleellista on, että syntyy uusia työpaikkoja, sellaisia työpaikkoja, joita muuten ei automaattisesti tähän yhteiskuntaan syntyisi.

Arvoisa puhemies! Menen seuraavaksi kysymykseen tuottavuudesta. Korkea tuottavuuden taso on kansakunnan korkean taloudellisen hyvinvoinnin välttämätön edellytys. Vain tehokkaat ja ajanmukaiset toimintamallit luovat pysyviä työpaikkoja. Meidän on oltava siis koko ajan valmiita muuttumaan. Tilastokeskuksen selvitysten mukaan tuottavuudessa Oecd-maiden joukossa Suomi oli häntäpäässä jopa talouden kukoistaessa vuonna 1990. Suomen näennäinen vahvuus 1980-luvulla oli illuusio myös tuotta-

vuuslukujen valossa. Harha valkeni lopullisesti vasta valitettavan myöhään.

Oecd:n tutkimuksen mukaan Suomen koko yrityssektorin työn tuottavuuden taso vuonna 1990 Yhdysvaltoihin verrattuna oli keskimäärin 70 prosenttia. Samana ajankohtana Suomen tehdasteollisuuden taso oli 83 prosenttia Yhdysvaltojen tasosta. Eräillä aloilla toki, esimerkiksi paperiteollisuudessa oma tuottavuuden tasomme oli selvästi yli USA:n tason ja metallin perusteollisuudessakin liki USA:n tasolla. Näiden tulosten mukaan Suomen palvelutuotanto näyttää tuottavuustasoltaan melko heikolta, kun otetaan huomioon se, että kohtalaisen vahva tehdasteollisuus kattaa merkittävän osan koko yrityssektorista.

Tarvitaan siis edelleenkin tuottavuuden parantamiseksi määrätietoisia toimenpiteitä myös ja erityisesti yrityksissä, yritysten sisällä itsessään. Uusi tieto, koulutus ja yleensäkin kampanjat tuottavuuden alalla ovat kaikki hyödyllisiä. Tältä osin annankin täyden tuen kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön, työmarkkinajärjestöjen ja muiden tahojen yhteistyölle tuottavuuden nostamiseksi. Se on perusedellytys, tulevaisuutemme perusta.

Valtiovarainministeriö julkaisi viikko sitten katsauksen valtiontalouden näkymistä vuosille 1996—99. Tuossa katsauksessa todetaan: "Yritysten edellytykset kehittää toimintaansa ovat muuttuneet myönteiseen suuntaan parantuneen rahoitustilanteen, poistuneiden kilpailunrajoitusten ja työmarkkinoiden lisääntyvän sopeutumiskyvyn vuoksi. Yrityksissä on varovaisuus laman seurauksena kuitenkin olennaisesti kasvanut. Rahoitusaseman vahvistuminen on vasta nyt lisäämässä investointeja. Tähän asti on uusilla varoilla lyhennetty velkoja ja parannettu omaa rahoitusta."

Tästä valtiovarainministeriön arviosta pitäisi nyt vetää oikeita johtopäätöksiä. Mielestäni oleellisin oikea johtopäätös on, että valtion on itse näytettävä esimerkkiä. On pantava pyörät pyörimään. On investoitava tulevaisuuteen. On investoitava henkiseen pääomaan, tutkimus- ja kehitystoimintaan ja koulutukseen.

Haluan esittää teille, arvoisat kansanedustajat, muutamia tosiasioita ja lukuja siitä, miten uudet työpaikat syntyvät.

Ensimmäiseksi peruslähtökohtana on, että teknologisesti kilpailukykyinen teollisuus itse varmistaa olemassa olevia ja luo merkittävästi uusia työpaikkoja. Nopeimmin niitä syntyy teknologiayrityksiin. Historiatietona voin todeta, että Teknillisen korkeakoulun koko maan kattaneen tutkimuksen mukaan korkean teknologian yritykset kasvattivat työntekijämääräänsä 17 prosentilla vuosina 1986—93. Tulos on ollut siis hyvä.

Toiseksi Sitran selvityksessä runsas vuosi sitten mukana olleilla 1 500 teknologiapohjaisella pk-yrityksellä on edellytykset viiden vuoden aikana yli kaksinkertaistaa liikevaihtonsa ja kolminkertaistaa vientinsä ja siten lisätä yli 25 000:llä työntekijämääräänsä. Siis aivan oikein täällä eduskunnassa on peräänkuulutettu näitä pk-yritysten kenttään tulevia toimenpiteitä.

Kolmas tosiasia. Sähkö- ja elektroniikkateollisuusliitto Seteli arvioi, että sen jäsenyritykset lähes kaksinkertaistavat työntekijämääränsä vuosituhannen vaihteeseen mennessä eli ne luovat yli 30 000 uutta työpaikkaa.

Neljänneksi Tekesin toimintaa viime keväänä arvioitaessa selvitettiin myös sen teknologiarahoituksen työllisyysvaikutuksia. Vtt:n tutkimuksen mukaan Tekesin rahoituksella syntyy suoraan 4—5 uutta pysyvää teollista työpaikkaa sijoitettua miljoonaa markkaa kohti sekä tietenkin näillä hankkeilla on myös merkittäviä välillisiä työllisyysvaikutuksia.

Viides esimerkki. Työllistämisvaikutusten kannalta on keskeistä, että suuret teknologiayritykset ylläpitävät ja synnyttävät erikoistuneiden ja työvaltaisten teknologia-alihankkijoiden verkostoja. Tutkijat arvioivat, että yksi uusi työpaikka suurissa teknologiayrityksissä synnyttää toisen työpaikan pienissä teknologiayrityksissä. Lisäksi elinvoimainen teollisuus luo edellytykset palvelualan työpaikoille, joita tutkimusten mukaan syntyy välillisesti vähintään sama määrä kuin itse teknologiatyöpaikkoja. Tästä on todella erinomaisen paljon hyviä esimerkkejä ja laskettuja lukuja muun muassa Oulun seudulta.

Olen näistä Oulun kokemuksista puhunut täällä ennenkin, joten nyt yksi vastaavan tyyppinen esimerkki pääkaupunkiseudulta. Spinno on pääkaupunkiseudun tiede- ja tutkimuslaitosten yhteinen hanke, jonka tavoitteena on edistää tiedelaitoslähtöistä yrittämistä. Tässä Spinno-hankkeessa, joka on toiminut nyt noin viisi vuotta, tarkennetaan yrityksen liikeideaa, tehdään tarpeelliset tutkimukset, mahdolliset markkinaselvitykset, kartoitetaan koulutustarpeet ja avustetaan rahoituksen hankkimisessa. Joskus autetaan jopa ensimmäisen asiakkaan hankinnassa. Teoreettista koulutusta Spinno ei tarjoa, vaan käytännön ideoita, ohjausta, koulutusta ja konsultointia. Yrittäjä toteuttaa yritysideansa liike-

toiminnaksi itse oman tekemisen ja oppimisen kautta.

Innovaatioiden ja yrittäjäpotentiaalin löytäminen, seulominen ja kehittäminen on pitkäkestoinen, jatkuva prosessi, jonka tarkoituksena on tuottaa toimivia ja menestyviä yrityksiä rikastuttamaan talouselämää. Tässä Spinnotoiminnassa on syntynyt sen 5 toimintavuoden aikana jo 100 tervettä, toimivaa yritystä. Työpaikkoja näissä yrityksissä on tällä hetkellä noin 200. Tulokset ovat osoittaneet, että tämän kaltaista yhteistoimintaa todella tarvitaan, jos halutaan kaupallistaa tiedeyhteisöjen innovaatiot ja osaaminen liike-elämän hyödyksi. Kustannukset valtiolle Spinno-toiminnasta ovat olleet noin 4 miljoonaa markkaa, ja lisäksi kustannuksiin on laskettava, että osa yrityksistä on saanut hautomotukea. Tuloksena on siis todella hyviä ja halpoja työpaikkoja tähän yhteiskuntaan.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan valiokunnat ovat usein valittaneet sitä, että niille ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa EU:n toimintaan ja Suomen EU-linjauksiin. Euroopan unioni on vastikään julkaissut vihreän kirjan The Green Paper on Innovation, eli innovaatiotoimintaa käsittelevän vihreän kirjan. Siinä pohditaan ja viitoitetaan tietä innovaatioiden esteiden poistamiseksi tai ainakin niiden ohittamiseksi. Vihreät kirjat ovat komission tekemiä selvityksiä ja keskustelun avauksia. Tämän kirjan osalta on kuluva kevät nyt luonteva aika vaikuttaa. Kehotan kaikkia todella tutustumaan tuohon innovaatiotoiminnan vihreään kirjaan. Haluan etsiessäni tässä vielä muutamia keinoja työllisyyden poistamiseksi, ottaa esille vihreästä kirjasta pari asiakokonaisuutta.

Ensinnäkin innovaatioille on löydetty lukuisia jarrutekijöitä. Koulutusjärjestelmät eivät ole sopivia, tutkimus, teollisuus ja koulutus ovat liian kaukana toisistaan, eivätkä tutkijat liiku riittävästi Euroopan unionin sisällä. Erityisen kriittisiksi arvioitiin kolme tekijää, nimittäin riittämätön panostus tutkimukseen ja kehitykseen, lait ja säännökset sekä rahoitusvaikeudet.

Toiseksi tutkimuksen ja kehityksen osuus bruttokansantuotteesta on Euroopassa edelleen huomattavasti alhaisempi kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa. Erityisesti suuntaus on huolestuttava, sillä ero Euroopan ja Japanin panosten välillä on kolminkertaistunut vuodesta 1981 laskien. Kilpailijamaissa yritykset rahoittavat teollista tutkimusta enemmän kuin EU-maissa ja yritykset myös saavat enemmän julkista tutkimustukea. Valtioneuvoston tällä viikolla päättämät lisämäärärahat Tekesille ja Teollisuuden sijoitus oy:lle ovat tässä valossa erittäin oikeaan osuneita päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Työministeri ja koko hallitus joutuvat paneutumaan yhä syvällisemmin täällä edellä kuvaamiini uusien työpaikkojen syntyprosesseihin. Näin tekemällä ei ole myöskään tarpeen vaipua ed. Kuisman edellisessä puheenvuorossa osoittamaan pessimismiin. Meidän on mentävä aktiivisesti, aloitteellisesti eteenpäin.

Ed. J a n s s o n : Herr talman, arvoisa puhemies! Aion puhua ainoastaan yhdestä asiasta, osittain samasta aiheesta, kun äsken ed. Markkula, mutta toisenlaisesta näkövinkkelistä. Minusta pääministerin vastaus toissapäivänä välikysymykseen kuvasi enemmän sitä, mitä on tehty työttömyyden kasvun estämiseksi kuin toimenpiteitä työttömyyden vähentämiseksi tai jopa sen puolittamiseksi.

Työttömyyttä voidaan kuvata ilmiönä, jossa ihmiset ovat vailla sellaista toimintaa, jolla he voisivat elättää itsensä. Työtä on miten paljon tahansa, kuten on kuultu monesti, myös tekemätöntä työtä. Ihmistyö vähenee sen vuoksi, että koneet tekevät aiempaa enemmän työstä ja aiempaa suurempi osa tuotannosta voidaan sijoittaa sinne, missä sen arvellaan olevan edullisinta.

Elektroniikan kehitys ajoi valuuttasäännöstelystä luopumiseen. Tätä säännöstelystä luopumista seurasi tavaroiden, palveluiden, henkilöiden ja pääomien liikkuminen ilman fyysisiä, taloudellisia, oikeudellisia tai ajallisia rajoja. Maailmalla tapahtuvat asiat saavuttavat kiinnostuneet taloudelliset toimijat seitsemän kertaa sekunnissa maapallollamme. Pieni osa on selvillä siitä, mitä on tapahtumassa, kun taas suuret massat seuraavat kauhistuneina sivusta ja huomaavat vasta jälkikäteen, mitä todella tapahtui.

Yhdysvalloissa tapahtuvan kehityksen sanotaan tavallisesti saavuttavan Euroopan joidenkin vuosien kuluessa. Sitten Ruotsi omaksuu innovaatiot, minkä jälkeen ne tulevat Suomeen muutaman vuoden viiveellä. Tämä totuus pitää edelleen paikkansa, kuitenkin kahdella varauksella. Ensimmäinen on se, että vauhti on nyt nopeampi, ja toinen se, että Suomi tekee sen, minkä EU:kin. Yhdysvaltain tilannetta kuvataan Robert B. Reichin kirjassa The Work of Nations, suomeksi Rajaton maailma, jonka tulevaisuuden näkymät eivät ole erityisen valoisat. Joudumme kuitenkin varautumaan siihen, että ainakin osa Reichin väittämistä tulee toteutu-

maan myös Euroopassa ja näin ollen siis Suomessa.

Tavaroiden massatuotanto tulee jatkumaan, mutta ilmeisesti halvempaan hintatasoon. Tämä koskee niin teollisuustuotantoa kuin alkutuotantoakin eli maataloutta, kalastusta ja luonnonvarojen hyväksikäyttöön perustuvaa tuotantoa. Koneiden, robottien ja tietokoneiden käyttö muodostaa yhä suuremman osan työpanoksesta ja lisäarvosta.

Palveluiden tuotanto jakaantuu yhä selvemmin kahteen osaan. Toinen tuottaa henkilökohtaisia palveluja yksityisen tai julkisen palvelutuotannon piirissä. Toinen osa tuottaa kasvavassa määrin aineettomia palveluja ja lähes pelkästään yksityisessä palvelutuotannossa. Ilmiöllä — ja tulen nyt asiaan — ei ole hyvää suomenkielistä nimeä. Symbolianalyysi on suora käännös Reichin englanninkielisestä termistä. Kollega Osmo Soininvaara kutsuu symbolianalyysin tuottajaa aivotyöntekijäksi. Melko osuva termi, mutta teknisesti hankala. Sen johdosta, herra puhemies, käytän symbolianalyysi-termiä.

Olen sitä mieltä, että meidän on syytä suhtautua symbolianalyysiin ja sen toimijoihin eli symbolianalyytikkoihin hyvin vakavasti, mikäli haluamme pitää työllisyyden kohtuullisella tasolla. Nyt puhumme kuitenkin ilmiöstä, josta on käyty varsin vähän keskustelua Suomessa, tässä keskustelussa melkein ei yhtään.

Symbolianalyytikkojen palveluita myydään kaikkialla maailmassa massatuotannossa valmistettujen tavaroiden tapaan. Erona on se, että palveluja käsitellään symboleina sanojen, informaation ja visuaalisten esitysten muodossa valon nopeudella, kun taas tavarat vaativat rahtausta ja fyysistä käsittelyä. Äsken keskustelimme, kuten kaikki muistamme, kulttuurin tuotannosta. Se on tyypillinen symbolianalyysin tuote ja kasvava sellainen sekin, totta kai.

On selvää, että symbolianalyytikot ovat korkean koulutuksen saaneita spesialisteja. Heidän ammattinimikkeensä, esimerkiksi konsultti, neuvonantaja, suunnittelija, strategi, urakoitsija, viittaavatkin yksityiseen palvelutuotantoon, ja heidän työskentelykenttänään on koko maailma. He käyttävät jotakin käypää tietokonekieltä, jonka ohjelma on tavallisesti englanninkielinen.

Meidän on tarkasteltava menneisyyttämme, jotta pystyisimme kuvittelemaan, miltä tulevat rakenteet näyttävät. Näin minä ajattelen. Pyörä pidensi ihmisen jalkoja, koneet, siis hydrauliikka ja robotit, pidentävät ihmisen kättä, ja tietokone lisää ihmisen aivokapasiteettia. Mikä on seuraava vaihe? Todennäköisesti symbolianalyytikot tulevat muodostamaan oman ammattikuntansa. He auttavat toisia rikastumaan pyrkien itse samaan päämäärään. Oma etu tulee menemään yhteisen edun edelle. Heillä on varaa laatia omat ratkaisunsa arkipäivän haasteisiin päivähoidon, koulun, terveydenhuollon, liikkumisen yms. palveluiden osalta, joiden yhteiseen ylläpitämiseen olemme tähän mennessä tottuneet. Kutsumme tätä skenaariota 2/3-yhteiskunnaksi. Yhdysvalloissa suhde on 1/5:n suhde 4/5:aan.

Symbolianalyysin globaalin luonteen vuoksi meidän on käytettävä enemmän mielikuvitustamme emmekä saa vain pyrkiä kieltämään sitä, mitä me emme hallitse. Haasteena on symbolianalyysin integroituminen yhteiskuntaan minkä muun toiminnan tapaan tahansa siten, että siitä ja sen parissa toimivista tulee osa yhteiskuntaa. Meillä ei ole muita keinoja kuin normiohjaus ja verotus, joilla pyrimme solidaarisesti tapahtuvaan tasaamiseen ja oikeudenmukaiseen tulonjakoon. Koska olemme kuitenkin tekemisissä globaalin ilmiön kanssa, tarvitsemme lisäksi niin kansallisesti kuin maailman laajuisestikin toimivia ratkaisuja.

Herra puhemies! Symbolianalyysin vaikutuksia työllisyyteen ei ole mahdollista arvioida. Hallituksen ei tulisi kuitenkaan sivuuttaa ilmiötä vain tällä perusteella, koska symbolianalyysilla on ilmeiset vaikutukset talouteen, joka puolestaan vaikuttaa, kuten kaikki tiedämme, työllisyyteen.

Aikaisemmin nähtiin nimittäin suurta vaivaa sen arvioimiseksi, miten inflaation taso vaikuttaa työttömyysasteeseen suljetussa taloudessa, ja symbolianalyysia edeltävänä aikana muun muassa Suomi käytti aktiivisesti devalvaatioinstrumenttia ja inflaatiota. Nyt tämä on taakse jäänyttä aikaa. Inflaatiorajojen sisältyminen Emukriteereihin ei ole sattuma. Edellä mainitut neljä vapautta, politiikan globalisoituminen sekä elektroninen symbolianalyysi pitävät tästä huolen. Tällä en tarkoita, että Suomen pitäisi välttämättä olla luokan paras. Inflaation torjuntahan ei voi olla kaiken muun yläpuolella oleva tavoite. Samalla voi kysyä, miten hallitus suhtautuisi riittävän uskottavalta taholta tulevaan signaaliin Emun panemisesta jäihin epämääräiseksi ajaksi tai suunnilleen 10 prosentin työttömyysasteen ottamisesta Emu-kriteeriksi, mistä on myöskin ollut puhetta ennen tässä keskustelussa.

Sen enempää välikysyjät kuin hallituskaan eivät kiinnitä toisaalta huomiota symbolianalyysiin ja sen toimijoihin. Mielestäni ainakin halli-

tuksen olisi pitänyt ottaa asia esille. Tosin pääministeri lupasi panostuksia tutkimukseen, kehitystyöhön ja koulutukseen, joskin varovaisin sanakääntein. Koska työllisyyskysymyksillä on varsin korkea prioriteetti EU:ssa, hallituksella on vielä monta kertaa syytä palata näihin asioihin varsinkin ensi syksynä, jollei tilanne ole siihen mennessä parantunut, vaan vyön kiristämisen tarve on mahdollisesti vielä lisääntynyt.

Lopuksi, herra puhemies — lopetan ihan kohta: Viimeistään tuollaisessa tilanteessa odotan hallituksen ottavan kantaa symbolianalyysiin ja kertovan suhtautumisestaan tähän.

Ed. D r o m b e r g : Herra puhemies! Välikysymyskeskustelu on osoittanut tarpeellisuutensa, kuten tänä iltanakin olemme huomanneet. Jokainen meistä on huolissaan Suomen korkeasta työttömyydestä. Tällaisena aikana eivät syyttelyt vie asiaa eteenpäin, vaan tarvitaan yhteisvastuuta myös oppositiolta. Ei Suomen keskusta eikä kristillinen liittokaan voi vetäytyä entisinä hallituspuolueina vastuustaan, vaikka ovat nyt valinneet arvostelevan sivustakatsojan osan.

Pääministeri Lipposen vastauspuheessa tulivat kattavasti esille ne monet toimenpiteet, joihin hallitus on ryhtynyt työttömyyden vähentämiseksi. Useat niistä toimenpiteistä olivat jo Esko Ahon hallituksessa esillä, mutta niiden toteuttamiseen ei silloiselta pääministeri Aholta riittänyt voimia, kun hän taisteli omien riviensä kasassa pitämiseksi, jotta EU-jäsenyys saavutettaisiin ja maatalouden edut turvattaisiin. Lisäksi tavoitteena oli kepulaisen energiapolitiikan läpiviemineen eduskunnassa.

Jos silloinen pääministeri Aho olisi linjakkaasti toiminut hallituksen enemmistöpäätöksen mukaisesti, kuten esimiehen olisi pitänyt toimia, ydinvoiman rakentaminen olisi varmasti jo käynnissä, ja siksi maamme työllisyystilanne olisi huomattavasti parempi tänä päivänä. Olen valmis yhtymään kansanedustaja Partasen käsityksiin ydinvoiman niin työllisyys- kuin ympäristövaikutustenkin osalta. Siksi olisikin tärkeätä, että nykyinen eduskunta pystyisi suhtautumaan järkevästi ydinvoimaan ja hyväksyisi sen rakentamisen Suomen edun mukaisena ratkaisuna. Näin pystyisimme ratkaisemaan myös tulevaisuuden perusenergiakysymyksen parhaiten ja samalla säästämään arvokkaan ja herkän luontomme lisäsaastumiselta. Oli todellakin ilahduttavaa eilen katsoa televisiosta, että kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki on alkanut miettiä uudelleen ydinvoiman rakentamiskysymystä.

Ed. Vanhasen puheenvuoro oli mielenkiintoinen, kun hän puuttui bkt:n kasvuodotusten pettämiseen ja lisäleikkausten tekemiseen. Aivan kuin Ahon hallitus ei olisi joutunut useita kertoja vastaavanlaiseen tilanteeseen. Nykyhallitus on vastuuntuntoinen siinäkin mielessä, että se on kasvun hidastumisesta johtuen ryhtynyt välittömästi tarvittaviin lisäleikkauksiin.

Edellisen hallituksen aikana jouduttiin tuon tuostakin lunastamaan hallituksen luotettavuus. Kaikesta huolimatta hallitus oli hyvin sitkeä ja istui neljä vuotta. Ed. Vanhaselle tämän ei pitäisi olla mitenkään vierasta, niin kuin hänen puheenvuorostaan saattoi kuitenkin päätellä. Oppositiossa voi aina puhdistautua tekemisistään.

Sinisilmäinen ei tietenkään saa olla tulevaisuuden suhteen. On pystyttävä väistämään karikot mahdollisimman varhain. Tästä syystä on tärkeätä jo ennakoivasti varautua pankkien rakennemuutoksesta johtuvaan ainakin 6 000 henkilön irtisanomiseen. Suurin osa heistä on naisia. Naisten työttömyys on muutenkin lisääntynyt miehiin verrattuna, joten tämän ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan lisätoimenpiteitä. Uudelleenkoulutus on monessa tapauksessa oiva ratkaisu työelämään uudelleen sijoittumiselle.

Osa-aikatyö on hyvä ratkaisu esimerkiksi nuorille äideille, jotka haluavat pitää yllä ammattitaitoaan ja samalla hoitaa perhettään. Samoin useat eläkeikää lähestyvät ihmiset, joilla taloudellinen tilanne on kunnossa, haluaisivat varmasti tehdä enenevässä määrin osa-aikatyötä ja näin vapauttaa tilaa nuoremmille työntekijöille. On ollut ilahduttavaa, että vasemmistopuolueetkin ovat nyt valmiita kehittämään osa-aikatyötä yhtenä vaihtoehtona työllisyyden turvaamiseksi.

Keskustelussa monessa puheenvuorossa on ollut esillä yli 55-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien, niiden, joiden työllistämismahdollisuudet ovat miltei olemattomat, siirtäminen työttömyyseläkkeelle. Mielestäni pitäisi kuitenkin vielä tutkia niiden pitkäaikaistyöttömien, joiden eläkevuodet ovat täynnä ja ikä ei riitä eläkkeelle siirtymiseen, mahdollisuudet päästä eläkkeelle. Tänä päivänä on työnantajan markkinat, ja tilanne jatkunee pitkälle tulevaisuuteen. Tämä on selvästi havaittavissa, kun lukee työpaikkailmoituksia, joissa jopa 35-vuotiaat alkavat olla niin sanotusti yli-ikäisiä. Tässä suhteessa tilanne työmarkkinoilla on väistämättä vääristynyt.

YK:n naisten konferenssissa Kiinassa nousi vakavaan keskusteluun ns. palkattoman työn arvostus. Haluankin nostaa tässä yhteydessä kotona tapahtuvan työn merkityksen esiin. Sehän

on tullut useissa puheenvuoroissa jo aikaisemmin. On nimittäin maita, joissa ns. kotityö lasketaan bruttokansantuotteeseen. Onnistuisikohan tämä myös Suomessa?

Suomessa tulisi alkaa miettiä työn luonnetta ja sen arvostusta aivan uudella tavalla. Tulevaisuudessa teknologisen kehityksen myötä ihmiset eivät ole enää fyysisesti sidottuja tiettyyn paikkaan vaan he voivat työskennellä melkein missä vain. Kodista tulee varmasti keskeisempi paikka kuin tällä hetkellä. Se on kuin pieni yritys, jossa miltei kaikki toiminnot tapahtuvat saman katon alla. Siellä voit hoitaa perheesi, kouluttaa itsesi ja harjoittaa ammattiasi jopa maailman laajuisesti. Se on tulevaisuuden osaamiskeskus, jossa omatoimisuus ja yritteliäisyys ovat palkitsevia kannustimia.

Suomessa tulisi työelämän kehittymiselle yksilöllisempään suuntaan antaa paremmat edellytykset eikä liikaa kahlita uuden tyyppisiä työmalleja lainsäädännöllä ja ammattiyhdistyspolitiikalla. Erilaiset ohjatut tukijärjestelmät saattavat johtaa kehitystä väärään suuntaan, niin kuin kävi kuntien kehityksen kanssa aikoinaan. Vääristymien oikaiseminen on tavattoman työlästä, sillä sairaalloinen saavutetuista eduista kiinni pitäminen on usein terveen kehityksen jarru.

Herra puhemies! Taival työttömyyden puolittamiseen on pitkä mutta mahdollinen.

Ed. Lindqvist: Arvoisa puhemies! Työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi itsensä nimittänyt pääministeri Lipposen johdolla toimiva hallitus on toiminut lähes vuoden, ja on syytä arvioida tuloksia ja todeta, että talouden kasvu on lähes pysähtynyt ja työttömyys on ollut uudelleen kasvussa. Hallitukselta ja myös oppositiolta vaaditaankin nyt erityisen suurta vastuullisuutta, ja on pyrittävä laajaan yhteiskuntasopimukseen työttömyyden nujertamiseksi. Olemme todella niin suurten rakenteellisten muutosten edessä, ettei ilman suurta kansallista konsensusta selvitä.

Inflaatio on alhainen ja vaihtotase ylijäämäinen. Teollisuustuotanto ylittää jopa lamaa edeltäneen tason. Korkean teknologian tuotteet, muun muassa sähkö- ja elektroniikkateollisuus ovat tuoneet uuden suuren vientialan ja vahvistaneet osaltaan teollisuustuotannon monipuolistumista. Silti metsät ovat edelleen suuri ja monipuolinen työllistäjä. Puun työstöä, tuotesuunnittelua ja puun käyttöä monipuolistamalla voidaan nopeasti saada jopa useita kymmeniätuhansia työpaikkoja. On aika omituista, että vuodesta toiseen meillä viedään merkittävä määrä raakapuuta muun muassa Tanskaan ja tuodaan huonekaluina takaisin sen sijaan, kun voitaisiin täällä valmistaa ja pitää omaa laajempaa huonekaluteollisuutta ja sitä kautta sitä osaamista, jota Suomella on huonekaluteollisuudessa ollut varsin pitkään.

Ed. M. Markkula jo kertoi, kuinka tutkimuksen ja tuotekehityksen ja muun muassa Tekesin kautta on syntynyt uusia pysyviä työpaikkoja noin neljä — viisi jokaista sijoitettua miljoonaa kohti. Samaa asiaa puhuimme budjettikäsittelyn yhteydessä, kun Lipposen hallitus oli vähentänyt tutkimus- ja tuotekehittelymäärärahoja. Onneksi tätä on nyt osittain korjattu, ja lisäbudjetissa ilmeisesti on tulossa lisää näihin tarkoituksiin, sillä juuri pysyvien uusien työpaikkojen syntyminen on meille selviämisen elinehto. Me voimme väliaikaisella työllistämisellä helpottaa työttömien tilannetta, mutta se ei todella johda kestävään, hyvään talouden kehitykseen.

Verrattuna muihin länsimaihin on meillä myös mahdollisuus lisätä palveluelinkeinojen parissa työllisyyttä, mutta se edellyttää, että pieni- ja keskituloisilla kansalaisilla on mahdollisuus lisätä ostovoimaansa. Siis kotimarkkinoille tarvitaan ostovoimaa.

Eikö nyt olisi jo aika tehdä yhteiskuntasopimus, jossa samanaikaisesti sovitaan verohelpotuksista ja työpaikkarakenteiden muutoksista? Verotuksen keventämisen välitön vaikutus vähentäisi tosin verotuloja ja heikentäisi julkisen talouden tasapainoa, mutta pitemmällä aikavälillä verotuksen keveneminen hillitsee palkkainflaatiota, mikä puolestaan alentaa korkoja, tukee kasvua ja siten parantaa työllisyyttä. Toisaalta verotuksen keveneminen luo ostovoimaa myös välittömästi, mikä puolestaan lisää kulutusta ja kulutusverojen tuottoa.

Yritysten, erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toiminta- ja työllisyysmahdollisuuksia on parannettava ratkaisevasti ja tuntuvasti esimerkiksi säätämällä poikkeuslaki muutamaksi vuodeksi, jolla työsuhteiden oheiskustannukset alennetaan nykyisestä noin 80 prosentista 25 prosenttiin palkkasummista laskettuna. Lainsäädäntö pitäisi uusia myös niin, että yrityksissä verotetaan sosiaaliturvamaksujen osalta suhteessa liikevaihtoon ja tulokseen. Palkansaajien veroasteikkoa pitäisi alentaa tuntuvasti, ja pienten tulojen pitäisi olla kokonaan verottomia.

Oppisopimuskoulutusta kehitetään edelleen. Oppisopimuskoulutus on todettu hyväksi väy-

läksi työllistymiseen. Jotta riittävästi löytyisi yrittäjiä osallistumaan osaltaan oppisopimuskoulutuksen antajina ja mahdollisina tulevina työllistäjinä, on luotava riittävän hyvä taloudellinen tukijärjestelmä, esimerkiksi noin 2 500—4 500 markkaa kuukaudessa oppisopimuskoulutukseen osallistuvaa kohti.

Työttömyysturva ja työvoimatoimistojen toiminnot on erotettava toisistaan. Lainsäädäntöä on muutettava niin, että työttömyysturvaan liittyvät asiat siirretään kokonaan työttömyyskassoille ja Kelalle. Näin työvoimatoimistoille jäävät niille kuuluvat perustehtävät eli ammatinvalinnan ohjaus, koulutukseen ohjaus ja työnvälitys. Lisäksi on luotava selkeä järjestelmä sosiaalisesti työrajoitteisten, terveydellisesti ja ikänsä puolesta työrajoitteisten mahdollisuuksista selviytyä ilman jatkuvaa kierrätystä järjestelmässä terveyskeskus — työvoimatoimisto — sosiaalivirasto — hoitoyksiköt. Ei ole mitään mieltä kiusata sairaita työkyvyttömiä ja ikääntyneitä, koska heillä ei ole tämän päivän työtilanteessa mitään realistisia mahdollisuuksia päästä työhön.

Lopuksi haluan todeta, että olemassa olevien työpaikkojen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää, jottei uusia työttömiä tule huonosti harkittujen säästötoimien vuoksi. Tällä viittaan esimerkiksi elintarvikeketjun mahdollisuuksiin työllistää. Mielestäni ruoan arvonlisäveron alennus pitäisi toteuttaa. Se antaisi mahdollisuuksia tuotekehittelylle ja myös lisätä elintarviketuotantoa ja kasvattaa elintarviketeollisuuteen uusia työpaikkoja.

Uudet valtionosuusleikkaukset aiheuttavat useissa kunnissa lisää työttömyyttä, kun sen sijaan sopimus Kuntaliiton esitysten pohjalta työllistäisi lisää esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen alueelle. Suomalaiset saisivat parempaa palvelua, ja raskaassa hoitotyössä toimivat saisivat kaipaamaansa helpotusta työtaakkaansa. Tässäkin on varmasti uudelleenarvioinnin paikka. Unohtaa ei pidä myöskään kotitalouksien työllistävää vaikutusta. Lasten, vanhusten ja vammaisten hoitotyö tulee nostaa sille kuuluvaan arvoonsa.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, vain ennakkoluulottomalla yhteistyöllä ja rakenteisiin pureutuvilla uudistuksilla saavutamme monien eri toimien seurauksena mahdollisuuden oleelliseen työllisyyden parantamiseen ja ennen kaikkea yhteisvastuullisuuteen lähimmäistemme työttömien oikeuksien puolesta saada tehdä työtä ja osallistua omalta osaltaan tämän maan rakentamiseen.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Meillä Joroisissa eräs kunnanhallituksen jäsen tapasi sanoa joskus, että ei ole niin tyhmä, ettei pystyisi edes toista neuvomaan. Tältä pohjalta minullakin olisi mahdollisuuksia, mutta olen huomannut, että salissa on turha neuvoa. Ei se onnistu useastakaan syystä, siksi pyrin vain nostamaan esiin eräitä asioita.

Maassamme on kaksijakoinen tilanne. Samalla, kun kamppailemme suurtyöttömyyttä vastaan, luodaan uutta työttömyyttä eräillä toimenpiteillä. Esimerkiksi tällä hetkellä supistamme maatalousyritystoimintaa ennätysmäisellä tavalla. Metsitämme peltojamme ja poistamme aktiivisesti toimivia tiloja tuotannosta. Luomme kuvaa lapsillemme, että maaseudulla ei ole tulevaisuutta. Kaiken tämän teemme tilanteessa, jossa meillä on vielä sitä, mistä maapallolla on jo pulaa.

Meillä on tiettävästi maailman puhtaimmat pellot. Meillä on runsaasti puhdasta vettä, pitkät, valoisat kesäpäivät, jotka tuottavat vitamiinipitoiset marjat, vihannekset, juurekset ja viljatuotteet. Meillä on korkea ammattitaito, hyvät koneet ja rakennukset, uusiutuvat energia- ja raaka-ainevarat metsissä. Kun maapallon väki lisääntyy noin 90 miljoonaa henkeä vuodessa, viljelysmaan pinta-ala ja vesimäärä vähenevät henkeä kohden, lannoitteiden vaikutus lakkaa, viljasadot tulevat pienenemään, ruoan hinta tulee nousemaan. Mitä se vaikuttaa?

Maatilataloudestamme vähenee noin tuhat henkeä kuukaudessa. Kun yksi jää työttömäksi, aiheuttaa se keskimäärin kahden muun jäämisen työttömäksi muilla aloilla. Minne heidät sijoitetaan?

Vaihtoehtona on esitetty muun muassa uudelleenkoulutusta. Tilastot kuitenkin näyttävät, että ammattilainen löytyy kortistosta eikä uudelleenkoulutetusta henkilöstä. Siksi ammattikoulutuksessa tulee entistä tarkemmin arvioida ja selvittää koulutustarpeet. Myös oikean mallista koulutusta tulee käyttää, olkoon vaikka oppisopimuskoulutusta. Pidän sitä muuten erinomaisena eräillä aloilla.

Toiseksi on puhuttu melkoisesti myös yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten puolesta. Suurimpana esteenä on todettu kysynnän puute. Yrittäjillä tuntuisi kuitenkin olevan valmiutta. Miksi sitten ei ole kysyntää, vaikka olisi tarjontaa? Eiköhön se suurelta osin johdu ostovoiman puutteesta. Onkohan leikattu väärin ja toisaalta annettu sinne, missä ei ole kulutusta, joka lisäisi tuotantoa, vaan varat sijoitetaan muualle? Olisiko korjaamisen varaa?

Kolmanneksi eläkeasiat ovat olleet esillä. Monia hyviä esityksiä on ollut. Kun yleensä kaikki päätökset maksavat, niin myös eläkepäätökset. Esimerkiksi erään eläkevakuutuslaitoksen johtaja sanoi, että heillä eläkepäätös maksaa keskimäärin 2 miljoonaa markkaa nykyisin. Mitä muuta päätökset aiheuttavat tai mitä niistä seuraa, tulee aina selvittää.

Lyhyt kommentti pääministerin vastaukseen. Hän mainitsee kristillisen liiton lähteneen edellisestä hallituksesta työttömyyttä ja vastuuta pakoon. Ei ole rakentavaa antaa tietoa, joka ei pidä paikkaansa ja kahdeksas käskykin on vielä voimassa. Syynähän oli EU-jäsenyysasia, ei pakoilu. Myös heitto yliluonnollisista voimista on tarpeeton, sillä olemme esittäneet ohjelman, joka toimisi ratkaisevasti. Nyt ei tarvita piikittelyä, vaan yhteistä henkeä niin kuin ed. Alaranta eilen täällä selkeästi kuulutti.

Mitä tulee tärkeillä markkina-alueillamme tapahtuneeseen heikkenemiseen ja vaikutuksiin meillä on totta, mutta ei se ole uutta. Olisi pitänyt jo oppia etsimään uusia kauppakumppaneita. Niitä voisi meillä olla, vaikka maailma on iso; Suomi on niin pieni, että tuotteemme sopisivat sinne. Herää kyllä kysymys onko EU sulkenut mahdollisuudet. Tietoa ja taitoa on, niin on vakuutettu. Pannaan siis toimeksi, markka pyörimään ja ennen kaikkea kotimaassa.

Pääministeri mainitsi vastauksessaan myös EU:n ansiot 300:n projektin käynnistymisestä ja keskimäärin 18 000 työttömälle työpaikan saamisesta tänä vuonna. Lieneekö tutkittu kuinka paljon on menetetty EU:n takia ja olisiko tuo 300 projektia ja 18 000 työtöntä voitu hoitaa sillä rahalla, jonka maksamme nettona Euroopan unionille.

Arvoisa puhemies! Vielä pieni muistutus. Tärkeää on suosia suomalaista tuotetta sillä, jos 100 markkaa kuukaudessa jokainen suomalainen käyttäisi kotimaisen tuotteen ostoon, niin se merkitsisi 30 000 työpaikkaa vuodessa. Näinhän täällä on todisteltu.

Lopuksi! Täällä on etsinyt ratkaisuja niin hallitus kuin oppositiokin. Jo kauan sitten meille annettiin koeteltu neuvo: "Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja Hänen vanhurskauttaan" ja tähän liittyy lupaus "Niin kaikki muu sen ohessa annetaan". Olemmeko unohtaneet?

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Noin 45—50 vuotta sitten muistan, kun Etelä-Pohjanmaalla eräs romanimies sanoi, että pohjoistuuli on aina kylmää tuuli se sitten mistä suunnasta tahansa. Samalla tavalla on tämä pääministeri Lipposen vastaus. Se ei lupaa mitään varmaa eikä se anna toivoa, moittii ja mollaa meitä kysyjiä. Sitä en oikein osaa hyväksyä.

Sanotaan myös, että huonossakin repussa saattaa olla hyvät eväät. Tällä tarkoitetaan asiakirjan ulkomuotoa. Minua vähän loukkaa se. Kun katsotte tätä, en tiedä missä tämä on puhtaaksi kirjoitettu, mutta mikroa ei ole osannut käyttää henkilö, joka tämän on laatinut. Täällä rivit katkeilevat aivan järjettömän makuisesti. Tämä vain osoittaa sitä, ettei ole kunnioitettu yhtään meitä välikysymyksen esittäjiä. Kyllä asiakirja pitäisi olla edes hyvä ulkomuodoltaan, jos sisältö on huono. Jos molemmat ovat huonoja, niin silloin ollaan huonoilla jäljillä. (Ed. R. Ojala: Se ei työttömyyttä ratkaise!) — Se ei välttämättä tätä työttömyyttä ratkaise mutta osoittaisi kyllä kunnioitusta kuitenkin meitä kohtaan.

Opposition kanssa, niin kuin ed. Pehkonenkin täällä sanoi, on hankala päästä yhteisymmärrykseen, jos perättömiä lausuntoja annetaan. Täällä lukee selvästi, että keskustan löysällä politiikalla ja palkansaajavihamielisyydellä talous on sekasorron vallassa. Minkä vuoksi väitetään, että keskusta on palkansaajavihamielinen? Meidän kannattajissa on huomattavasti, suurin osa palkansaajia. Vain 11 prosenttia on perusmaanviljelijöitä. Toki entisiä maanviljelijöitä on varmasti toinen 11 prosenttia, mutta kuitenkin. Miksi me olisimme palkansaajia vastaan? Oulun kaupungissa äänesti keskustaa 11 000 äänestäjää, 110 000 asukkaan kaupungissa. Ei Oulun kaupungissa ole 11 000 maanviljelijää. Tämmöinen vääristely pitäisi lopettaa, jotta päästäisiin yhteisymmärrykseen näissä asioissa.

Keskusta ei ole palkansaajia vastaan, vaan on todellakin vain vaatimassa solidaarisuutta meiltä palkansaajilta, että käyttäytyisimme sanoisinko kunnioittavasti työttömiä kohtaan. Palkansaajat pitävät liian paljon omaa puoltansa tällä erää. Sen me kehtaamme tunnustaa, mutta eräät muut puolueet ovat selvästikin tästä eri mieltä eivätkä uskalla olla, sanoisinko palkansaajia vastaan tässä mielessä.

Useat puhujat jo ovat kyllä toistaneetkin kuinka kaikki työ on ansiokasta, kaikki työ on kunnioitettavaa. Tänä aamuna kävin Oulussa, luuttusin siinä lattiaa ja puhdistin vessan lavuaaria. Nythän me kansanedustajat olemme siinä hyvässä asemassa, että näitä puhdistettavia paikkoja on itse kullakin kaksi, ainakin meillä kauempaa tulijoilla. En minä tuntenut ollenkaan, että se olisi jollakin tavalla vähäarvoista työtä ollut.

(Ed. Vehkaoja: Entä vaimo?) — Eikä vaimokaan pidä sitä vähäarvoisena työnä, hän oli iloisesti yllättynyt, kun tuli töistä ja oli todellakin keittiön lattiakin kerrankin taas puhdistettu minun jäljiltäni. Siitä vain pitäisi tietenkin maksaa kohtuullisesti. Siinä mielessä, kun kuitenkin on meitä, joilla olisi ehkä palkkaakin riittävästi, me voisimme kotiapulaisen palkata, vaikka siivoaminen on hauskaa ja mukavaa työtä. (Ed.Vehkaoja: Miksi teille olisi siitä pitänyt maksaa, että siivositte?) — Ei siitä tarvitse tietenkään minulle mitään maksaa, vaan pitää maksaa siitä, jos minä palkkaisin jonkun henkilön sitä työtä tekemään erikseen. Tällä tavalla vähenisi jonkin verran tämä työttömyys. (Ed. Vehkaoja: Valtionko se pitäisi maksaa?) — Ei valtion tarvitse maksaa. Tuntuu, että nämä vastauspuheet tulevat, arvoisa puhemies, siltä samalta suunnalta, jossa keskusteltiin, kuinka kotityö on todellakin vähän arvostettavaa.

Tämä poikkeaa aiheesta pikkuisen, mutta kun kysyttiin, että tekeekö keskustapuolueen väki lapsiakin laskutikku kädessään, en minä sitten tiedä onko se samalla kuumemittari, mutta tuntuvat samanlaisilta nämä kannanotot. Joka tapauksessa tällä tavalla olisi kunnioitettava jokaisen työn tekoa, ja todellakin näin voitaisiin palkata kansalaisia töihin. Siinä nuorelle ihmiselle olisi joka tapauksessa muutamaksi vuodeksi elämänkokemusta. (Ed. Vehkaojan välihuuto) — Se tietenkin vaatisi ja tarkoittaisi sitä, että verotuksen kautta valtio tulisi jossakin määrin vastaan. Saisi tämän palkkatyöntekijän palkkamenot kohtuullisesti ei varmaankaan kaikkea, mutta kohtuullisesti, vähentää verotuksessa. Voi olla sillä tavalla, kun en ole politiikassa ollut niin kauan mukana, etteikö keskustakin ole vastustanut tätä samaa ajatusta joskus 10—20 vuotta sitten. Mutta nyt puhutaan nykyajasta. Tällä erää tämä asia olisi ihan kohtuullinen.

Meidän pitäisi siis kunnioittaa kaikkea työtä. Ihan viimeaikaisten parin kuukauden perusteella minä voisin esimerkin kertoa siitä, kuinka kaikki eivät kunnioita omaa työtänsä. Finnair on onnistunut rikkomaan minulta kaksi laukkua. Se tarkoittaa sitä, että ne, jotka siellä tekevät työtä, eivät kunnioita omaa työtänsä. Ei voi olla mahdollista, että tällä tavalla tapahtuu tuon tuosta. Siinä meillä on oppimista itse kullakin.

Täällä on kerrottu, kuinka tupo on hyvä. Nyt päästiin tupoa tekemään. Mikä hyvä se on? Ed. Kuisma taisi sanoakin tässä aikaisemmin jo, että ei se todellakaan mitään erikoisen hyvää ole tuonut tullessaan. On tietenkin hyvä, ettei riidellä, mutta ne lisäpalkkarahat, mitkä siinä saatiin työssä oleville, ne olisi pitänyt käyttää uusien työpaikkojen luomiseen. Oulun kaupungista ihan konkreettinen esimerkki. Siellä on 2—3 viimeisen vuoden aikana palkkoja nostettu niin paljon, että niillä rahoilla olisi voitu palkata 800 uutta henkilöä töihin. Tietenkin joku kysyy, miksi me vielä haluaisimme julkisen vallan puolelle lisää työntekijöitä. Mutta kyllä sairaanhoitopuolelta, terveyspuolelta löytyy ihan järkevää työtä niin paljon, että esimerkiksi Oulussa olisi ne 800 henkilöä voineet olla työssä. Sen sijaan jo työssä olevat saavat 50, 60, 70, 80 markkaa netto palkkaa lisää. Se ei merkitse heille yhtään mitään, mutta olisi merkinnyt kyllä näille 800 henkilölle. Tätä tarkoitan sillä, että jos tämä käsitys on palkansaajia vastaan, niin olkoon sitten. Mutta kyllä täytyisi löytyä solidaarisuutta todellakin työttömiä kohtaan.

Työaikalaista ministeri Jaakonsaari puhui ansiokkaasti kuten aina, kuinka on hyvä, että se saatiin uusittua vihdoin 6 vuoden työn jälkeen. Käsittäisin, että siitä tulee pääosat voimaan vasta vuonna 98. Se, että sillä ylitöitä rajoitettiin, ainakin pienet yritykset sanovat, että se haittaa. Ylityöt kertyvät valitettavasti pienissä yrityksissä yksille ja samoille, mutta sen varassa ne voivat ottaa tilauksia vastaan, kun ovat varmoja siitä, että tilaus pystytään tekemään jopa ylitöinäkin. Ei siihen tilalle voi ottaa kadulta henkilöä. Tilaukset saattavat loppujen lopuksi jäädä tekemättä ja työllisyydelle voi käydä juuri päinvastoin kuin hyvä tarkoitus on ollut. On tietenkin väärin sanoa etteikö hallitus pyri työttömyyttä vähentämään. Tietenkin se näin tekee, vaikka meitä kyllä syytettiin, että Ahon hallitus tieten tahtoen, tahallaan aiheutti työttömyyttä, mikä on törkeää vääristelyä.

Herra puhemies! Palveluelinkeinojen työnantajien liiton tutkimuksen mukaan työllistämisen esteitä on se, yllätys yllätys, 36 prosenttia näin väittää, ettei ole kysyntää. Kyllä palveluelinkeinoissa on kysyntää. Sitä minä en välttämättä usko. 26 prosenttia sanoo, että sivukulut ovat niin korkeat, ettei sen vuoksi voida lisää palkata henkilöitä. Vain 6 prosenttia on sitä mieltä, että palkat ovat liian korkeita sinänsä. Vain 3 prosenttia puhuu, että työajan joustot aiheuttavat sen, että ei voi palkata uutta työväkeä. Nämä ovat hämmentäviä tuloksia. Mitä niihin voi kantaa ottaa? Sinänsä niihin uskoakin pitää, mutta tämä osoittaa vain sen, miten vaikean kysymyksen kanssa me olemme tekemisissä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Täällä on kolmen vuorokauden aikana pidetty paljon puheenvuoroja. Olen varmasti valtaosan niistä kuunnellut. Ne ovat olleet tietysti persoonallisia. Joissakin on purettu henkisiä aggressioita. Joissakin on yritetty keksiä uusia keinoja. Joissakin tapauksissa on puhuttu ihan muuten vain. Mitään uutta näiden kolmen päivän aikana ei ole syntynyt eikä tullut. Anti on jäänyt todella vähäiseksi.

Yksi puheenvuoro on jäänyt mieleeni. Se oli ed. Huotarin eilen pitämä puheenvuoro, jonka yksi kohta on jo toteutunut. Jossakin vaiheessa hän hiukan karrikoidusti sanoi, että kun jaksaa hieroa takapuoltaan päivästä päivään täällä eduskuntasalissa ja louskuttaa leukojaan joka asiasta, niin voi päästä jopa iltapäivälehtien palstoille. Minun osaltani se toteutui tänään. Ed. Huotari on erinomaisen hyvä ennustaja. Hänen puheenvuoronsa oli positiivinen sellaisenaan, enkä mitenkään irvistele sitä.

Täällä on näissä puheenvuoroissa, minä itse niin kuin monet muutkin, toistamiseen palattu siihen, kenen syy tämä tilanne on? Holkerin, Ahon vai Lipposen? Kyllä kai totuus on se, että tässä pitkässä juoksussa 50-luvulta tietyt paineet eräistä ulkoisistakin syistä johtuen keräytyivät Holkerin hallituksen aikana, räjähtivät käsiin Ahon hallituksen aikana ja ovat nyt Lipposen hallituksen aikana vakiintuneet sellaisiksi, jollaisina ne tulevat pysymään.

Pitkässä juoksussa maa on rakennettu täyteen. Tuolla kun kulkee eri puolilla maata, niin näkee lippuja talojen seinillä: myytävänä tai vuokrattavana. Tuhansia ja taas tuhansia huoneistoja, liikehuoneistoja, teollisuustiloja ja toimistotiloja. Kaikkia on tarpeeksi, myös asuntoja, jos vain asunnontarvitsija ja asunto löytävät sopivasti toisensa. Niin kuin olen päässyt arvokkaaseen Iltasanomiin kirjoittamaan, olen myös todennut, että Arsenalin varastot ovat vielä pullollaan tavaraa. Ne eivät ole vielä läheskään tyhjentyneet.

Toisin sanoen Suomi niin kuin Eurooppakin, mutta me puhumme nyt Suomesta, on näiden vuosikymmenien aikana, rauhan ajan pitkässä juoksussa rakennettu valmiiksi, rakennettu täyteen. Ei ole enää tarvetta oikeastaan mistään. Automaatio, työn tuottavuuden lisääntyminen, onnettomat olosuhteet viime vuosina, jotka ovat vaikuttaneet ihmisten psykologisiin näkemyksiin, merkitsevät sitä, että työvoiman tarvetta ei nykyistä enempää tule lähivuosina olemaan. Silloinkin, kun suuret ikäluokat lähtevät työmarkkinoilta, automaatio, robotaatio, tietomaatio ovat korvanneet sen, mitä tämä ilmiö ehkä olisi aiheuttanut työvoiman tarpeeseen. Me olemme siis pysyvässä olotilassa. Ei tämä ole mikään lama, tämä on pysyvä olotila, jossa jossain määrin suhdanteista riippuen saattaa työttömyys vähentyä jollakin tuhannella, kymmenellä tuhannella, taas lisääntyä. Tämä on tilanne tällä hetkellä. Näin minä asian näen todellakin synkästi.

Mutta jos yhteiskunta pystyy tuottamaan kuitenkin automaation, työn tuottavuuden lisäyksen kautta ne tavarat, palvelut ja hyödykkeet, mitä yhteiskunta välttämättä tarvitsee, ja ulkomaankaupan tase pidetään ordningissa, niin ei tässä pitäisi mitään hätää olla. Kysymys on silloin jako-ongelmasta. Millä tavalla yhteiskunnassa jaetaan ne hyödykkeet, tavarat, palvelut, joita yhteiskunta valmistaa, jokseenkin tasapuolisesti niiden ihmisten välillä, jotka ovat työelämässä, sen jatkuvasti vähenevän määrän, ja niiden osan ihmisten välillä, jotka eivät ole työelämässä joko työttömyyden tai eläkkeelle jäämisen johdosta tai muuten. Tämä jako-ongelmakysymys lähivuosina tulee entistä polttavammaksi, ja mielestäni siihen pitäisi jo tässä vaiheessa paneutua enemmänkin kuin odotella työpaikkojen lisääntymistä, koska sitä ei tule valitettavasti tapahtumaan.

Näin synkästi ajattelen asioita, enkä kovin helposti tästä luovu. Jos jotakin pitäisi tällä hetkellä tehdä, niin se perustuu minun ajatteluuni siitä, että alettaisiin toteuttaa yhteiskunnan tulotason jakoa sillä tavalla, että jokainen suhteellisen normaalilla tavalla pääsisi yhteiskunnan tuotoksesta osalliseksi. Se on kai välttämätöntä, jos ei sitten odoteta sitä suurta räjähdystä, jolta on vielä vältytty.

Kyllä siihen on olemassa tietysti omat keinonsa. Ensimmäinen ja radikaali keino on, että kaikki 50 vuotta täyttäneet työttömät siirretään eläkkeelle. Joku naurahti, naurahtakoon vaan, sehän on erinomainen asia, kamalaa olisi se, jos me itkisimme. Se maksaa, mutta maksaa myös työttömyys. Minä väitän, että yli 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien, he ovat valtaosin pitkäaikaistyöttömiä, joukosta löytyy äärimmäisen vähän sellaisia ihmisiä, jotka ovat enää työhaluisia, työkykyisiä, tai jotka voidaan työnantajan silmin katsottuna johonkin työhön sijoittaa. He ovat täysin saletisti työelämän ulkopuolella, näin ollen tämä joukko pitäisi siirtää eläkkeelle.

Seulonta, mistä on puhuttu, pitäisi kohdistaa 30—50-vuotiaisiin ihmisiin, katsoa sieltä sellaiset tutisevat ja tärisevät, jotka ovat jo joutuneet työ-

kyvyttömyyden ja työhaluttomuuden johdosta työelämän ulkopuolelle, joita ei kukaan ota ja jotka eivät halua työhön mennä. Niiden osalta seulonta, ja tämä terve, työkykyinen, työhaluinen porukka, joka sen jälkeen jää, se jäisi työttömyyskortistoon. Silloin me olisimme jossakin määrin selvillä linjoilla siitä, ketkä ovat työttömiä, ketkä ovat työkyvyttömyyden takia ja mahdottomuudesta sopeutua enää työmarkkinoille jääneet eläkkeelle, käytetään nyt tätä nimitystä. Kustannuskysymys on valtava, mutta valtava tulee olemaan myös se kustannuskysymys, minkä yhteiskunta joutuu satsaamaan työttömien ylläpitämiseen. Minä en tiedä, kuinka suuri ero on työttömän kustantamisen ja eläkkeelle kustantamisen välillä, mutta silloin päästäisiin joka tapauksessa selville siitä, ketkä ovat työttömiä, sellaisia, jotka ovat vielä kelvollisia työmarkkinoille, ja ketkä ovat sellaisia, jotka eivät koskaan työmarkkinoille enää tule työkyvyttömyyden, työhaluttomuuden tai työkelvottomuuden takia, tarkoitan lähinnä katsoen silloin työnantajan silmin asiaa. Tämä olisi jako-ongelman ratkaisemista, eläkkeellä olevat ihmiset saisivat yhteiskunnan tuotoksesta oman osansa, jos me sen pystymme ylläpitämään. Silloin oltaisiin joka tapauksessa terveellä pohjalla.

Miten sitten luodaan uusia työpaikkoja, sitä on turha lähteä arvuuttelemaan, mutta ainakin se, että meillä varjonyrkkeillään ja pörhistellään kuin kissanpoika olemattomalle inflaatiolle tänä aikana, niin se on virheratkaisu. Deflaatio on hiekkaa yhteiskunnan rattaissa. Ajatellaan nyt esimerkiksi asunnon ostajaa. Tällä hetkellä Suomessa on paljon sellaisia ihmisiä, jotka suunnittelevat joko uuden tai käytetyn asunnon ostamista, ja heillä on siihen tarvetta. Deflaation ansiosta he arvelevat, että vuoden kuluttua asunto on 50 000 markkaa halvempi kuin heidän ostaessaan. Eivät he osta sitä, koska pikku bisnesajattelu on ihmisen perimmäinen ajatus. He vievät rahat pankkiin, pitävät ne siellä. Pankeista tulee rahojen tallettajia ja pankki vielä maksaa ihmisille, että saa tallettaa rahoja, joiden kuuluisi olla yhteiskunnan kierrossa terveen talouspolitiikan ajattelun perusteella. Viinasen, ei enää Viinasen, vaan nykyisin Niinistön firma sieltä sitten aina ottaa rahaa, ottaa lainaksi ja maksaa lakimääräisiä yhteiskunnan menoja. Tietysti tämä rahamäärä osaksi kiertää tätä kautta.

Tällä systeemillä, jos pankeilla on tällä hetkellä yli 100 miljardia markkaa vähäisempi luottokanta normaaliin verrattuna, ja jos sen kate olisi siitä 3 prosenttia, sehän on valtava tappio pankeille, 3—4 miljardia markkaa. Ei enää pidä ihmetellä, että pankit sylkevät ulos työntekijöitä. Pankit toimivat ihmisten rahojen tallettajina ja vielä maksavat siitä, koska ihmiset eivät deflaation vuoksi sijoita rahojaan. Jos olisi todennäköistä, että 400 000 markan asunnon hinta on vuoden kuluttua 450 000 markkaa, niin kuin oli aikanaan silloin hulluina aikoina — eivät ne mitään hulluja aikoja olleet, se on ollut keskimääräinen kehitys vuosikymmenet — silloin tämä asunnontarvitsija varmasti kiireesti hakisi osuuspankista rahansa ja ostaisi, koska sen asunnon arvo suhteellisesti ajatellen nousisi enemmän kuin hänen saamansa korko pankista. Mutta jos on toisin päin deflaation vaikutuksesta, niin pankista saa ainakin pikkuisen rahalle korkoa ja tällä tavalla sen arvo säilyy paremmin kuin sijoitettuna deflaation vaikutuksen alaisena olevaan omaisuuteen, josta olen käyttänyt esimerkkinä asuntoa.

Niin kauan kuin tämä yhteiskunta on niin hullu, että se pörhistelee inflaatiota vastaan keinotekoisesti mukamas korkokehityksen johdosta eikä salli inflaation lähteä liikkeelle vaan pitää deflaation voimassa ja tavoitteena, tässä maassa ei työllisyys lähde liikkeelle. Käytän tässä esimerkkinä nimenomaan rakennusteollisuutta. Siihen on pohjautunut tämä ajatukseni. Ei ole rakennusteollisuutta, ei olisi muutenkaan, koska maa on rakennettu täyteen. On kuitenkin jonkin verran kysyntää, mutta ihmiset eivät osta. He mieluummin odottavat, että hintataso saavuttaisi pohjan ja lähtisi liikkeelle. He ostavat siellä pohjassa ja sitten bisnesajattelun mukaisesti menestyvät tässä asiassa.

Rouva puhemies! Nyt on mennyt yli 12 minuuttia. Minun piti puhua vain lyhyesti, mutta se on sillä tavalla kun ei ole paperia. Siinä pysyisi paremmin ajan tasalla, mutta sitähän lörpöttelee, mitä sattuu.

Mutta, rouva puhemies, nyt kuitenkin vielä totean asian, mikä on tullut aikaisemmin mieleeni. Täällä on puhuttu aina vain leikkauksista ja leikkauksista. Ed. Drombergkin puhui vain leikkauksista, kuinka leikkauksia tehdään jo nyt etukäteen, hyvissä ajoin. Tässä yhteiskunnassa on mieleeni tullut jo pitkään Välskärin kertomukset, joissa puhuttiin todella välskäristä. Kun sille tuotiin potilas, joka oli kalpea ja hikinen, välskäri sanoi, että pistetään tuohon pöydälle ja isketään vähän suonta siltä. (Ed. Tiusasen välihuuto.) Seuraavan kerran parin päivän kuluttua potilas se tuotiin uudelleen — ed. Tiusanen, olette lääkärimies — ja se oli vielä huonommassa kunnossa eikä pysynyt enää jaloillaan. Välskäri sanoi, että

ei tässä auta muu, pistäkää pitkäksenne tuohon ja isketään taas suonta.

Tällä tavalla suomalaisen yhteiskunnan suontakin isketään jatkuvasti, isketään suonta näillä leikkauksilla, kunnes potilas viimein, ed. Tiusanen näinhän se käy, potkaisee tyhjää. Pitäisi antaa tällaiselle yhteiskunnalle vaikka velaksi verensiirto, eikö niin ed. Tiusanen, lisää verta suoneniskujen sijaan, niin hetken kuluttua välskärin potilas alkaisi punottaa ja olla pikkuhiljaa terveessä kunnossa. Tämä on aivan hullua koko touhu suomalaisessa yhteiskunnassa. Näillä eväillä ei kyllä päästä mihinkään, mutta niillä eväillä, mitä minä esitin tässä. Eivät ne ole kovin korkeatasoisia, taas ed. Vehkaoja nauraa. En tiedä, onko tämä hyväntahtoista vai ivallista, mutta ei se minua paljon rasita. Kyllä nämä keinot, mitä minä olen tässä esittänyt, minun mielestäni ovat parempia kuin mitä täällä keskivertoisesti kolmen vuorokauden aikana on, rouva puhemies, esitetty.

Anteeksi, että meni tässä vähän ylitse, mutta minä pidän suuni kiinni koko loppuillan sitten.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että itsetunto on edes joillakin kansanedustajilla noin hyvin tallella kuin ed. Aittoniemellä tässä oli, kun hän tällaisia ennen kuulemattomia evästyksiä ja ohjeita työttömyyden torjumiseksi esitteli.

Pyysin puheenvuoron ehdotuksesta, jonka hän teki, että kaikki 50 vuotta täyttäneet työttömät siirrettäisiin eläkkeelle ja simbsalabim olisi ratkaistu nämä asiat. Keskusteluahan on käyty tästäkin aiheesta monen päivän ajan. Minä olen päätymässä siihen, että tämä olisi yhteiskunnassa aikamoinen periksianto ikärasismille, joka nytkin jo rehottaa aika tavalla. Pidän erittäin hyvänä sitä, että ministeri Mönkäre kävi puhujakorokkeella kertomassa poikkeuksellisista aloitteista, joita nyt hän on ottamassa siihen suuntaan, että todella työkyvyttömät työttömät saadaankin eläkkeelle. Mutta hän korosti puheenvuorossaan yksilökohtaista harkintaa. Sehän on kaikkein keskeisin idea koko ajatuksessa.

Yhtään uutta yleistä eläkeikärajaa minusta ei pitäisi enää systeemeihin tuoda, vaan meidän pitää saada toimimaan se systeemi, mikä meillä on. Jo se seikka, että palattaisiin siihen työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytäntöön, mikä meillä on aiemmin ollut — silloin vielä ihmiset pääsivät sairaina eläkkeelle — auttaisi eritoten paljon.

Tänään viimeksi keskustelin erään onnettoman henkilön kanssa, joka oli kuusi vuotta hakenut työkyvyttömyyseläkettä. Se on liian pitkä aika. Hänen suullisesti esittämänsä seikat olivat erittäin vahvasti puoltamassa päätöstä ihan maallikonkin korvissa. Tässä oli tapahtunut vääryys. Nämä pitää korjata, ja sieltä tulee sitten tilaa aivan sille samalle asialle, ed. Aittoniemi, niille nuorille työkykyisille, jotka tulee saada työhön. Mutta mitään tällaista yleistä uutta ikärajaa ei tule asettaa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi jaksaa toistamiseen vuodesta toiseen puhua siitä, kuinka Suomi on valmiiksi rakennettu. Häntä melkein mielelläni sanoisin rakennustyöläisten pahimmaksi viholliseksi. Väitän, ed. Aittoniemi, että Suomea ei ole rakennettu täyteen. Toivoisin, että te perehtyisitte niihin asunnottomuustilastoihin, joita tässä maassa jatkuvasti on mahdollisuus saada. Asuntopula on todella huutava esimerkiksi vuokraasuntojen kohdalla vallankin suurissa kaupungeissa.

On toki totta, että maassa on paljon teollisuus- ja liiketilaa ja myös jonkin verran suuria, kalliita luksusasuntoja tyhjänä, mutta asunnontarvitsijat ja olemassa olevat asunnot eivät kohtaa toisiaan. Todella asuntotuotantoa pitää nopeasti saada elvytettyä ja siihen suuntaanhan on nyt hyviä toimenpiteitä menossa. Toivon, että siitä todella työttömyys jonkin verran lähtee helpottumaan. Rakennusalan ihmisistä on suurin piirtein puolet työttöminä. Sillä on erittäin suuret heijastusvaikutukset. Minun ei tarvitse niitä kertoa, eikä niitä voi lyhyessä vastauspuheenvuorossa lähteä erittelemäänkään.

Ed. Aittoniemi sanoi, että 50-vuotiaat työttömät kaikki eläkkeelle. Olisi todella suuri edistysaskel, jos ne muutamat — epäilen, että on tuhansittain tällaisia yli viisikymppisiä — jotka todella eivät ole saaneet työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä, vaikka kaikki kaikki myöntökriteerit täyttyvät, pääsisivät eläkkeelle. Minulla joka maanantai Tampereella käy ihmisiä. Tänään olen esimerkiksi saanut kolme puhelinsoittoa. Tunnen ja tiedän sormenpäissäni ja

hyppysissäni näiden ihmisten surkean tilanteen, ja tähän on nyt pakko saada muutos.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Rimmi!

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rimmin ja ed. Vehkaojan eläkenäkemykset ovat inhimillisiä, minä myönnän sen. Otetaan sieltä ulos sellaiset, jotka ovat todella sairaita, siis ei ole päätäkään enää ollenkaan, ja joille ei myönnetä eläkettä. Mutta minä puhun siitä, että ei ole mitään ikärasismia, jos tänä päivänä kaikki 50-vuotiaat työttömät pannaan eläkkeelle. Heistä äärimmäisen pieni prosentti tulee pääsemään enää työmarkkinoille nykyisessä pysyvässä olotilassa, koska suuri osa heistä on työkyvyttömiä ja työhaluttomia ja vuosien saatossa tulleet tähän. Kun katsotaan työnantajan puolelta, niin loputkin ovat sellaisia kadonneen ammattitaitonsa ynnä muun osalta, että heitä ei kukaan enää ota työhön. He ovat siis työelämän ulkopuolella.

Vaikka heidät nyt siirrettäisiin minkälaiseen lokeroon tahansa ja lyödään siihen minkälainen lappu hyvänsä, he eivät kuulu työttömyyskortistoon. Minun mielestäni työttömyyskortistoon kuuluvat sellaiset ihmiset, joilla on jonkin asteisia edes teoreettisia mahdollisuuksia vielä tulevaisuudessa työllistyä. Alle 50-vuotiailla on, mutta 30—50 vuotiaistakin täytyy katsoa aika tiheällä seulalla pois sellaiset, jotka varmuudella ovat työelämän ulkopuolella. Silloin työttömyyskortistoon jäävät puhtaasti sellaiset, jotka sinne kuuluvat, ja tapahtuu jaon liikkeellelähtö yhteiskunnassa, kun tuotosta jaetaan. Tästä on kysymys. Tähän on jossakin vaiheessa mentävä.

Ed. Rask: Arvoisa rouva puhemies! Ei ole kovin rakentavaa lähteä syyttelemään edellistä hallitusta vaikeasta työllisyystilanteesta, mutta tosiasia kuitenkin on, että juuri keskustan ja kristillisten, välikysymyksen tekijöiden, hallitusaikana työttömyys nousi ennätyskorkeuteen. Työttömyys moninkertaistui ja valtionvelka moninkertaistui. Kaiken kukkuraksi korot olivat ennätyskorkealla aiheuttaen tuhansia konkursseja.

Joku on laskenut, että jos Suomessa olisi vuonna 1999 miljoona työtöntä ja 1 000 miljardia valtion velkaa, niin Lipposen hallitus olisi onnistunut keskimäärin paremmin kuin Esko Ahon hallitus. Nämä luvut ovat aivan mahdottomat karmeudessaan, mutta ne todistavat, kuinka hirveä työttömyyden ja valtionvelan kasvu oli Esko Ahon hallituksen aikana. Ed. Takkula eilen puheessaan vääristeli tätä käyttämääni vertausta, jonka tarkoituksena on vain ja ainoastaan kuvata, kuinka hallitsemattomasti työttömyys edellisen hallituksen aikana nousi.

Lipposen hallitus on ottanut tavoitteekseen työttömyyden puolittamisen vaalikauden aikana. Tavoitteesta huolimatta työttömyys alenee kiduttavan hitaasti. Mitkä olisivatkaan työttömyysluvut, jollei koko hallituksen tavoite olisi selkeästi työttömyyden alentamisessa?

Meistä jokainen on jostakin kotoisin, ja on syytä myös puhua oman alueensa tilanteesta. Lapissa työttömyys on edelleen hyvin korkea. Verrattuna viime vuoden tammikuun lukuun työttömyys on kasvanut 76 ihmisellä. Lapin työttömyysprosentti on 27,6 ja 22 kunnasta 7:ssä työttömyys on yli 30 prosenttia.

Miten näihin lukuihin on tultu? Vuonna 1990 Lapissa oli 8 000 työtöntä ja työttömyysprosentti oli 8,3. Seuraavan vuoden aikana työttömien määrä lisääntyi 2 300 ihmisellä, seuraavana vuonna 7 000 ihmisellä, seuraavan vuoden lisäys oli 6 200 työtöntä ihmistä lisää ja sitäkin seuraavana vuonna 2 400. Pahimmillaan työttömyys oli joulukuussa 1994, jolloin Lapissa oli yli 26 000 työtöntä. Tämän jälkeen Lapin työttömyys kääntyi laskuun, niin että vuonna 1995 työttömiä oli tuhat vähemmän kuin edellisenä vuonna. Nyt tämän tammikuun viimeisen tiedon mukaan tilanteen voi sanoa työttömyyden osalta Lapissa jämähtäneen paikoilleen.

Lapin kroonistuneen työttömyyden nopea nujertaminen ei onnistu odottamalla. Tässäkin salissa tämän keskustelun aikana esille on tuotu suuria Lappia työllistäviä hankkeita, Vuotosta ja Keivitsaa. Olen ollut huolissani mahdollisten kaivoshankkeiden tulevaisuudesta Lapissa johtuen piakkoin uusittavasta luonnonsuojelulaista ja mahdollisesta jäteverosta. Tänään olen kuullut myönteisiä lausuntoja sen suhteen, että kumpikaan edellä mainitsemistani asioista ei tulisi kaivostoimintaa estämään. Toivottavasti saamani tiedot pitävät paikkansa.

Odotan hallitukselta järkevyyttä vanhojen metsien suojelusuunnitelmiin. Luotettavien tietojen perusteella on tultu siihen tulokseen, että Lapista häipyisi 1 400 metsätyöpaikkaa, jos suojelu toteutetaan maksimissaan. Tällaisena vaikeana työttömyyden aikana on oleellista ja hyvin tärkeää, että entiset alueelle tärkeät ja luontaiset työpaikat säilytetään. Ja myös kehittämisen nimissä tapahtuvat organisaatiomuutokset olisi

kyllä syytä jättää mietintämyssyyn. Ei ole järkevää keksiä uusia työpaikkoja, jos samanaikaisesti olemassa olevia hävitetään. Esimerkkinä käy muutaman vuoden takainen Posti-Telen yhtiöittäminen, ja nyt kehittämisen kohteena ovat tielaitos, metsäorganisaatiot, pankkien konttorit.

Työttömyyden vähentäminen vaatii tehokkaita ja monipuolisia toimia ja yksi niistä on vakaa talouspolitiikka, joka luo edellytykset korkotason laskulle. Jokainen velallinen on varmasti pannut merkille korkotason laskun. Lapin läänissä on jokaisella kotitaloudella noin 100 000 markkaa velkaa ja koron lasku prosentilla tietää tuhatta markkaa puhtaana käteen vuodessa, mikä muutoin olisi mennyt pankkien holveihin.

Ensi viikolla hallitus tulee antamaan eduskunnalle lisäbudjetin, jolla on tarkoitus elvyttää kotimarkkinoita. Hiljattain tehdyn tutkimuksen mukaan suomalaisissa kotitalouksissa on uusia ostoaikeita kautta linjan, ja tämä on hyvä asia. Kun joku ostaa kotimaisen tuotteen, niin joku toinen voi sen tuottaa ja pyörät pyörähtävät käyntiin. Lisäbudjetilla luodaan noin 17 000 työpaikkaa, ja ne työpaikat luodaan ennen muuta rakentamiseen. Juuri rakentamisen lama on lamaannuttanut yhteiskuntaa. Yksi rakennusmies työllistää arvioiden mukaan kolme ihmistä rakentamista tukevilla alueilla. Lapissa on paljon erilaisia rakennushankkeita, joka kunnassa asuntojen ja julkisten rakennusten peruskorjaustöitä, rautateiden korjaamista. Ainakin Kemin ja Rovaniemen välisen radan kunnon testaan ja totean huonoksi lähes viikoittain. Ja tiepuolella kaivataan Lappiin reipasta otetta. Tieto kyllä on siitä, että tiepiirien rakennuskohteita on huolestuttavan vähän lähdössä liikkeelle.

Toivon myös, että valtioneuvosto päättäisi hankkia uuden jäänmurtajan. Ankara talvi on osoittanut, että sille olisi käyttöä. Perämeren satamien aukipito on hyvin tärkeää häiriöttömän viennin turvaamiseksi, Metsä-Botnian, Veitsiluodon ja Outokummun tuotteiden kannalta ennen kaikkea. Näiden tehtaiden osuus Suomen kokonaisviennistä on 5—10 prosenttia.

Kiinnitän huomiota vielä yhteen yksityiskohtaan, joka on merkittävä nimenomaan kehitysalueiden työllisyyden edistämisessä. Yritystukilain mukaisia investointi- ja kehittämistukia voidaan myöntää pk-yrityksille. Pk-yritys on määritelmän mukaan yritys, jonka liikevaihto on enintään 120 miljoonaa markkaa ja henkilöstömäärä 250 tai taseen loppusumma enintään 60 miljoonaa markkaa. Vuoden 1995 loppuun saakka ovat ktm:n yrityspalvelun piiritoimistot voineet myöntää edellä mainitun lain mukaista tukea myös äsken mainittua kokorajaa suuremmille yrityksille. Vuoden 1996 talousarvioesityksen mukaan suurten yritysten tuotantoinvestointeja ei tueta. Eduskunta kuitenkin vuoden 1996 talousarviossa edellytti, että Keran johtokunta voi poikkeustapauksissa rahoittaa muita kuin pk-yrityksiä kehitysalueella.

Ktm:n yrityspalvelu ja Kera ovat kehitysalueella toisiaan tukevia rahoittajia, joten samojen rahoitusperusteiden tulee koskea molempia rahoittajia. Varsinkin Lapin läänissä suuryritysten investointien tukeminen on perusteltua ulkomaisen pääoman saamiseksi esimerkiksi tulevien kaivoshankkeiden hyödyntämiseksi. Lisäksi olemassa oleviin ja perusteilla oleviin matkailuyrityksiin on tulossa osakkaiksi ulkomaisia konserneja, jotka eivät mahdu pk-yritysrajojen sisälle.

Suuryritysten hankkeet synnyttävät ympärilleen varsin laajan pk-yritysten alihankintaverkoston, joihin syntyy usein enemmän työpaikkoja kuin varsinaiseen suuryritykseen. Esimerkiksi Salcompin tehtaiden ympärille Kemijärvellä on syntynyt varsin laaja alihankkijoiden verkosto. Toivon, että käytäntöä muutettaisiin sillä tavalla, että myös ktm:n yrityspalvelupiirien toimistot voisivat myöntää poikkeustapauksissa yritystukilain mukaisia investointi- ja kehittämistukia myös muille kuin pk-yrityksille kehitysalueella silloin, kun se on erityisen perusteltua työllisyyden ja sitä turvaavan yritystoiminnan rakenteen monipuolistamisen kannalta, tai siinä tapauksessa, jos hanke liittyy alueellisten EU-ohjelmien toteuttamiseen.

Nuorten työttömyyden alentaminen on varmasti tärkein tehtävä. Jonkin verran apua näyttää löytyneen nuorten työpajoista, jonkinlaisia osaratkaisuja. Esimerkkinä voisin mainita Muonion kunnan nuorten työpajan, joka on aika myönteinen esimerkki. Siellä on parin vuoden aikana työllistetyistä vajaasta 30 nuoresta vain kolme tällä hetkellä työttöminä.

Työttömyyden alentamiseksi ei todellakaan ole olemassa yhtä ja ainoaa ratkaisua, vaan kyse on monista osaratkaisuista. Nyt jos koskaan tarvitaan puhaltamista yhteiseen hiileen niin hallituksen, opposition, etujärjestöjen kuin kaikkien muidenkin kanssa. Ja tässä olen samaa mieltä kuin ed. Takkula puheessaan, jossa hän kommentoi sanomisiani. Hänkin peräänkuulutti konsensusta. Sitä me todella tarvitsemme. Työ on meille suomalaisille hyvin pyhä ja vakava asia. Me olemme tottuneet tienaamaan elantomme otsamme hiessä, ja työttömän perusturvan kan-

nalta kestävintä on se, että hän saa työtä ja työllään pystyy itsensä ja perheensä elättämään. Työnteon tulee olla aina kannattavampaa kuin jouten oleminen. Tämän me kaikki varmasti hyväksymme.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rask suri sitä, että työllisyys ei Lapissa parane. Se ei todellakaan parane. Lappi on selkeästi matkailusta riippuvainen. Kun yleisesti tiedetään, että Suomi on Euroopan kalleimpia maita, niin kuka tulee Suomen Lappiin viettämään lomaa? Lapin pärjääminen ja tulevaisuus on pitkälti kiinni hallituksen harjoittamasta rahapolitiikasta.

Kun nyt peräänkuulutetaan yhteistyötä, niin yhteistyön aika on tietenkin nyt, mutta se olisi ollut myös silloin, kun Ahon hallitus esitti yhteiskuntasopimusta. Sosialidemokraatit kaasivat sopimuksen, joka olisi syntyessään tehnyt sen, että suomalainen yhteiskunta olisi huomattavasti paremmassa kunnossa kuin se tällä hetkellä on.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rask puhui aivan rakentavassa hengessä, mutta alussa hän viittasi menneeseen ja tulevaankin. Muinainen hallitus yritti rakenteita korjata ja välttää, kuten ed. Salo totesi, niitä ongelmia, jotka olivat edessä. Muistan joskus silloin ajatelleeni jonkin luvun, että jos sekin vielä ylitetään, niin ehkä oppositiokin sitten vähän hiljenee. Siinä meidän mielestämme hieman yltiöpäisessä kritiikissä, mitä esitettiin, sekin luku valitettavasti ylitettiin. Jossakin vaiheessa kritiikki laantui, mutta ongelmat olivat jo käsissä ja yhteistyötä olisi todella tarvittu myös näiden rakenteellisten uudistusten tekemiseen.

Jos puhemies sallii, haluan ihan lyhyesti aikaisempaa ed. Drombergin puheenvuoroa vielä kommentoida. Hän totesi, että olisimme valinneet arvostelevan sivustakatsojan roolin tässä hallitustilanteessa ja työttömyystilanteessa. Näinhän ei käynyt. Kukaan ei ehkä meitä halunnut eikä tarvinnutkaan hallitukseen. Syitä oli varmaan moniakin, mutta muistanette, että emme olleet kauhean innokkaita Emuun liittymisessä. Nyt näyttää, että Emu-asia tulee hallituksellekin vaikeaksi, ei vähiten työllisyyden takia. Ehkä olimme oikeassa vuosi sitten.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Raskin sanomisiin voi monella tavalla yhtyä, mutta erästä asiaa haluan kriittisesti kommentoida. Se on työllisyys nimenomaan Lapissa ja ympäristö- ja luonnonsuojelu ikään kuin sen vastakohtana.

Tällainen "pöyrymäinen" lähestymistapa, että luonnonsuojelu ja ympäristönsuojelu vievät työpaikkoja, lähtee tietysti siitä, ettei lasketa lainkaan niitä työpaikkoja, jotka esimerkiksi lisääntyneen ekoturismin kautta alueelle syntyy.

Samoin haluan vielä viitata siihen, että tällainen kestävä Suomen suurimman kansallisomaisuuden käyttö, kestävä luonnon käyttö, luonnon hyödyntäminen, on tulevaisuuden vahvuus koko maalle, ei ainoastaan Lapille, myös työllisyyden kannalta. Uskon, ja tiedämme toki kaikki, että yksinomaan Euroopassa on miljoonia ihmisiä, jotka ovat valmiita maksamaan tästä. He eivät ole etsimättä mitään bulk-tyyppistä matkailua, vaan tasokasta matkailua, mikä merkitsee nimenomaan ekomatkailua.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rask siteerasi puheessaan eilen käyttämääni puheenvuoroa, jossa siteerasin kommenttia, minkä ed. Raskilta kuulin. Tänä päivänä kahvikeskustelussa joku laittoi sen jo ed. Kurolan piikkiin ja arveli hänen näin kertoneen, kun en kertonut eilen lähdettäni.

Mutta näinhän se meni, kuten ed. Rask edelleen esitti, että jos Lipposen hallituksen jäljiltä on miljoona työtöntä ja 1 000 miljardia valtionvelkaa, niin se on onnistunut keskimäärin paremmin kuin Ahon hallitus. Tällaisiakin laskelmia on tehty.

Edelleen, ed. Rask, esitän sen saman huolestumiseni kuin eilen, että jos tällaisia laskelmia ylipäätään tehdään, niin se on kyllä jonkinlainen merkki siitä, että usko siihen, mihin vielä 2 prosenttia kansasta uskoo, eli työttömyyden puolittamiseen ja hallitusohjelmaan, on jollakin tavalla hiipunut hallituksenkin merkeissä, koska kalkulaattorit on tarvinnut tältä osin esiin ottaa.

Mutta yhteistyöstä, mitä ed. Rask esitti, niin kyllähän se näin on, että sitä me teimme jo ennen vaaleja ed. Raskin kanssa. Kyllähän täälläkin kaikki tietävät, että työpaikka on kullanarvoinen tuolla jossain Kajaanista pohjoiseen, aivan kuten eräässä laulussa lauletaan. Sen puolesta täällä töitä on tehtävä.

Ed. Raskin puheenvuoro oli monelta osin, varsinkin KTM — Kera osuus oli sellainen, mikä kuulosti hyvältä näin pohjoisen pojankin kuulla. Toivottavasti tällaiset sävelet kaikuvat myös SDP:n eduskuntaryhmän ryhmähuoneessa, että myös siellä, missä päätöksiä tehdään, tuolla

korpporaatioiden kammareissa, ne tulisivat paremmin huomioon otetuiksi ja sitä kautta eläväksi elämäksi ja todellisuudeksi myös tämän hallituksen ohjelmassa, ja sitä kautta yhteistyössä myös hoidettaisiin työttömyyttä.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask toi esille aika monia sellaisia ajatuksia, jotka vastaavat minunkin ajatuksiani. Me Kainuussa ja Lapissa olemme samassa tilanteessa pitkälti. Mutta hieman Kajaanin eteläpuolellakin tarvitaan työpaikkoja, ei pelkästään pohjoisessa.

Me haluamme itse tehdä jotakin. Kysyin tätä asiaa työasiainvaliokunnan julkisessa kuulemisessa työministeri Jaakonsaarelta, että mekin haluaisimme Pohjois- ja Itä-Suomessa puolittaa työttömyyden, ja miten hän arvelee, että se on mahdollista. Hän vastasi, että pitää uskoa omiin vahvuuksiinsa ja niiden kautta saada uusia työpaikkoja.

No, meidän vahvuutemme on sekä Lapissa että Kainuussa metsät, mutta nyt metsistä ollaan suojelemassa suurin osa. Minä kannatan ehdottomasti vanhojen metsien suojelua, mutta on kohtuutonta, että kahdesta alueesta näin suuri osa suojellaan. Mielestäni etelän ihmisillä on ihan samanlainen oikeus vanhoihin suojeltuihin metsiin, mutta vähintä on, että saisimme pohjoiseen riittävät kompensaatiot. Minä vähän epäilen, ettei niitä sieltä Euroopasta saa, toisin kuin ed. Tiusanen uskoi.

Me emme tarvitse kansalaispalkkakokeiluja, kuten ed. Tuija Brax esitti, vaan tuotannollisia työpaikkoja. Me haluamme jalostaa puhtaita marjoja, mitä meillä on. Me haluamme tehdä puista, kun meillä on oikein hyväsyisiä puita, kauniita huonekaluja, kuten Suomussalmella Ikihonka tekee.

Ed. Rask (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen täysin samaa mieltä ed. Tiusasen kanssa siitä, että kestävä luonnon käyttö on tärkeää koko Suomelle, mutta kohtuus kaikessa. Jos luontoa ei olisi Lapissa suojeltu sillä tavalla kuin tähän mennessä on suojeltu ja eletty sovussa luonnon kanssa, ei nyt pystyttäisi tekemään juuri mitään suunnitelmia sen suojelemiseksi.

Kun yrittää konkretisoida asioita, niin joskus menee liian pitkälle. Olen ymmärtänyt, että ed. Takkula piti työttömyysvertaustani, jota toki en ole itse keksinyt, luvattomana.

Mutta tätä suojelua voidaan kuvata sillä tavalla, että Pohjois-Suomesta on jo tällä hetkellä suojeltu erilaisin toimenpitein sellainen alue, että jos lähdetään Helsingistä niin 30 kilometriä leveä alue jatkuu Utsjoelle saakka. Tietysti on tärkeätä, että suojellaan, mutta tärkeätä on myös se, että ihmisillä on elämisen mahdollisuudet pohjoisessa. Välillä on tullut sellainen olo, että tällaiseen ylenpalttiseen suojeluun halutaan mennä sen tähden, että EU:ssa lunastettaisiin "vihreyden kruunu". Minusta se on tietysti ihan tärkeää, että me osoitamme sen, kuinka puhdas ja hyvä luonto meillä on, mutta kyllä sen täytyy olla sellainen luonto, että siellä saa myös ihmiset asua. Tarkoitan tässä nimenomaan Pohjois-Suomen ihmisiä.

Ed. Aula: Arvoisa puhemies! Ensiksi muutama kommentti tähän vanhojen metsien suojeluasiaan. Olen tässä asiassa ed. Raskin kanssa kyllä hyvin paljon samaa mieltä. Lapissa ja Kainuussa on tätä luonnon monimuotoisuutta suojeltu niin paljon, että jos yksikään Etelä-Suomen alue pääsisi lähellekään sitä samaa luonnon monimuotoisen suojelun astetta, niin meillä Suomessa olisi varmasti erittäin hyvä, vielä nykyistäkin parempi maine Keski-Euroopassa. Mielestäni se vaikuttaa vähän, sanoisinko tasapainottomalta, että juuri ne edustajat, joiden kotiseudulla ei ole kenties minkäänlaisia suojelualueita, esiintyvät täällä erittäin painokkaasti tämän asian merkeissä.

Pohjois-Suomessa ja Lapissa tilanne on todellakin se, ettei pääse mihinkään siitä, että lisäsuojelu tulee vaarantamaan paikallisen väestön toimeentulomahdollisuudet. Jos otetaan aivan maksimisuojelumäärät, mitä on vanhojen metsien suojeluun on esitetty, niin ei näitä voi millään tavalla kompensoida pysyvästi. Jos talouskäyttöön tarkoitetun puun määrä vähenee siinä määrin kuin on ehdotettu, niin tietysti voidaan tuoda se puu Etelä-Suomesta tai Venäjältä. Sehän on tietenkin yksi mahdollisuus, mutta ei se silloin kompensoi millään tavalla niitä työllisyysmahdollisuuksia, jotka poistuvat Lapista. Kuitenkin siellä metsätalouden merkitys työllistäjänä on noin kaksinkertainen verrattuna Etelä-Suomeen.

Omaksi mielipiteekseni on tullut se, että mikäli uusia talousmetsiä halutaan ottaa suojelun piiriin Lapissa, niin silloin on alettava toisesta päästä jo purkaa näitä alueita. Lapissa ollaan jo niin pitkällä näissä suojelukysymyksissä. Tullaan jo elämisen ehtoihin siinä mielessä, että miten se auttaa pääkaupunkiseutua — Helsinkiä — jos pohjoisen ihmiset ihan elämänmahdollisuuksien

puutteen takia alkavat siirtyä tänne. Ei mitään. Täällä on entisestäänkin kuormittunut palvelujärjestelmä, on toimeentulotuen tarvitsijoita ihan tarpeeksi ilman niitä uusia työttömiä, joita Lapista mahdollisesti tulisi. Jonkinlainen tasapaino täytyy olla myöskin ihmisen ja luonnon suojelemisen suhteen.

Arvoisa puhemies! Menisin varsinaiseen työllisyyskeskusteluun sikäli, että halusin tässä puheenvuorossa enemmänkin arvioida sitä, minkälaisia peruslinjauksia työttömyyden puolittamiseksi olen nyt kuuntelemalla näitä eduskunnassa käytettyjä puheenvuoroja löytänyt. Näistä puheenvuoroista mielestäni ovat alkaneet hahmottua ne jännitteet ja linjat, joita tämän eduskunnan sisällä on työllisyysasiassa. Nämä linjat eivät mene mitenkään hallitus-oppositioakselilla, eivätkä aina monta kertaa edes puolueiden välilläkään, vaan hyvin paljon hallituksen ja opposition ja puolueiden sisällä.

Olen löytänyt näitä puheenvuoroja kuuntelemalla ainakin kolme erilaista näkemystä työttömyyden puolittamisen lääkkeeksi. On velkaelvyttäjiä, toiseksi on vakauttajia ja kolmanneksi uudistajia. Aina tietysti tällaisella luokituksella tehdään väkivaltaa jollekin, mutta myös pelkistämällä monesti voi omaakin ajatteluaan selkiyttää.

Ensinnäkin näitä velkaelvytyksellä työttömyyttä vähentäjiä on löytynyt tästäkin keskustelusta loppujen lopuksi yllättävän paljon. He ymmärtääkseni lähtevät siitä, että luopumalla Emukriteereistä ja velkahanoja löysäämällä ja sitä kautta valtion ja yleensä julkisen vallan työllistämistoimia lisäämällä voitaisiin kysyntää kasvattaa ja sitä kautta työttömyyttä vähentää.

Toisaalta puheenvuoroista on voinut löytää myöskin vakauttajia. Vakauttaminen puolestaan näyttäisi olevan hallituksen ja kenties erityisesti sosialidemokraattien jonkinlainen virallinen linja. Eli, että kun säästetään, leikataan valtion menoja, pidetään inflaatio ja korot alhaalla, niin pysyy talous kasvussa, mikä tämän vakauttamisideologian näkökulmasta on työttömyyden vähentämisessä kaikkein tärkeintä. Lisäksi tarvitaan jonkinlaista aktiivista työvoimapolitiikkaa ja pienoista hienosäätöä sosiaaliturvassa ja verotuksessa. Pääasialliset keinot ovat kuitenkin makrotalouden eikä mikrotalouden puolella.

Kolmas ryhmä, jonka olen löytänyt, on puolestaan uudistajat, jotka katsovat, että työttömyyden syyt eivät ole niinkään kysynnän vähäisyydessä tai suhdannelamassa, vaan siinä maailman nopeassa murroksessa, missä vanhat järjestelmät eivät ole pysyneet perässä.

Tämä näkemys vastaa lähinnä omaa käsitystäni asioiden tilasta. Valtaisa työttömyys ja valtion velka ovat enemmänkin murroksen merkkejä, jotka eivät korjaannu perinteisellä elvytyksellä, vakauttamisella tai pienillä prosenttikorjauksilla järjestelmiin. Pikemminkin kyse on siitä, että vanhat pelisäännöt taloudessa tuottavat nyt pahoinvointia, tai sitten ne tuottavat hyvinvointia kovin pienille ja etuoikeutetuille ryhmille. Työelämän sääntelyä, verotusta, sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta olisi nopeasti uudistettava niin, että työn tekeminen, työn antaminen ja yrittäminen on jälleen kannattavaa.

Hallituksen sisällä nämä uudistajat näyttävät olevan aika tavalla vähemmistössä tai ainakaan he eivät saa ääntään kuuluville. Se on minusta sääli, sillä tällä menolla hallitus hukkaa etsikkoaikansa ja yhteiskunnan kahtiajakoisuus työttömiin ja työllisiin, köyhiin ja rikkaisiin, myös pohjoiseen ja etelään tulee vain kärjistymään. Näyttää siltä, että hallituksessa oikeastaan linjoja on niin monenlaisia, että lopputulokset ovat tavallaan aika hengettömiä kompromisseja. Nämä uudistukset ovat liian pieniä suhteessa tämän ajan vaatimuksiin tai ne tulevat liian myöhään. Pelkään, että näin juuri on käymässä esimerkiksi paljon puhutulle tuloloukkujen purkamiselle tai työttömyysturvan uudistamiselle.

Menestystä toivotan erityisesti vihreiden kovin keskustahenkiselle ohjelmalle. Vihreät olivat listanneet täälläkin esitettyyn ohjelmaansa kaiken olennaisen keskustan viime syksyn vaihtoehtobudjetista mukaan lukien palvelualojen arvonlisäverokannan alentamisen, valtiontakuiden laajentamisen myös palvelualoille sekä pienituloisten verotuksen keventämisen kunnallisverosta tehtävällä vähennyksellä. Vihreiden esiintyminen silti minua kuitenkin hieman hämmästyttää. Oikein kirjoitin ylös, kun puheenjohtaja Brax eduskunnassa tiistaina todisti keskustelussa, että hallitusta oikeastaan yhdistääkin vain keskustan vihaaminen. Ajattelin oikein, että hyvänen aika, emme kai me elä täällä hiekkalaatikossa, jossa kinastellaan siitä, kenen kanssa leikitään taikka ei leikitä. Eikö pikemminkin olisi aika eduskunnankin sisällä vaikkapa näiden uudistavien voimien koettaa löytää jotain yhteistä, ennen kuin Suomi-laiva ajautuu pahemman kerran karille.

Nämä erilaiset näkemykset täällä eduskunnassa perustuvat siihen, minkä kukin arvioi olevan työttömyyden syyn, eli onko kyseessä suhdanteisiin ja kysynnän vähäisyyteen liittyvät on-

gelmat vai enemmän rakenteelliset vinoutumat ja talouden perustan muutokset. Rakenteellista työttömyyttä ei kyetä parantamaan suhdannepoliittisin ja muin hienosäätötoimenpitein. Tässä on minusta tämän ongelman ydin tänä päivänä. Hallitus on ansioitunut suuresti leikkaamisessa ja säästöjen hakemisessa, mutta rakenteiden uudistaminen on jäänyt ainakin vielä haaveeksi. Ilman uudistuksia työllisyyden lukkoja ei saada avattua ja hallitus tulee ajautumaan jatkuvaan leikkauskierteeseen. Tästä syystä ymmärrän myös ns. markkinavoimien hermostumisen, koska kyllähän sielläkin osataan päätellä, että työttömyyden alentaminen ja sitä myötä myöskään velan pitäminen hallinnassa ei onnistu, jos tähän hyvin radikaaliinkin uudistamiseen ei lähdetä nopeasti.

Mielestäni eteen on tullut myös, jos saa toisia puolueita vähän arvioida, eduskunnan vasemmiston tai ehkä enemmänkin sosialidemokraattien tietynlainen valmistautumattomuus tähän vastuuseen, jonka he hallitukseen tulemisella ottivat. Tarkoitan tällä sitä, että jos edellisen eli Ahon hallituksen päätehtävä oli tavallaan saada perusteltua suomalaisille, että säästää pitää ja että valtion liika velka on pahasta, niin tämä meni hyvin perille. Vasemmisto ei viime eduskuntakaudella tätä asiaa hyväksynyt, mutta on nyt joutunut tavallaan nielemään tämän asian välttämättömyyden. Jos Ahon hallitus loi maahan tietynlaisen velkatietoisuuden, niin Lipposen hallituksen ja tämän eduskunnan päätehtävä ei mielestäni olekaan pelkkä menojen leikkaamiseen keskittyminen, vaan sen ohella yhteiskunnan radikaali uudistaminen juuri niin, että työn antaminen, tekeminen ja jakaminen kannattavat. Tätä uudistustietoisuutta Lipposen hallitus ei ole kyennyt itselleen eikä tähän maahan luomaan. Tähän asiaan hallitus tulee kompastumaan, jos ei sen sisällä muutosta tapahdu.

Hallituksen tavaramerkki on ollut yhteisymmärrys ja konsensus. Pääministeri ja työministeri ovat todistaneet, miten tyytyväisiä etujärjestöt ovat olleet työaikalakiin, jonka kanssa sanotaan voitavan elää. Väitän, että kyse on lähinnä eliittien yhteisymmärryksestä. Mikä ilo tästä sisäpiirin konsensuksesta on työttömälle, opiskelijalle, sairaalle tai muutoin todella yhteiskunnan tuen tarpeessa olevalle kansalaiselle? No, ainakin on hyvässä yhteisymmärryksessä heidän elinehtojaan heikennetty. Mutta suurin ongelma on siinä, jos tällainen hyminä peittää alleen suurten reformien tarpeen, on tehty karhunpalvelus suomalaisille. Hallitukselta nimenomaan tarvittaisiin nyt voimakasta poliittista johtamista ja johtajuutta uudistamisen puolesta eikä vain ajautumista etujärjestöjen sovittelijaksi. Tässä asiassa olen samaa mieltä ed. Kuisman kanssa, joka puhui aikaisemmin vähän samasta asiasta.

Arvoisa puhemies! Vielä aivan lyhyesti, mitä uudistuksia sitten tarvittaisiin. Varsinkaan palveluihin työpaikkoja ei synny, koska työn hinta on liian korkea. Palkkojen alentaminen ei ole realistista eikä kannatettavaakaan. Siksi on alennettava erityisesti palvelualojen ja pienten yritysten työnantajien välillisiä kustannuksia ja alennettava matalapalkkaisten verotusta. Sosiaaliturvan rahoitusta on porrastettava esimerkiksi palkkatason mukaan, mutta myös niin, että pääomavaltaiset yritykset tulevat suuremmalla osuudella sosiaaliturvaa rahoittamaan. Samoin ympäristöverotuksen tuottoa on kasvatettava ja suunnattava tähän tarkoitukseen, ja samaten arvonlisäverokantaa tulisi kyetä porrastamaan työvaltaisten alojen hyväksi.

Näiden uusien sosiaaliturvarahoituksen mallien edistämisessä on Euroopan unionin rooli keskeinen, sillä ilman yhteistä päätöksentekoa yksikään yksittäinen jäsenmaa ei uskalla lähteä kilpailukykyerojen takia tarpeeksi radikaaliin uudistamiseen. Euroopan unioni voisi parhaiten eliminoida vapaamatkustajan houkutuksen. Jos EU:lla joku rooli työllisyyden parantamisessa on, niin sen pitäisi olla juuri tässä: yhteisten uusien työllisyyttä tukevien pelisääntöjen rakentamisessa verotukseen ja sosiaaliturvan rahoitukseen.

Työttömyysturvaa on uudistettava nopeasti niin, että lyhyetkin työsuhteet ovat työttömälle houkuttelevia, ja tähän liittyen on hyväksyttävä pienten palkka- ja yrittäjätulojen täydentäminen ns. perustulolla. Näin voidaan estää mielestäni amerikkalaismallisen köyhyyden rantautuminen Suomeen, mutta kuitenkin edistää työllistymistä myös muutoin kuin kokopäiväisesti. Tällä hetkellä kaikki järjestelmämme ovat liikaa joko/tai-luonteisia. Joko olet töissä tai sitten et. Joko olet sosiaaliturvan varassa tai sitten et. Välimuodot puuttuvat. Niin sanotun perustulon suuntaan eteneminen mahdollistaisi myös työn käsitteen laajentamisen kotona tehtävään ja vapaaehtoistyöhön.

Työelämän uudistamisessa mielestäni kyse ei ole niinkään joustoista, vaan kaikkein eniten vallan siirtämisestä enemmän paikallistasolle. Tässä tarkoitan paitsi yrityksiä, niin myös kuntia, sillä paikallisen tason työllistämismahdollisuudet ovat nekin hyvin monen byrokratian lukon taka-

na myös kunnissa. Eikö voitaisi ajatella, että työministeriönkin erilaisia rahoituksia annettaisiin kunnille enemmän könttäsummana ilman monenlaisia säännöksiä, joita edes jokainen työvoimatoimisto itsehallintonsa kanssa ei tunne? Tässä voitaisiin edetä edes kokeilujen kautta. Lisäksi kaikkein pienimmät yritykset voitaisiin ottaa erityiskohteluun niin, että niitä koskisi vain osa erilaisista säännöksistä ja muusta sääntelystä.

Puhemies! Aivan lopuksi: Lipposen hallitus on, oikeastaan voi sanoa, julistautunut Ahon hallitusta rivakammaksi työllisyyden hoitajaksi. Jos nyt suoraan sanon, niin Ahon hallituksen toimenpiteitä läheltä seuranneena on itse asiassa joskus vaikea havaita tätä "valtaisaa" eroa. Puhetta on kyllä paljon, mutta toimenpiteet ovat harvinaisen yhdensuuntaisia. Tähän mennessä Lipposen hallitus on ratsastanut lähinnä nopealla talouden kasvulla. Paljon puhutut työllisyyslisäbudjetit ovat sen sijaan jatkaneet samoja toimenpiteitä, jotka aloitettiin jo edellisen hallituksen aikana. Jo silloin aloitettiin nuorten koulutuspaikkojen lisääminen, nuorten työpajojen perustaminen, peruskorjaustoiminnan rahoittaminen ja julkisten investointien aikaistaminen. Kysyin eräältä työvoimatoimiston johtajalta, mitä eroa hän on huomannut työllistämistoimissa Ahon hallituksen ja Lipposen hallituksen aikana. Hän sanoi, että ei hän ole huomannut mitään olennaista eroa.

Liisa Jaakonsaari puhui täällä, että ensi viikolla annettava lisäbudjetti on mittava elvytysruiske talouteen. Tutkin asiakirjoista, montako ns. työllisyyslisäbudjettia Ahon hallitus antoi. Vuodesta 1992 alkaen niitä oli kuusi kappaletta. Kaikki olivat työllistävältä vaikutukseltaan ja markkamäärältään suurin piirtein saman suuruisia kuin Lipposen hallituksen suuret, mittavat elvytysruiskeet, eli noin 1 miljardi markkaa näissä kaikissa laitettiin työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin.

Ei työttömyyttä lisäbudjeteilla hoideta. Ehkä niillä pidetään eduskuntaa tyytyväisenä ja odottavaisena. Ei työttömyyttä hoideta näillä, ei myöskään poliittisen insinööritaidon tuottamilla viilauksilla järjestelmiin eikä myöskään perinteisellä elvytyksellä. Toivon, että hallitus tunnustaisi suurten uudistusten tarpeen. Ilman niitä ajaudumme jakautuneeseen, köyhyyden leimaamaan Suomeen. Sitä Suomea en haluaisi nähdä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli kuulijalle hyvin haastavaa kuunneltavaa ed. Aulan puheenvuoro. Varmasti jää vielä miettimään jatkossa tarkemmin näitä esiin tuotuja ajatuksia.

Puutun kuitenkin siihen, kun hän Lipposen hallituksesta sanoi, että se ei ole vielä leimallisesti tuonut mitään uutta, tietoisuuden tasolla ei olisi tuotu vielä mitään uutta, läpi mennyttä yhteiskuntaan. Se, mikä on mennyt läpi esimerkiksi valtiontalouden velan suhteen, on vanhalta hallitukselta perua. Haluaisin tässä inttää hieman vastaan. Uskoisin, että tietoisuuden tasolla on liikuttu paljon eteenpäin esimerkiksi juuri työn kannustavuuskysymyksessä. Se on tietoisuuden tasolla jo mennyt läpi ihan tasan tarkkaan. Eri asia sitten on, voidaanko arvioida, miten tuloksellisia ne toimenpide-ehdotukset tai toimenpiteet ovat olleet, joita on ehdotettu. Siinä kritiikkiä voi varmasti esittääkin.

Itse kallistun samaan suuntaan kuin ed. Aula ajattelemaan, että kriisitietoisuuden rohkea esiin näyttäminen ehkä vielä puuttuu. Itse olen myös ollut odottamassa sitä, että pitää tunnustaa kriisi, että voisi ottaa käyttöön kriisitoimenpiteet. Esimerkiksi hallituksen työllisyysohjelmanipussa, jossa on noin 50 toimenpidettä, ehkä yksikään niistä ei ole luonteeltaan oikein vakavasti kriisitoimenpide vielä. En minäkään osaa sanoa, mitä ne toimenpiteet voisivat täsmällisesti olla, mutta juuri kokeilujen, etsiskelyjen kautta, määräaikaisten etsiskelyjen kautta pitäisi nyt etsiä vastauksia, mikä katkaisisi työttömyyden tilanteen ja päästäisiin tähän yhteiseen tavoitteeseen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Vehkaoja!

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aulan puheenvuoroon muutama kommentti.

Varmasti etsittäessä todellisia syitä siihen, mikä Euroopan, siinä muassa Suomenkin taloudellisen laman ja työttömyyden takana on, on syytä katsoa ihan globaaleja syitä. Maailmanlaajuisen kilpailun kiristymistä, eroosiota ja aavikoitumista, yleensä sitä, että missä öljyä poratan; ne ovat nykyään meret eivätkä enää sellaiset alueet, joissa se helposti ja halvalla tapahtuu. Mutta on niitä endogeenisiäkin syitä, tätä nykysanaa käyttääkseni. Ed. Aula viittasi nopeaan kasvuun. Se, että prosentit ovat olleet korkeita, johtuu siitä, että hallitus, jossa tekin olitte taustavoimina mukana, kävi niin syvällä, se hallitus ja sen politiikka, depression pohjalla, josta sitten

nousuprosentit ovat olleet suuret. Tämähän tässä on ollut tietysti lähtökohta.

Vielä Lapin asemaan, vanhoihin metsiin jne. Se, mihin viittasin, on Pöyryn konsulttien tyypillinen tapa ajaa asiaa, että ei oteta huomioon positiivisia suojeluun liittyviä tekijöitä. Tietysti suojelu pitää sillä tavalla toteuttaa, ettei se aiheuta, niin kuin te, ed. Aula, totesitte, ekopakolaisuutta Lapista etelään. Sellainen vaihtoehtohan ei ole mistään kotoisin. Tietysti myös suojelutoimenpiteiden pitää tapahtua niin, että paikallinen asujaimisto pystyy elämään niiden kanssa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula tuntui olevan vähän mustasukkainen yhteisymmärryksestä, mikä on työmarkkinajärjestöjen kanssa saatu aikaan. Minusta se on päinvastoin hyvä asia ja tavallaan tunnustettu tosiasia, että meillä tällaisia järjestöjä on olemassa. Jos lähtisimme siitä, että aina haluttaisiin vastakkainasetteluja, niin ei sieltäkään kautta hirveän paljon ainakaan uutta tulisi. Tänä päivänä monet järjestöt haluavat etsiä yhdessä ratkaisuja tosissaan siihen, millä tavalla työttömyyteen löydetään ratkaisu, millä tavalla talouden kuntoon saattamiseen löydetään ratkaisu. Itsekkyys kuitenkin on vähemmässä mitassa näkyvissä.

Toinen juttu sosiaaliturvamaksujen porrastamiseen ja siihen, miten niitä vedetään alas. Olen monesti jo aikaisemminkin todennut, että tästä yhteiskunnasta ei tunnu oikein löytyvän maksajia eikä poliittista tahtoa siihen, ei edellisen hallituksen eikä tämänkään hallituksen taholta näköjään, että saisimme automaation maksamaan. Pitemmän päälle tässä käy kuitenkin sillä tavalla, että meiltä vähenee maksukyky ja -halukkuus, jos sosiaaliturvamaksut ovat pelkästään palkkapohjaisia.

Kyllä minä vielä sen verran peräänkuuluttaisin, että missä mahtaa olla se salainen ase, millä oppositio laittaa pystyyn 450 000 työpaikkaa.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ei oikeastaan niin paljon kiinnosta enää, näin kolmantena päivänä kun tätä keskustelua käydään, saivarrella siitä, kuka missäkin oli viisi, kuusi tai kolme vuotta sitten tai kuka on oppositiossa tai hallituksessa nyt. Minusta tuntuisi jotenkin tärkeämmältä, että me, ketkä täällä eduskunnassa olemme, yksilöinäkin yrittäisimme keskustella tavallaan rehellisesti ja avoimesti siitä, mitä mieltä me olemme, missä mennään ja mitä pitäisi tehdä, ilman tällaisia rooleja, joissa eduskunnassa koko ajan ollaan.

Itse olen ollut sekä hallitusroolissa että oppositioroolissa. Tiedän ne molemmat. Tiedän senkin, kuinka tavallaan ilakoivaa monesti voi uutena edustajana olla hallitusroolissa. Se ei välttämättä tuota mitään tulosta kokonaisuuden kannalta, koska erot eduskunnassakin menevät ihan selvästi jokaisen puolueen sisällä. Minusta olisi tärkeää, niin kuin ed. Vehkaojakin sanoi, että ne, jotka kokevat, että tarvittaisiin jotakin uudistamista ja tietynlaista kriisitietoisuutta, voisivat eduskunnan sisälläkin löytää toisensa ilman, että siinä tarvittaisiin tällaista juupas — eipäs-pallottelua koko ajan.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa puhemies! Minäkään en aikaa pitkittäisi, jos eilisiltana olisi ollut mahdollisuus vastauspuheenvuoroihin niiden puheenvuorojen osalta, jotka oikein topakasti ottivat kantaa työmarkkinajärjestöjen asemaan ja mahdollisimman negatiivisilla äänensävyillä.

Kun on seurannut jo kolmatta päivää kestänyttä välikysymyskeskustelua, on tehtävissä yhteenvetona kuullusta, että visioita, niin kotimaisia kuin myös globaalisia, löytyy edustajakollegojen papereista ja ennen kaikkea ajatuksista. Opposition yhteinen nimittäjä näyttää olevan taas kerran väärin sammutettu ja myös se kuva, että Lipposen hallitus on aikaansaanut jättityöttömyyden. Edellisillä porvarihallituksilla ei olisi mitään osaa eikä arpaa nykyiseen suurtyöttömyyteen. Myöskään eivät ole suuri yllätys ne keinot, joilla oikeistopuolueiden eräät edustajat luulevat osan ongelmista poistuvan, eli samat kuin Ahonkin hallituksen: työmarkkinajärjestöjen alasajo. Sen takia ajan voittamiseksi en puutu kuin työmarkkinajärjestöjen rooliin ja asemaan.

Ilmeisesti eduskunnassa käytyä keskustelua on vauhdittanut ministeri Enestamin lausunto viime sunnuntaina, josta lehtitietojen perusteella voi tulkita ministerin kannaksi, että työehtosopimusten yleissitovuus on työllistämisen este ja se olisi poistettava. Jos asia on todella näin tulkittavissa, kannanotto ministeriltä on hallituksen vastainen.

Nykyinen hallitus on madaltanut työhönottokynnystä jo useilla päätöksillä: irtisanomisaikojen puolittaminen alle vuoden työsuhteissa, työttömyysturvamaksujen alentaminen ja viimeisimpänä työaikalain kokonaisuudistus, joka tuo nyt lisää niitä joka paikassa hoettavia joustoja työpaikoille.

Kun ed. Myllyniemi kritikoi työaikalain kokonaisuudistuksessa olevien ylityömäärien alentamista, mielestäni 250 tunnilla plus 80 tunnilla paikallisesti sopien pystyy jokainen yritys hoitamaan ylikuormituksensa. Mutta jos ylityöt ovat tällä aikaa samalla tasolla kuin 80- ja 90-lukujen vaihteessa, jolloin oli noin 400 000 työntekijää enemmän, ei voi muuta yhteenvetoa tehdä kuin että yritykset nostavat henkilöstökapasiteettiaan ja henkilötyövuosiaan ylitöillä eikä lisäämällä työntekijöitä. Sen takia mielestäni ylitöiden raja 250 + 80 tuntia jäi vieläkin liian korkealle, jos otetaan lähtökohdaksi työllistäminen. Kuitenkin työelämän lainsäädännön uudistamisen tarkoituksena pitää olla, että lainsäädännön kautta lisätään työllistämistä, eikä niin, että sitä entisestään vähennetään.

Odotan hallituksenkin puolelta pikaisesti esityksiä työnantajien sosiaaliturvamaksujärjestelmän muutoksista, jotka suosittavat ja suosivat työllistäviä aloja pääomavaltaisten alojen kustannuksella, niin kuin hyvin monessa puheenvuorossa on tullut esille. Ei voi tulkita vaatimuksia yleissitovuuden purkamisella, kun vaatimukset joustoista tarkoittavatkin, että halutaan luoda halpapalkkamarkkinat Suomeen. Jos tarkoitus on kyseinen, ei voi kuin todella hämmästellä, miten palkkatyöllä ja ennen kaikkea nykyisellä minimipalkalla toimeentulevia haluttaisiin lisää rangaista. Tai sitten puhujat eivät tiedä sopimusten minimipalkoista. Sen takia on syytä muutamien esimerkkien omaisesti kertoa eri alojen tämänhetkisistä minimipalkoista.

Esimerkiksi metalliteollisuuden osalta metallin työehtosopimuksen palkat ovat 31,75 markkaa eli noin 5 400 markkaa kuukaudessa, tekstiili- ja vaatetusalalla 29,18 markkaa eli noin 5 000 markkaa kuukaudessa, liikeväen liiton sopimuksen piirissä 30,38 markkaa eli 4 860 markkaa kuukaudessa. Kuten kyseiset esimerkit osoittavat, ovat minimipalkat sen suuruiset, että ei niitä voi missään tapauksessa enää nykykustannustason olosuhteissa heikentää.

Toiseksi, jos yritys ei pysty henkilöstölleen edes tes:in minimiä maksamaan, ei sen toiminta muutenkaan ole varmalla pohjalla. Palvelutyönantajien suhdannekatsaus, johon on muutenkin viitattu, myös osoittaa vääriksi ne väitteet, että palkat olisivat työllistämisen todellinen este, koska kyselyn mukaan palkkojen osuus oli vain 6 prosenttia. Todelliset syyt ovat, kuten olettaa saattaakin, kysynnän puute ja välilliset kustannukset.

Tämän päivän Kauppalehdessä oli myös mielenkiintoinen kannanotto nykyisiin joustomahdollisuuksiin. Tapio Mäkeläinen, joka toimii henkilöstöjohtajana ICL Personal Systemsissä, sanoo seuraavasti: "Metallin tes joustaa, jos on osaamista, halua ja avoimmuutta sitä soveltaa. Luulenpa vaan, että ongelmatilanteessa on usein vikaa business planeissa enemmän kuin työehtosopimuksissa." Näin henkilöstöjohtaja.

Hallituksen työttömyyden puolittamistavoite oli nimenmaan se asia, joka sai vasemmistoliiton nielemään sille vaikean hallitusohjelman ja osallistumaan Lipposen hallitukseen. Työttömyysasiassa kritiikki on oikeutettua ja paikallaan. Vaikka on ymmärrettävää, että salamannopeita tuloksia ei voi nykyisessä talouskasvussa kukaan saavuttaa, ei näytä oppositiollakaan olevan vakavasti otettavia vaihtoehtoja, jotta hallitus tähän välikysymykseen kompastuisi, saati kaatuisi.

Mielestäni hallituksen työllisyysohjelma on riittämätön, joten tulevissa lisäbudjeteissa on panostuksia huomattavasti lisättävä. Hidastuva vientiteollisuus ei tuo riittävästi uusia työpaikkoja. Siksi on korkea aika siirtää yhteiskunnan tukea kotimarkkinoiden elvyttämiseen muun muassa alentamalla pienituloisten verotusta ja panostamalla yhä enemmän rakentamiseen.

Kuten jo edellä sanoin, on muutettava työnantajien sosiaaliturvamaksujärjestelmää ja työn jakamisessa on päästävä sanoista tekoihin niin yksityissektorilla, jolla yhtenä suurimpana esteenä on asennevammaisuus, kuin myös julkisella puolella, jolla on mielestäni harkittava jonkin asteista porkkanaa. 6+6 -kokeilun, jota on muutamissa yksityispuolen yrityksissä käyty, tulokset ovat rohkaisevia ja sitä pitäisi yhä enemmän kannustaa, mutta tässäkin asiassa suurimpana ongelmana näyttävät olevan TT:n kiertokirjeet, joilla pyritään yrityksiä estämään lähtemästä tällaiseen kokeiluun mukaan. Yrityksissä, joissa tätä kokeilua on käyty, todetaan suoraan, että SAK on mukana tällaisissa kokeiluissa mutta TT tätä asiaa jarruttaa. Olisi siis syytä myös katsoa myös peiliin silloin, kun työmarkkinajärjestöjä, lähinnä palkansaajapuolta, näistä asioista syytetään.

Myös työttömille on annettava paremmat mahdollisuudet ottaa vastaan lyhyitä työsuhteita eli kumota lomautussakko ja nykyinen soviteltu päivärahajärjestelmä alle yhden kuukauden kokopäiväisissä työsuhteissa. Hyvin voimakkaasti on perusteltu nykyjärjestelmää sillä, että se on solidaarinen kaikkia kohtaan. Jos solidaarisuudella tarkoitetaan myös sitä, että lyhyitä työsuh-

teita ei oteta vastaan, että ollaan solidaarisesti kaikki työttöminä, silloinhan solidaarisuus tietenkin toteutuu, kun tiedetään sataprosenttisen varmasti, ettei lyhyitä työsuhteita oteta vastaan tämän idioottimaisen lain takia. Sen takia tämä laki pitää purkaa, että ihmiset pystyvät lyhyitä työsuhteita ottamaan vastaan.

Samoin työttömyystilastoista on saatava pois sinne kuulumattomat eli on säädettävä väliaikainen laki ikääntyneiden ja vajaakuntoisten mahdollisuudesta siirtyä työttömyyseläkkeelle, mistä on myös ansiokkaasti puhuttu. Kuitenkin tärkein seikka on, jotta työllisyys paranee, talouden vakaa kasvaminen ja sille edellytysten luominen. Muut temput ovat vain kokonaisuutta tukevia, joilla työttömien määrää voidaan laskea.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En epäile sitä, etteikö ylitöitten rajoittaminen isoissa yrityksissä hyvinkin pitäisi paikkaansa, mutta pienissä yrityksissä se ei näin suju, vaan siellähän tekee yksi tai kaksi ylityöt. Se voi todellakin aiheuttaa sen, ettei tilauksia oteta vastaan ollenkaan, koska ylitöitä ei enää voida teettää. Uskottavaa on, että pienet yritykset eivät lakikirjaa aukaise tällaisen asian vuoksi vaan ne siitä huolimatta hoitavat asian. Toivoisin näin olevan.

Ed. Vokkolainen, niin kauan kun työnantajat eivät usko, että joustot ovat riittäviä, ne eivät ole riittäviä, vaikka me kuinka sanoisimme ja kirjoittaisimme. Heidät pitää saada uskomaan.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vokkolainen valitti, että kolmikantaneuvottelut eivät olleet tuottaneet tulosta TT:n kannan takia. Tänä iltana on laajemminkin keskusteltu siitä, miten kolmikanta voisi tuottaa ratkaisuja, jotka edistäisivät Suomessa työllisyyttä. Viime kaudellahan se ei toiminut siinä mielessä, että törmättiin kaksi kertaa yleislakkouhkaan ja kerran vientilakkouhkaan. Kommenttina voisi todeta sen, että työmarkkinajärjestöillä pitäisi olla totta kai laajempi vastuu työllisyydestä. Erilaisia edunvalvontajärjestöjä tuetaankin verovaroin Suomessa 1,3 miljardilla markalla, mikä on niiden verotuksessa tekemä jäsenmaksun vähennys. Näin ollen niillä pitäisi olla vastuu. Mutta ne eivät toimi, se on tosiasia, vaan tarvitaan hallituksen johtajuutta kolmikantaneuvotteluissa paljon enemmän kuin tähän saakka.

Ed. Vokkolainen mielestäni sinällään oikein totesi sen, että pitäisi pienituloisten verotusta keventää. Itse asiassa hallituksen työllisyysohjelmassa todetaan, että pitäisi matalapalkkaalojen työvoiman käytön verotusta keventää. Se on eräs tärkeä keino parantaa työllisyyttä. Nyt on vain niin, että viime vuonnakin talousarvion yhteydessä verotus keveni suurituloisilta. Tähän saakka hallituksen linja on ollut juuri päinvastainen, ed. Vokkolainen, kuin te esitätte. Olisi korkea aika, niin kuin keskusta esitti, saada jonkinlainen kannustinvähennys pieni- ja keskituloisten kunnallisverotukseen ja samalla voimakkaalla porrastuksella keventää muuta matalapalkkaisen työvoiman verotusta. Se auttaisi työllisyyttä aika nopeasti, niin kuin tutkimukset osoittavat.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kolme asiaa, jotka ed. Vokkolainen nosti esille, ovat sellaisia, jotka mielestäni ovat vähän jälkiviisautta, mutta erittäin tärkeitä asioita. Ensimmäinen on se, mistä ed. Ala-Nissilä juuri sanoi, että alennukset verotukseen pitäisi ohjata matalapalkkaisille ja näin ostovoimaa lisätä. Mutta hallitus teki juuri päinvastoin, alensi hyvätuloisten verotusta kaikkein eniten prosenttiperusteisesti, ja myös palkankorotukset tupon myötä olivat sinne suuntaan suurimmat, eli näin on käynyt juuri päinvastoin kuin pitäisi. Ihmettelen sitä, että niin vihreät kuin ed. Vokkolainenkin ja sosialidemokraateista aika moni ovat tästä puhuneet, mutta toiminta on ollut päinvastaista.

Toinen asia on kuntien uudet valtionosuusleikkaukset, joista hallitus vastikään päätti. Kuntaliitto tarjosi hallitukselle sopimusta, että olisi pidättäydytty leikkauksista ja kunnat olisivat sitoutuneet työllistämään. Olisin odottanut, että nimenomaan vasemmisto tarttuisi tähän tarjoukseen julkisten palvelujen säilyttämiseksi sairaaloissa ja muissa kovan työpaineen helpottamiseksi. Mutta ei, hylkäsitte sen suoralta kädeltä ja näin työpaikkoja menetettiin.

Kolmas asia on lomautussakkokysymys. Myönnän, että edellinen hallitus teki lähinnä suurfirmoja ajatellen tämän järjestelmän ja se on osoittautunut ainakin pienten yritysten osalta virheelliseksi. Te jatkoitte sitä nyt. Hallitus, jota te moititte, teidän tuellanne kuitenkin jatkoi sitä tällekin vuodelle edelleen, ja pahaa pelkään, että esitys tulee tästä eteenpäinkin. Mutta tämä osoittaa sitä, että puheiden ja tekojen pitäisi nyt löytää kiireen vilkkaa toisensa, jotta tästä ongelmasta päästäisiin eteenpäin. Tämä olisi tapa poikkeuksellisia toimenpiteitä toteuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Nyt pian päättyvä välikysymyskeskustelu on osoittanut ainakin tarpeellisuutensa ja toivon mukaan se tuo myös tuloksia. Keskustelu — sitä on ollut runsaasti — on osoittanut, että tähän mennessä ainakin hallituksen piirissä eväät ovat olleet levällään, oikeastaan hukassa ja valitettavasti maamme ajelehtii nyt työttömyyden ankeudessa. Tässä keskustelussa on tilanteen vakavuus salin laidalta toiselle tunnustettu. On myös tunnustettu, että tarvitaan uudistamista, myös rakenteiden uudistamista. Mutta kysymys kuuluu, kykeneekö pääministeri Lipposen hallitus juuri näihin välttämättä tarvittaviin uudistuksiin.

Kysymys työttömyyden puolittamisesta on käymässä entistä tärkeämmäksi. Me kaikki tiedämme, että yksittäisille ihmisille työttömyys on erittäin vaikea kysymys. Syrjäytyminen työstä — työstä, jota meillä yhteiskunnassa edelleen pidetään yhteiskuntaan jäsentymisen kannalta aivan keskeisenä asiana. Senkin tiedämme, että työtä on. Kysymys on vain siitä, että ei ole palkanmaksajia. Työllisyyden parantamisen eteen on tehtävä kaikki voitava. Tässä onnistuminen merkitsee sitä, että onnistumme myös toisessa keskeisessä tavoitteessa valtiontalouden ja kansantalouden tervehdyttämisessä. Jos työttömyyden ongelma jatkuu edelleen nykytasolla, koituvat talouden ongelmat jatkossa entistä suuremmiksi.

Arvoisa puhemies! On puhuttu myös hallituksen uskottavuudesta. Alun alkaenhan hallitus ilmoitti päätavoitteekseen työttömyyden puolittamisen. Siihen kaikki tuntuivat sitoutuvan ja se oli hyvä. Jopa niin, että viime keväänä hallituspuolueiden taholta todettiin vielä, että hallituksen ainoa ja oikeastaan olemassaolon edellytys tai perusta olemassaololle on, että todella saadaan työttömyys vaalikauden aikana puolitettua. Nyt lupauksia on jouduttu siirtämään ensin keväästä syksyyn, sitten syksystä kevääseen ja taas syksyyn. Eli on annettu ymmärtää, että hallituksen toimet eivät vielä ole tuoneet tulosta. Malttakaa ja odottakaa. Kuka vielä uskoo hallituksen onnistuvan päätavoitteessaan?

Arvoisa puhemies! Äskettäin ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan kiinnitti huomiota hallituksen toimiin kuntien valtionosuuksien leikkauksissa. Keskusta piti jo tämän vuoden talousarvioon sisältyviä valtionosuusleikkauksia ylimitoitettuina talouden kehityssuunta ja -vaihe huomioon ottaen. Aloittaessaan hallitus ilmoitti, että ohjelmaan sisältyvät leikkausmiljardit ovat kaikki siinä paperilla ja sen jälkeen ei enää lisäleikkauksia tule. Ja kuitenkin jokin aika sitten ilmoitettiin, että sittenkin kuntien valtionosuuksia on vielä leikattava. Tämä on kyllä horjuttamassa entisestään uskottavuutta hallituksen lupauksiin ja toimintalinjaan. Nämä toimet lisäävät epävarmuutta ja käyvät kuntien kannalta kestämättömiksi. Erityisen pulmallinen se on alueilla, missä työttömyys on ollut vaikea jo pitkään ja edelleen pahentunut. Näin muun muassa Pohjois-Karjalassa, jossa jo budjettiin sisältyvät valtionosuusleikkaukset olivat kohtuuttomia kuntien talouden tilanne, palvelujen järjestämistilanne ja mahdollisuudet huomioon ottaen, ja nyt jatkoleikkaukset edelleen lyövät korville näillä alueilla.

Arvoisa puhemies! Hallitus on aivan oikein korostanut kuntien vastaantuloa ja sitä, että kunnissa pantaisiin liikkeelle lähinnä peruskorjaustyyppisiä investointeja, jotka työllistäisivät. Ongelma tässä on vain nyt se, mistä kunnissa löytyy enää omaa rahoitusosuutta, ja mistä tingitään. Palveluistako, välttämättömistä peruspalveluistako? Kuten tänään keskustelussa ollut selvitys peruskoulujen osalta opetuksen tason laskusta jo osoittaa, niistä palveluista on jouduttu tinkimään, ja kuntalaiset, tässä tapauksessa koululaiset, ovat kärsimässä. Erityisesti tuossa selvityksessä todettiin Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Oulun läänit muistaakseni.

Arvoisa puhemies! Parin viime vuoden aikana Suomen talouskasvu on ollut riittävän ripeää luodakseen edellytykset työllisyyden paranemiselle. Pääpaino on aivan oikein kohdennettu pienyritystoimintaan, yritysten perustamiseen ja kehittymiseen. Uusia yrityksiä on kipeästi kaivattu. Valitettavasti hyvästä lähtötilanteesta huolimatta Lipposen hallituksen uskottavuus ei ole ollut sillä tasolla, että epävarmuudesta olisi päästy rohkaisuun, uusien yritysten syntymisen ja yrittäjyyden vahvistumisen tielle.

Uskottelemalla emme ongelmistamme selviä, se tässä salissa ja erityisesti hallituksen pöydän äärellä pitäisi tehdä jo selväksi. Tässä asiassa sopisi hallituksenkin piirissä kuulla enemmän vaikkapa ed. Kuismaa, joka varsin selkeästi ruoti niitä ongelmia, joiden edessä me Suomessa kaikkinensa nyt olemme.

Arvoisa puhemies! Pari sanaa myös maaseutuja aluepolitiikasta. Hallituksen leikkaustoimet ovat olleet sikäli ongelmallisia, että niillä on ajettu alas sellaisia työpaikkoja, jotka tässä tilanteessa olisivat olleet erityisen tärkeitä ja joihin olisi pitänyt kohdentaa pikemminkin kehittämistoi-

mia. Erityisesti elintarvikesektori ja metsäsektori kaikkinensa maaseudun merkittävänä voimavarana tulkoon mainituiksi.

Ed. Vihriälä toi hyvin esiin, miten muun muassa lomituspalvelujärjestelmän osalta hallitus on ollut synnyttämässä suoraan työttömiä, ja se on heijastumassa juuri niillä alueilla ongelmallisimmin, missä muutkin vaikeudet pyrkivät kasautumaan. Metsäsektorilla on puolestaan lyöty laimin niitä mahdollisuuksia, mitä metsä meille erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen, mutta yhtä lailla koko maan alueella voisi tarjota niin hakkuiden, hoitotoimenpiteiden kuin uuden jalostuksen aikaansaamisessa.

Mielestäni meidän pitäisi entistä enemmän panostaa maaseudun ja kaikkien omien mahdollisuuksiemme hyödyntämiseen, jalostusasteen nostoon, markkinoinnin tehostamiseen, viennin tehostamiseen ja sellaiseen kansalliseen yhteisymmärrykseen, jolla tästä hyvin vaikeasta ongelmasta mahdollisimman hyvin voisimme selviytyä.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siltä osin kuin ed. Väistö puuttui kuntatalouden ongelmaan, johtuen 1 miljardin markan leikkauksesta, haluan kuitenkin muistuttaa niistä tosiasioista, mitä kuntataloudessa muutoin on tapahtunut, varsinkin jos puhutaan niin, että ikään kuin tarkoitetaan kaikkia kuntia.

Viime vuoden aikana kuntien rahastot ovat kasvaneet 12:sta 20:een miljardiin, eli 8 miljardia markkaa. Samaan aikaan kunnat ovat lyhentäneet velkojaan 4 miljardilla markalla. Koronalennus aiheuttaa kunnille tänä vuonna 1 miljardin säästön, kun korkoja maksetaan vähemmän. Edelleen yhteisöveron tuotto säilyy kunnilla, kun sitä viime vuonna tuli vähän vaille 3 miljardia, se on tänä vuonna yli 6 miljardia.

Edelleen ed. Väistö ihmetteli, mistä kunnat löytävät peruskorjausohjelmaan sen rahoitusosuuden, jonka kunnat maksavat. Nyt on käymässä niin, että kun se menee lääninhallituksen järjestysvuorojen kautta sektoriministeriöille, niin ilmeisesti kaikki ne hankkeet, joita kunnilla on esittää, eivät millään mahdu tähän. Saattaa olla, että siihen tulee jopa alaraja, minkä kustannusten alla olevia hankkeita siihen ei mahdu. Tämä kaikki kertoo sen, että kun 1 miljardin markan leikkaus tehdään vielä yhdessä Kuntaliiton eli kuntien kanssa, mitään ihmeellisiä ongelmia ei muun rahoitusaseman parantumisen vuoksi tule aiheutumaan.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat eivät ole samanlaisia. Koko kuntasektorin kannalta on aivan selvää, että tätäkään leikkausta ei kokonaisuudessaan tulisi suorittaa, jos katsotaan vähänkin pidemmälle. Me emme vielä tiedä, mikä tulee olemaan vuoden 97 valtionosuusjärjestelmä, miten se kohtaantuu eri alueille, eri kuntiin, eri tyyppisiin kuntiin. Jo tälle vuodelle hallituksen läpiajamat leikkaukset kohdistuivat erittäin epäoikeudenmukaisesti ja toivat ongelmia juuri sinne, missä työttömyyden ongelma ja talouden kehittymisen ongelma myös kuntatalouksissa on kaikkein vaikein. Kyllä tässäkin salissa on kerrottu, että Helsingissä on tehty hyvä tilinpäätös ja viime vuodeltakin odotetaan varsin hyvää tulosta. Hyvin paljon, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla on kuntia, missä ollaan entistä suuremmissa vaikeuksissa.

Minusta on tarpeetonta vedota siihen, että kunnat ovat nyt maksaneet velkoja. Minusta ne ovat varautuneet edessä oleviin vaikeampiin vuosiin ja niihin tosiasioihin, joita hallitus on jo liikkeelle lähtiessä ilmoittanut valtionosuuksien leikkauksien myötä olevan tulossa, mitä taas hallituksen omat uskottavuutta murentaneet toimet ovat osoittaneet. Kunnissa katsotaan, että ne haluavat huolehtia perustehtävistään, kansalaisille kuuluvista peruspalveluista ja varautuvat niihin myös taloudellisesti.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Opposition välikysymys hallitukselle on osoitus siitä, että oppositio kantaa huolta työllisyydestä, ihmisen hyvinvoinnista. Täällä salissa on autio ja tyhjä sivu. Oikeisto juhlii joissakin muissa merkeissä kuin kantaen huolta työllisyyden tilanteesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Hallitusohjelma on työllisyyden ja yhteisvastuun varaan rakennettu. Kestävätkö rakenteet?

Puheessaan pääministeri painotti Suomen matalaa inflaatiota, joka on Euroopan alhaisin. Mitä se hyödyttää? Meillä on edelleen suhteellisen korkea reaalikorko ja ylivahva markka. Tämä on yhtälö, joka ei toimi, siksi työttömyys jatkaa kasvuaan.

Työttömyyslukuja on silitelty, siirretty ihmisiä eläkkeelle ja täällä on tehty lisää mittavia siirtoesityksiä. Ihmisiä koulutetaan koulutuksen vuoksi, koordinointi koulutuksen kohtaavuudesta on kuitenkin jäänyt lähestulkoon tekemättä. Yrityksillä on joillain osin myös työvoimapula, ja on työvoimahallinnon käsissä ohjata tätä toimintaa. Eli siinä on merkittävästi korjaamisen varaa.

Lähihistoriassa on tukku raha- ja talouspolitiikassa tehtyjä virheitä. Virheistä on otettava oppia. Tämänkin hallituksen on tunnustettava virheensä; jättihän Ahon hallitus jälkeensä selkeästi kasvavan kansantalouden ja nyt kaikki mittarit osoittavat selvää laskua. Virheistä on otettava oppia ja otettava oikea kurssi ja alettava todella töihin.

Vallalla oleva käsitys, että ei ole työtä, on ymmärtääkseni suhteellisen väärä. Työtä on vaan ei ole työnantajia. Puhutaan, että 100 000 uutta pk-yritystä pitäisi voida synnyttää, jotta saataisiin työttömyys puolitettua. Siinä vain on se ongelma, että Suomi on hukannut suhteellisen kilpailukykynsä. Se on löydettävä, sillä avoimilla markkinoilla toiminta ilman kilpailukykyä on mahdotonta. Kauppatase on runsaasti ylijäämäinen, mutta se ei kerro totuutta kilpailukyvystä. Maailmalla oli tyhjiö paperista ja se on nyt täytetty. Metalliteollisuus on korkealla osaamisellaan kyennyt pitämään markkina-asemiaan. Siellä on korkeateknologian kännykät ja muut; tosin sielläkin tuntuu olevan myös selvää yskintää. Eli suhteellisen kilpailukyvyn palauttamiseksi tarvitaan ripeästi toimenpiteitä.

Työmies on sen palkkansa ansainnut, minkä hän käteensä saa, mutta palkan sivukulut ja etenkin tekemättömästä työstä maksettavat kulut on saatava kuriin. Ed. Vokkolainen puhui lomautussakosta. Kyllä pekkaspäivien ajan tulee olla samassa nipussa. Sitä kautta päästään parempaan tehokkuuteen. Toimiva yritys tarvitsee joustavan työympäristön. Se on yksi osa kilpailukyvyn takaisinsaamista. Markan vaihtoarvolla on hyvinkin suuri merkitys, jonka raadollistuma on telakkatuki. Heikommalla markalla tuki olisi vältetty.

Pitkään jatkuneen laman aikana yrittäjän halu ja kyky ottaa riskejä on hiipunut. Luomalla kannustavaa pk-politiikkaa tehdään mitä parhainta työllisyyspolitiikkaa. Olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja kasvuedellytysten luominen on yhteinen asiamme. Tuotekehittely ja markkinointi on elintärkeää. Vientiä edistävän ja tuontia korvaavan teollisuuden on oltava iskussaan. Elävä yritys on turvallinen, ja kun se vielä kasvaa, syntyy uusia työpaikkoja. Nousujohteinen elinkeinoelämä luo kasvun mahdollisuuksia uudelle yrittäjyydelle. Byrokratiaa pitää purkaa yrittäjille yhden luukun -periaatteella eli nämä sosiaaliturvat, arvonlisäverot ja tuollaiset pitäisi saada yhdelle luukulle, jotta yrittäjille jäisi myös aikaa hoitaa omia askareitaan. Pitää olla myös mahdollisuus karttuttaa omaa pääomaa, niin silloin ollaan oikealla tiellä.

Yritysten pääomahuoltoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Takuut, pääomasijoitukset, kaikessa tarvitaan rahaa. Nyt tullaan päivänpolttavaan asiaan. Valtio on yksityistämässä yhtiöitään. Hallitusohjelman mukaan myyntitulot on ohjattava pk-yritystoimintaan eikä budjetin yleiskatteeseen. Siinä on hallituksella aikamoinen vääntö, mutta toivon mukaan ajatellaan työllisyyttä, työllisyyden edistämistä ja todella ohjataan ne varat tuonne kehittämispuolelle.

Verotuksen kiristäminen on tuonut mukanaan harmaat markkinat, joita työttömyyskorvaukset vauhdittavat. Pimeät palkat ja ansiosidonnainen työttömyysturva, kyllä niillä toimeentulon saa, mutta tämä on uhka myös tavalliselle yrittäjälle. Epärehellisyys vääristää kilpailua. Valtio menettää ainakin 20 miljardia vuodessa eli puolet vuotuisista velan koroistaan. Kotitalouksille on luotava mahdollisuus työllistää laillisesti, olkoon se keino vaikka sitten työllistettävän verojen ja sosiaaliturvamaksujen osalta tehtävä vähennys omasta henkilökohtaisesta verotuksesta.

Yhteiskuntaan kuuluu ihmisiä eri sosiaaliryhmistä. Toisilla menee erittäin hyvin, toisilla taas tosi huonosti. Arvoisa puhemies! Nyt on yhteisvastuun aika.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Salo puheenvuorossaan totesi oikeiston olevan jossakin muualla ja kun hän samalla katseli tähän suuntaan salia, haluan käyttää tämän puheenvuoron osoittaakseni ainakin itse olevani paikalla.

Mielestäni välikysymys on oikea, tehty oikeasta asiasta, keskeisimmästä yhteiskunnallisesta ongelmasta eli työttömyydestä. Nimenomaan tällaisista asioista välikysymys tuleekin tehdä. Ongelma on vain siinä, vaikka täällä on pidetty erinomaisiakin puheita työttömyyden vähentämiseksi, puheilla tämä ongelma ei ratkea. Täällä olisi löydettävä yksimielisyyttä löytää yhteinen sävel, miten asia hoidetaan ja tehtävä sen mukaisia ratkaisuja. Syyllisiä ei kannata etsiä, vaan on katsottava eteenpäin.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Salo totesi, että synkästä työttömyydestä huolimatta meillä on aloja, joilla podetaan työvoimapulaa. Näin todella on, niin ihmeelliseltä kuin se kuulostaakin. Esimerkiksi omassa kotimaakunnassani Joensuun seudulla

on tarvetta työkaluvalmistajista. Niinpä äskettäin päättyneeltä kurssilta kaikki kurssin suorittaneet sijoittuivat välittömästi työhön alan yrityksiin. Hyvästä työtilanteesta huolimatta työvoimahallinto ei ole tälle vuodelle ostanut kyseistä koulutusta siitä syystä, että oppilastyöpäivän hinta on työvoimahallinnon mielestä liian korkea. Tällöin herää kyllä vakava kysymys, palveleeko nykyinen työvoimakoulutuksen ostojärjestelmä työllistymistä vai palveleeko se enemmän tilastoja. Samalla rahallahan saadaan paljon enemmän halvempaa koulutusta useammalle, mutta se ei välttämättä johda työhön. Minun mielestäni työhön sijoittumisen pitäisi nyt kyllä olla kuitenkin päällimmäisenä asiana.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Salo tätä ansiosidonnaisen työttömyysturvan peikkoa levitteli, miten paha juttu se on. Mutta näen, että se ei kyllä ole ongelma työllistymisen eikä työllistämisenkään kannalta. Valtiontalouden kannalta ansiosidonnainen sosiaaliturva on halvempi, koska jos ihmiset olisivat peruspäivärahalla, niin senhän maksaa valtiovalta kokonaan. Mutta ansiosidonnaisessa nämä vakuutetut itse ja työssäolevat maksavat omina maksuosuuksinaan plus työnantajat osan, jolloin se on halvempi kokonaisuutena.

Tämä pekkaspäiväproblematiikka on aika mielenkiintoinen. Tietääkö ed. Salo, mikä on pekkaspäivä tai mistä se on yleensä tullut. Sehän on sitä työajan lyhentämistä. Olen käsittänyt, että tässä salissa ovat monesti monet edustajat todenneet, että työaikaa joudutaan jakamaan. Myös ilmeisesti Suomen keskusta on esittänyt monissa ainakin lehtijutuissa ja täältäkin puhujakorokkeelta käsin jotkut edustajat, että joudutaan uudelleen arvioimaan tämä työn käsite ja millä tavalla se potti jaetaan uudelleen. Pekkaspäiväjuttu on juuri sitä, että tässä on tehty työajan jakoa ja se on sovittu työehtosopimuksilla. Siinä työnantajat osallistuvat omalta osaltaan jakamiskustannukseen, ja en minä siinä mitään pahaa näe. Se on sopimuskysymys. Ei sitä voi yksipuolisesti pois ottaa.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjänä varsin hyvin tiedän pekkaspäivien turmiollisuuden pitämällä huolta siitä, että yli 40 ihmiselle säännönmukaisesti tulee palkat maksettua. Ansiosidonnaisesta päivärahasta en ollut huolissani sanan varsinaisessa merkityksessä vaan siitä, että se kytkeytyy harmaaseen talouteen, eli pimeään työhön. Pimeän työn tekeminen ja ansiosidonnaisen päivärahan nostaminen on ymmärtääkseni kriminalisoitavaa.

Ed. O l i n: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä asia, joka on ikään kuin kallistumassa kohti loppuaan, on maan hallitukselle luottamuskysymys. Se, että tällaisia kysymyksiä esitetään, on politiikkaan kuuluva asia. Toisaalta lienee varsin perusteltua arvioida myös kysymystä siltä kannalta, onko sen ajoittaminen oikea ja oikeudenmukainen. Välikysymysesityksessä sanotaan alkuriveillä, että hallitus on istunut lähes vuoden, eikä mitään ole tapahtunut. Toisaalta tiedetään, että mikä tahansa hallitus, joka vaalien jälkeen asetetaan tehtäväänsä, aloittaa varsinaisen työnsä budjettivuoden alussa. Tämän jätän välikysymyksen tekijöiden harkittavaksi.

Toisaalta keskustelussa ei mielestäni ole sittenkään tullut riittävästi esiin työttömyyden kysymys siltä kannalta, onko se yksinomaan kotikutoista. Poimin muutaman tilaston ikään kuin itselleni osoittaakseni, miten laajasta yhteiskunnallisesta ongelmasta itse asiassa on kysymys. Poimin viisi Euroopan maata ja totesin, että lukumääräisesti Espanjassa työttömiä on 3,8 miljoonaa ihmistä, Italiassa 5,1 miljoonaa, Iso-Britanniassa 3,7 miljoonaa, Ranskassakin 3,3 miljoonaa ja Saksassa 2,6 miljoonaa. Yhteensä näissä viidessä Euroopan maassa on siis 18 miljoonaa ihmistä työttömänä. Jokainen meistä tietää näihin lukusarjoihin liittyvän yhteiskunnallisen pulman, joku voisi käyttää käsitettä pommi.

Toisaalta työttömyysastetta vertailtaessa näihin maihin Espanjassa se on peräti 22,5 prosenttia, kun Suomessa tämän tilaston mukaan se oli 17 ja 18 prosentin välissä, Irlannissa 14,5 prosenttia, Italiassa 12,1 prosenttia, Ranskassa 10,9 prosenttia ja Ruotsissa 8,5 prosenttia.

Täällä on joissakin puheenvuoroissa viitattu niihin tahoihin maailmassa, joissa kauppa ja osto käy. Yhdysvalloissa työttömyysaste on 5,5 prosenttia, Japanissa 3,1 prosenttia. Tämä osoittaa, että suomalainen työttömyys kansallisena ongelmana on osa uhkaavan vakavaa globaalista, maailman laajuista ongelmaa erityisesti Euroopassa.

Kun täällä on myös kysytty ja etsitty vastausta työttömyyden ja koulutuksen väliseen yhtälöön, en voi kaikkiin täällä asiasta esitettyihin puheenvuoroihin henkilökohtaisesti yhtyä. Jos jotain työttömyydestä voidaan todeta ja jotain ratkaisun etsimiseksi työttömyyden poistamiseksi, se

kaikkien olemassa olevien tutkimusten ja kokemustietojen perusteella liittyy juuri koulutuksen tuomiin mahdollisuuksiin. Otan muutaman esimerkin.

Vuodesta 88 vuoden 94 alkuun tultaessa valmistuneista suomalaisista nuorista, jotka olivat suorittaneet perusasteen koulutuksen, oli vuoden 94 alussa peräti 70 prosenttia työttömänä. Keskiasteen koulutuksen suorittaneilla työttömyysaste oli puolet pienempi, 31 prosenttia. Korkea-asteen suorittaneista työttöminä oli siis tällä aikajaksolla 14 prosenttia. Jos otan tästä viimemainitusta esimerkiksi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, heistä 9 prosenttia oli työttömänä. Toki on muistettava, että ylemmän korkeakoulun suorittaneiden osuus Suomen väestöstä on noin 11—12 prosenttia. Suurin ongelma tässä ryhmässä, korkeimmin koulutettujen joukossa on arkkitehdit, 18,2 prosenttia, opettajilla, kuten eräissä yhteyksissä on sanottu, työttömyysuhka ja -riski on pienin, 3,5 prosenttia tällä aikajaksolla.

Ed. Vokkolainen muun muassa käytti mielestäni täällä osuvan ja oikeansuuntaisen puheenvuoron peräänkuuluttaessaan sitä, että ylityökysymys tulisi myös harkiten toimialoittain ratkaista, ehkä etsiä vieläkin syvällisempiä ratkaisuja, jotta lähes 30 000 ihmiselle voisi tätä kautta syntyä työpaikka.

Arvoisa puhemies! Olennainen kysymys, mikä myös tiedetään, on se, että työpaikkoja syntyy yritysperustannan kautta, mutta toisaalta tiedetään, että jokainen perustettu yritys ei tuo pysyvää työpaikkaa. Suomessa tilanne on se, että saadakseen esimerkiksi maakuntatasolla 2 000 tai 3 000 pysyvää, toiminnassa olevaa yritystä on perustettava tuo luku kaksin kerroin. Puolet perustettavista uusista yrityksistä uupuu, ne eivät kestä matkalla. Mikä on syy, sitäkin pitäisi tutkia.

Kun täällä on peräänkuulutettu myös kotimarkkinoiden ja kysynnän lisäämistä, mielestäni ne kysymykset ovat oikeansuuntaisia ja niihin on löydyttävä vastauksia. Yrityksiltä kysyttiin, jos myynnin lisäämistä palvelualalla ajatellaan, paljonko myynnin olisi lisäännyttävä, jotta palkkaisitte lisää työvoimaa. Tämä on siis palvelualoja koskeva kysymys. Yritykset ryhmiteltiin alle 30 työntekijää ja yli 30 työntekijää käsittäviksi yrityksiksi. Tukkukaupan alalla tarvittaisiin noin 20 prosentin myynnin lisäys alle 30 työntekijää käsittävissä yrityksissä, jotta yleensä uusia työpaikkoja lähtisi syntymään. Vähittäiskaupan alalla luku on 17—24 prosenttia alle 30 työntekijää käsittävillä ja melko sama, 12—20 prosenttia yli 30 käsittävillä, joten siinä ei kovin suurta eroa ole. Majoitus- ja ravitsemusala muuten on matkailua ajatellen erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella sellainen elinkeinonala, joka mitä ilmeisimmin nopeimmin kykenee työllistämään ihmisiä. Jos ajatellaan liikevaihtoa, joka voidaan esimerkiksi kaksinkertaistaa, niin se on monessa Suomen kolkassa juuri matkailuala, sillä majoitus- ja ravintolapuolella prosenttiluvut ovat tuollaista 15—17:n luokkaa; matkatoimisto esimerkkinä alle 15 prosenttia.

Täällä on myös sivuttu keskustelussa teollisuuden ja automaation välistä suhdetta. Siihen suhteeseen eittämättä kuuluu havainto, jonka mukaan teollisuudessa työllisiä vuonna 1987 oli 507 000, kun kolme vuotta myöhemmin 1990 luku oli laskenut 478 521:een ja vuonna 1994 380 570:een, eli seitsemän vuoden aikana teollisuudessa työllisten lukumäärä oli pudonnut noin 130 000:lla. Toki lukuun kuuluu myös konkursseja, mutta sinne kuuluu hyvin paljon ilmiötä nimellä automaatio, teknologia, pääomavaltainen ala suhteessa työvoimavaltainen, sen väheneminen. Tuntuu aika erikoiselta. Jos Yhdysvaltoja ajatellaan, väitetään, että nopeimmin kasvanut työllistävä ala on työnvälitys, niin kummalliselta kuin se tuntuu. Mutta miten monta unelmaa ja pettymystä tuollaisen toiminnan kautta voi tulla! Toivon, että Suomessa ei tällainen kehitys kuitenkaan olisi, että juuri työnvälitysala on se, joka näyttää keskeisimmin kasvavan.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä on tehtävä? Ainakin kolme asiakokonaisuutta on tuolloin otettava tarkasteluun. Ensinnäkin tähän maahan tarvitaan pitkän tähtäimen suunnitelma, sen kaltainen suunnitelma, jota hallitus on rakentamassa ja rakentaa. Siinä on otettava tulorahoituksen järjestelyt huomioon. Kun kohta keskustelemme esimerkiksi valtionyhtiöiden mahdollisten osakkeiden myynnistä kertyvistä tuloista, toivon, että ministeri Kalliomäen kanta, että tällainen tuloutus osoitettaisiin esimerkiksi tieteen ja teknologian suuntaan, kuten täällä on korostettu, eikä budjetin yleiskatteeksi, pitäisi ehdottomasti täällä toteuttaa ja hyväksyä. Toisaalta olisi myös tässä pitkän tähtäimen projektissa ehkä käytävä voimakkaammin kiinni esityksiin, joissa pienelle ja keskisuurelle yritystoiminnalle, käynnistyvälle ja vaikeuksissakin olevalle, tarjottaisiin matalalla korolla vierasta pääomaa, joka sitten maksettaisiin myöhemmin takaisin. Tällä tavoin esimerkiksi juuri tieteen ja teknologian alalla, teke-sektorilla, voitaisiin vaikeat kuole-

manlaaksot mahdollisesti poistaa paremmin kuin nyt.

Toinen asiakokonaisuus mielestäni liittyy lyhyen tähtäyksen toimenpiteisiin. Jos näin monessa puheenvuorossa tällaisen asian käsittelyn yhteydessä esitetään esimerkiksi henkilöverotukseen, palkkatuloveroon, helpotusta, sen suunnan jatkamista, jota hallitus on aloittanut 2 prosenttiyksikön verran tänä vuonna, ja jos se osoitetaan vielä matala- ja keskituloisten suuntaan, niin onpa se kumma juttu, jos se asia ei tässä talossa liiku. Asiantuntijoiden mukaan tämä olisi eräs keino, jolla kansalaisten ostovoimaa ja myös kulutusta voitaisiin lisätä. Olisi ehkä myös harkittava tuon historiallisesti merkittävän syksyn kolmikantaloppputuloksen jatkosopimuksen laatimista työmarkkinajärjestelmän osalta vuosikymmenen loppuun kuitenkin siten, että siinä hyödynnetään suomalaisen sopimusyhteiskunnan myönteisimmät piirteet, ettei mitään tahoa, ei työnantajatahoa eikä työntekijätahoa ajettaisi sellaiseen pinteeseen, että sopimuksen kautta ei tilanne voisi laueta, jos jotakin yllättävää vuosituhannen loppuun mennessä tapahtuu.

Kolmas asiakokonaisuus on mielestäni esimerkiksi liikenneinvestoinnit. Ne on kuitenkin toimeenpantava jossain vaiheessa, tie- ja rautatieratkaisut, ja eräs tapa rahoittaa tämän kaltainen toiminta on obligaatiolainajärjestely.

Arvoisa puhemies! Kun tähän taloon keväällä pyrin, niin kilpailu oli kovaa, kuten jokainen täällä sisällä oleva tietää, ja siinä käytettiin myös televisiota. Jotkut käyttivät enemmän, jotkut vähemmän. Itse päätin, että enpä käytä, mutta viimeisellä viikolla oli tultava myös television kautta esiin, paikallistelevision. Kun muut ajoivat 30 sekunnilla itseni piti budjetti rakentaa pieneksi, niin mikä oli se sanoma ja viesti, jonka allekirjoittanut 6 sekunnin mainokseen rakensi? Se viesti oli, hyvät työtoverit, kuuteen sekuntiin mahtui maaliskuussa tasan teksti kasvojen eteen: poikkeuslaki työttömyyden poistamiseksi.

Kun mietin tuota lausetta silloin, niin arvelin, että se on aika raju ajatus. Mutta sen perusteena, että se tuli valittua, oli, että jos maahan 70-luvun lopulla, muistaakseni 1978, tasavallan presidentti voitiin valita poikkeuslailla, niin onpahan tuo ihme, että jos tällaisen lähes puolen miljoonan ihmisen ja sellaisen tilaston mukaan, jossa on kaikki työttömyyden heijastusvaikutukset olemassa, me keskustelemme 800 000:sta, eräiden tutkijoiden mukaan jopa 900 000 ihmisen ryhmästä, ettei tässä maassa tätä nähdä jo hätätilana ja poikkeuksena. Ja muistaakseni, kun täältä käytin ensimmäisen puheenvuoron, niin totesin, että työttömyys on niin syvä ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa, että se ei ole poliittinen nokittelukysymys vaan kansallinen ratkaisukysymys.

Yhtälö on siis vaikea. Jotakin on tehtävä, ja se jotakin on arvioitava. Tiedetään, että yksin kukaan ei tätä ratkaise. Sitä ei myöskään ratkaise yhden asian malli, ei yksin talouspolitiikka, ei yksin työllisyyspolitiikka, ei koulutuspolitiikka, ei yksin finanssipolitiikka, vaan siihen tarvitaan yhteiskuntapolitiikkaa. Olen varsin usein asioita miettiessäni suoraan sanoen ihmetellyt aikaisemman työni toisen tieteenalan kollegoiden, kansantaloustieteilijöiden ajatuksia. Miten voi olla tällaisella tieteenalalla, joka on niin merkittävä ja jota tarvitaan tänä päivänä, miten voi olla näin pienessä maassa kansantaloustieteilijöiden keskuudessa niin suuri hajonta, poikkeama, käsityksissä, mikä olisi tässä tilanteessa kansantalouden tervehdyttämisen perusläälke? Se vain merkitsee, että pienessäkään maassa tämän tieteenalan, kansantaloustieteen edustajat ilmeisesti eivät keskustele sisäisesti riittävästi, että löytyisi edes sellainen taso, jossa löytyy tietynlainen konsensus. Tämä ikään kuin myös vinkiksi poliitikoille.

Mitä tulee hallituksen toimintaan, oma käsitykseni on ja se on sosialidemokraattisessa ryhmässä vahvasti, että tämän hallituksen valitsemaa linjaa tarvitaan. Pääministerin ja koko hallituksen tapa toimia, niin vaikea kuin se toimintaympäristö onkin, on kuitenkin tuonut ripeyttä ja uskottavuutta ja myös sellaista toivoa, jonka kautta tähän ongelmaan voitaisiin löytää ratkaisu. Mutta kun potilas sairastuu — meistä kuka tahansa voi sairastua, toivottavasti ei kuitenkaan, vaikka kuumetautiin — se on päivä ja kaksi, minkä olemme petissä. Mutta kun me saamme vastaanoton lääkärille, se on pitkä tie tervehtyä. Se saattaa vaatia lasaretissa käynnin ja potilaan tervehdyttäminen on pitkä tie. Yhteiskunta, inhimillinen yhteiskunta, hyvät ystävät, ei tässä suhteessa poikkea millään tavalla inhimillisen olennon, ihmisen tervehdyttämisestä.

Ensimmäiset vaikutukset useiden asiantuntijoiden mukaan ovat nähtävissä tämän vuoden lopulla ja ensi vuoden alussa, mutta väliraportteja tarvitaan totta kai. Suuntaa on korjattava totta kai kuukausittain, viikottain, päivittäin. Jokainen keskustelu, jonka voi tuoda tähän kekoon, on otettava.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin tarkasteli varsin ansiokkaasti tämän kansainvälisen työttömyyden kehittymistä. Olennaista on tehdä se johtopäätös, että kaikesta huolimatta tilanne on Euroopan unionin alueella vaikein ja sen lisäksi vielä se johtopäätös, että Suomen työttömyystilanne on Euroopan unionin maistakin toiseksi vaikein. Elikkä tässäkin suhteessa se, että me vaadimme, että meidän pitäisi kyetä todella poikkeuksellisiin toimenpiteisiin, jopa poikkeuslakeihin, jotka myös ed. Olin otti esille, on aivan oikea vaatimus.

Sen sijaan tarkastelisin tätä koulutuksen ja työelämän yhteyttä. Me helposti suomalaisina teemme varsin suoran johtopäätöksen siitä, että korkea koulutus parantaa työllistymisen edellytyksiä. Kuitenkin on hyvä huomata se, että meillä korkeasti koulutetut ihmiset ovat pääsääntöisesti sijoittuneet julkisen sektorin palvelukseen taikka ainakin toisen palvelukseen. Tämäkään ei enää vedä suoraviivaisesti hyvin koulutettuja ihmisiä. Meillä on jo kymmeniä tuhansia opistoasteen ja korkeakoulutuksen läpi käyneitä ihmisiä työttöminä.

Ydinkysymykseksi nouseekin se, että millä tavalla me uudistamme koulutusta niin, että he ovat myös valmiita ottamaan yrittäjän vastuun ja aloittamaan yritystoiminnan. Ja siinä suhteessa ed. Olinin esiin nostamiin kysymyksiin, millä tavalla uudet yritykset syntyvät ja mitä vikaa on meidän ympäristössämme, niihin meidän pitää paneutua.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin pohti puheensa aluksi sitä, onko välikysymyksen ajankohta oikea, kun hallitus on istunut vasta vajaan vuoden ja sitten tämä hallituksen ensimmäinen budjettivuosikin on näin alussa. Asiaa voi tietysti lähestyä tälläkin tavalla. Mutta ajankohtaa voi lähestyä ja pohtia myös siten kuin ed. Väistö aivan äskettäin täällä salissa puheenvuorossaan teki. Eli siitä, että hallitus itse asetti näitä tarkasteluajankohtia, ensimmäiseksi viime syksyn, sitten tämän kevään ja nyt taas seuraavan syksyn. Siinä mielessä tälle välikysymykselle on varmasti oma perustelunsa.

Ja sitten toiseksi, silloin kun ed. Olin vielä pohti omia vaalimainoksiaan, joista hän kertoi, niin tämä eduskunta, siis edellinen eduskunta sääti perusoikeusuudistusta, jolloin perustuslakiin kirjoitettiin muun maussa näin: "Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön." Kun tämän perustuslain pykälän ja arkitodellisuuden ero on niin mittava kuin se tälläkin hetkellä on, niin mielestäni joka viikko voitaisiin tässä talossa tehdä välikysymys työttömyydestä ja sen torjumisesta ja käydä siitä näitä pitkiä keskusteluja.

Totean lopuksi, että ed. Olin tulikin sitten puheenvuoronsa päätteeksi kyllä sille kannalle, että tämä keskustelu on arvokas keskustelu.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Alaranta, ja totean sen, että tämä oppositio on ollut hyvin pidättyväinen välikysymysten tekemisen suhteen. Oli korkein aika näin tehdä. Siihen on myöskin muitakin syitä kuin mitä ed. Alaranta mainitsi, mutta joka tapauksessa hän toi esiin tärkeimmät syyt tähän.

Omalta osaltani totean verotuksen alentamisen suhteen, että jos pienillä veronalennuksilla olisi haluttu elvyttää kulutuskysyntää ja toisaalta myöskin psykologista uskoa, niin sen olisi täytynyt tapahtua jo kylläkin Esko Ahon hallituksen aikana. Se on myöhäistä. Maa on niin kuiva ja kova, että siihen ei pikku tiputukset enää vaikuta. Niin kuin olen aikaisemmin todennut, vaikka ihmisille annettaisiin rahaa kadunkulmassa kopasta, niin eivät he vie sitä ostoksiin, vaan tyynyn alle tai sitten makselevat pois yhden ylimääräisen velan lainanlyhennyksen. Siihen on mennyt tämä yhteiskunta. Minä olen niin pessimisti, etten näe veron alentamisella mitään vaikutusta tähän tilanteeseen.

Mitä tulee sitten tieinvestointeihin, niin joku Iittala—Kulju -moottoritie työllistää 300 henkeä. Valtava määrä rahaa. Valtava määrä näkyvää jälkeä maisemaan. Mutta ei näillä tietöillä mitään työllistetä sillä tavalla, että se näkyisi työttömyystilastoissa. Valitettavasti.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olinin sinänsä ansiokkaan puheenvuoron johdosta haluan kuitenkin todeta, että ei se tietenkään lohduta suomalaista työtöntä, että on Euroopan maita, joissa on työttömiä vielä enemmän kuin meillä. Eikä paljon työtöntä lohduta sekään, että hän on osa globaalista tai eurooppalaista ongelmaa.

Sen sijaan yhdyn ed. Olinin näkemykseen siinä, että työpaikkoja syntyy yritysten ja nimenomaan pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kautta. Siis toimenpiteet olisikin nyt kohdistettava yritysten toiminta- ja työllistämisedellytysten

parantamiseen. Siinä olisi hallituksella töitä. Jo tehdyt askeleet ovat olleet oikean suuntaisia, mutta lyhyitä.

Ed. Olin on vaikuttanut nyt jo lähes vuoden eduskunnassa ja saanut tuta mitä eduskuntatyö on ja mitä täällä tapahtuu. Ja kysymys kuuluukin: Missä se poikkeuslaki on?

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poikkeuslaki ei ole mikään ratkaisu, koska sillä ei kuitenkaan luoda uusia työpaikkoja. Hyvin analyyttisessä puheenvuorossaan ed. Olin tutkiskeli kaupan alaa, mitä siellä prosentuaaliset muutokset tekevät. On tosiasia, että kaupan ala muuttuu edelleen, ja ne muutokset mitä siellä tapahtuu, ovat miinusmerkkisiä, elikkä töitä, työntekijöitä vähennetään selkeästi.

Mikä tässä oli sellainen potentiaalinen ala, joka voisi kasvaa jos meillä olisi suhteellista kilpailukykyä, on matkailumarkkinat. Nimittäin matkailutaseemme on kolmisen miljardia markkaa pakkasen puolella, ja yksistään kotiuttamalla se määrä saataisiin huisi määrä uusia työpaikkoja.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin otti esille valtionyhtiöiden myynnin, siitähän olemme saaneet lukea päivittäin lehdistä. Näyttää siltä, että hallitus on pannut jopa työryhmän miettimään, miten rahat käytetään. Minusta tämä on hämmästyttävää. On vaikea uskoa, että erityisesti SDP:n ja vasemmistoliiton taholla oltaisiin hyväksymässä menettely, että jos valtioyhtiöitä myydään, saadut varat välittömästi käytetään yleiskatteeksi.

Eikö nyt pitäisi lyhytaikaisen hyödyn ja helpotuksen sijaan erityisen voimakkaasti panostaa, kuten edelliselläkin kaudella tehtiin, siihen, että saatavat rahat käytetään työllisyyden, pienyrittäjyyden ja yleensä yritystoiminnan edistämiseen esimerkiksi rahoitus-, vakuus-, markkinointi, tuotekehitys-, koulutus- tai vastaaviin panostuksiin, joilla todella luodaan pitkäjänteistä pohjaa työllisyydelle ja myös talouden paranemiselle?

On hyvin lyhytnäköistä, jos valtiovarainministeri Niinistö nyt on ajamassa tällaista linjaa, että valtionyhtiöiden myynnistä saatavat tulot voitaisiin käyttää budjetin yleiskatteeksi. Kun valtionyhtiöt on myyty, entä sitten? Minun mielestäni niitä ei holtittomasti pitäisi myydä lainkaan.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin olen sitä mieltä, että valtionyhtiöiden, nimenomaan tiettyjen yhtiöiden, majoriteetti pitäisi pitää valtiolla.

Mitä tulee ed. Ihamäen kommenttiin, haluaisin pyytää häneltä hieman täsmäkuuntelua, koska en maininnut, että globaalisuus työttömiä jotenkin lämmittäisi tai tyydyttäisi. Pikemminkin tarkoitin, ja sen tarkoituksen pitäisi kantautua puhujakorokkeelta ed. Ihamäenkin tietoon ja ymmärrykseen, että päättäjät eivät Suomessa ymmärrä, ed. Ihamäki mukaan lukien, että ongelma on tämän kaltainen. Se, että se on suhteellisesti suurempi toisessa kuin toisessa, se on hyvä tietää. Sitä lähinnä tarkoitin ja uskon, että olemme ed. Ihamäen kanssa tässä samaa mieltä.

Tämä on kyllä oiva esimerkki siitä, miten hakemalla haetaan lausumasta sellaista, mitä ei ole tarkoitettu. Toivoisin, että se on sitä uudenlaista tarkastelua, jota tähänkin taloon tarvitaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kun olemme tätä keskustelua yhdessä kuunnelleet ja käyneet, voimme kai todeta, että yksimielisyyttäkin tässä pienessä ydinjoukossa on. Yhteen hiileen puhaltamista on tullut esiin, sitä on vaatinut moni ja ollut siihen valmis sekä opposition että hallituspuolueiden puolesta. Sitä kai todistaa, kun täällä yleensä ollaan, että ollaan kuitenkin hyvin voimakkaasti yhteisen ongelman kanssa tekemisissä ja koemme tämän yhteiseksi haasteeksi, mitä se tietysti on. Suomen pelastamisestahan on kysymys, kun puhutaan jättityöttömyyden nujertamisesta.

Verotuksesta on myös oikeiston, kokoomuksen, suunnasta puhuttu mielestäni hyvin sikäli, että on painotettu verotuksen painopisteen siirtämistä pääomavaltaiseen teollisuuteen pois työvoimavaltaisesta teollisuudesta.

Keskustelu on myös poikinut jotakin konkreettista. Eilen on käyty keskustelua, johon myös ministerit osallistuivat, siitä, että todellakin meillä on tuhansia pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat menettäneet työkykynsä, joilla työkykyä ei ole. He eivät kuulu siis työttömyyskortistoihin. On puhuttu siitä, että hallitus on valmistautunut näiden 19 000 henkilön tilanteen selvittämiseen ja siihen palkataan oma työvoima. Tehdään selvitys yli 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien keskuudessa, joita on yli 53 000.

Nämä ovat hyviä asioita. Tästä voimme kuitenkin todeta ja tiedämme, että pitkäaikaistyöttömien ja yleensä työttömien joukossa on kymmeniätuhansia työkykynsä menettäneitä. Tätä

tosiasiaa ei haluttu tunnustaa kesällä 1995 eikä syksyllä sen jälkeen, kun ministeri Claes Andersson asian oli nostanut keskusteluun, vaikka tiedämme, että työttömyyden noustessa jättityöttömyyskauden aikana työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä on laskenut ja hylkäysten määrä on prosentuaalisesti kasvanut. Lopputulema on toki se, että ne työkyvyttömät, jotka aikaisemmin siirtyivät työkyvyttömyyseläkkeelle, on nyt pakastettu työttömyyskortistoon.

Lopuksi voin todeta, että kyllä tässä ihan hyvää keskustelua on ollut, hyviä puheenvuoroja ja myös optimismia. Valtakunnan virallinen inhopessimistihän ei ole nyt seurassamme, vaan on ilmeisesti kahvilan puolella, siis ed. Aittoniemi, joka muuten aina sankarillisesti on alusta loppuun saakka näissä kokouksissa. — Ed. Aittoniemi onkin juuri astumassa saliin.

Joka tapauksessa toivokaamme, että myöskin täältä on lähtenyt viestiä hallitukselle siitä, että eduskunta yksimielisesti kantaa huolta tästä jättityöttömyydestä ja on myös tarvittaessa valmis ed. Olinin ehdottamiin hyvin radikaaleihin tekoihin.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä muutamalla sanalla yhtyä tähän asialliseen ja aiheelliseen keskusteluun, välikysymykseen työttömyyden vähentämisestä ja työllisyyden hoidosta.

Erityistä iloa kannan siitä, että keskusteluun on saatu tänä iltana mukaan yksi kokoomuksen edustaja, ed. Ihamäki. Näin, että puheenvuoro oli listalla. Tuntui alkuillasta siltä, kun kuunteli kuppilan puolella, että tärkeämpää kuin työttömyydestä huolehtiminen on se, että tänään voidaan juhlia Viinasen vapauttavaa eropäätöstä joissakin muissa vallan kammareissa kuin tässä talossa. En tiedä, onko se juhlimisen arvoinen asia, mutta se jollakin tavalla osoittaa sen, millä tavalla me priorisoimme näitä asioita, millä tavalla esimerkiksi kykypuolue kokoomus on halunnut priorisoida näitä asioita, millä tavalla kyvyt käytetään, käytetäänkö ne työttömyyden hoitoon vai kenties joidenkin muiden asioiden hoitoon.

Tätä asiaa voidaan kärjistää näin, mutta on tässä totta se toinen puoli, että kun näinkin järeällä kysymyksellä ollaan matkassa kuin välikysymyksellä ja kun puhutaan työttömyyden hoidosta ja maassa on 500 000 työtöntä, niin sitä kyseenalaistetaan. Täällä on vähän naureskeltu kristillisten ja meidän muidenkin perään, jotka olemme tämän välikysymyksen allekirjoittaneet, ja kysytty, millä eväin, miten ja miksi. Ikään kuin kaikki olisi hyvin maassa ja ikään kuin nyt se linja, joka on valittu, olisi jo alkanut selkeästi purra ja työttömyys olisi vähentymässä.

Ei se riitä meille, että puhutaan työllisyydestä ja yhteisvastuusta. Se riittää meille, kun aletaan huomata se, että jokainen ihminen, joka kortistossa on, jokainen ihminen, joka tänä päivänä on vailla työtä, elää ainutkertaista ja arvokasta elämää ja on oikeutettu työtä saamaan. Me, jotka olemme tänne syystä tai toisesta valitut, olemme sillä töin, että pyrimme parhain mahdollisin kyvyin ja keinoin harrastamaan sen parasta, että näillä ihmisillä olisi mahdollisuus myös omalta osaltaan kokea työnteon ilo ja mahdollisuus, mikä siis heillekin pitäisi suoda.

Arvoisa puhemies! Yhtä hyvin voisi vielä kysyä tilaisuuden ja keskustelun huipentuessa ja lähestyessä loppua, missä ovat meidän ministerimme tänä päivänä. Kun nyt tätä keskustelua käydään, oppositiokin on lähtenyt pitkin maakuntia Lapista, Kainuusta, mistä asti kukakin meistä on tullut vahva eväsreppu selässä kertomaan hallitukselle niitä konkreettisia toimenpiteitä, millä tavalla työttömyyttä voitaisiin hoitaa arkielämän tasolla, ruohonjuuritasolla. Tuntuu siltä, että ne eväät, kun ne maistuvat vähän rukiiselta, eivät kelpaa, vaan jollakin tavalla Lipposjengissä vietetään tätäkin aikaa jossakin muualla, toivottavasti työttömyyden hoitamisen merkeissä tai puuhastellaan sen parissa, että tämä asia tulisi hoidettua.

Mutta vielä vakavammin. Täällä on heitetty eri puheenvuoroissa esimerkiksi arvonlisäveron kevennystä esille. Pitää arvonlisäveroa keventää palvelualoilta jne., sitä kautta saadaan työttömyyttä alaspäin. Mitä sitten? Tämä pallo on heitetty ilmaan useammassa puheenvuorossa. Mihin se johtaa? Tai tuloveron kevennys, mikä on tullut myös hallitusryhmien joidenkin edustajien puheista, että nyt olisi aika tuloveroa keventää, että saataisiin kotimarkkinat toimimaan. Mihin se johtaa? Valitettavasti minä pelkään, että se ei johda mihinkään.

Hallitus, niin kuin täällä kävi ilmi, on linjansa valinnut, ja tämä kaikki on suurta teatteria, tämä on kaikki suurta näytöstä, että siinäpähän puhutte tunnista toiseen jne. "Me olemme linjamme valinneet, me emme ole kiinnostuneet edes kuulemaan mitään eväitä, minkäänlaista ohjetta, vaan me toimimme niin kuin me hyväksi näemme, tipahtivatpa sitten työttömyysluvut tai ei."

Arvoisa puhemies! Kyllä täällä konkreettisia esityksiäkin on tehty, ja niitä on tullut myös

korporaatioiden suunnalta. Kuulin Lundinkin puhuneen, että yli 55-vuotiaat pitää saada eläkkeelle, mitä minäkin kannatan. Niille yli 55-vuotiaille, jotka haluavat siirtyä eläkkeelle, pitää luoda se mahdollisuus. Kun sieltä siirrytään eläkkeelle, niin kyllähän on totta, että sieltä vapautuu työpaikkoja oikealla tavalla.

Sitten nämä hallituksen valtavat koulutusresurssoinnit ja se toiminta, mikä koulutuksen kehittämiseen tai työttömyyskoulutukseen ylipäätään tähtää. Alle 20-vuotiaat koulutetaan, mutta olenpa kuullut, että jo kaikki alle 30-vuotiaatkin alettaisiin kouluttaa. On totta, että tilastot puhdistuvat ja perkaantuvat, kun yli 55-vuotiaat lähtevät eläkkeelle ja kaikki alle 30-vuotiaat koulutukseen. On selvää, että jos työttömyys sitä kautta ei puolitu, niin ainakin melko vähiin käy. Valitettavasti nämä ovat vain sellaisia kosmeettisia silmänkääntötemppuja, varsinkin tämä kouluttaminen.

Naapurin poika viikonloppuna tuli käymään ja sanoi, kun hän on ammatiltaan kaivinkoneen kuljettaja, että kaivinkonehommat on nyt loppu. Hän kävi kortistossa ja siellä sanoivat, että muurarikurssi olisi edessä. Ja, ed. Anne Huotarikin, siellä Kajaanista pohjoiseen, niin kuin tiedät, kun työpaikat ovat kullan arvoisia, niin kyllä meiltä muuan muurari sieltä löytyy, muuan niitä löytyy. Mutta kun jotakin koulutusta pitää järjestää ja siivota tilastoja, niin koulutetaan sitten muurariksi. Sen jälkeen kun kurssi on päättynyt, sitten maalariksi. En tiedä, vaikka hanslankariksi seuraavan kerran. Joka tapauksessa voi olla, että tuokin loru päättyy niin kuin laulussa, että se on lopulta sitten rantojen hamppari, kun ei pääse kiinni elävään elämään ja työhön. Se olisi kuitenkin painopiste ja se, minkä puolesta meidän täällä kaikkien tulisi toimia.

Valitettavasti näyttää siltä, että tämä tie on loppuun käyty. Hallituksen eväät on syöty. Niin kuin tutkimuksessa on käynyt ilmi, 2 prosenttia kansasta uskoo työttömyyden ja yhteisvastuun hallituksen keskeisimpään missioon, työttömyyden puolittamiseen. 2 prosenttia, se tietää yhtä kuin neljä kansanedustajaa. (Ed. Väistö: Keitä ne ovat?) — Keitä ne ovat? Kyllä minä eilen jo kolme löysin: Lipposen lisäksi edustajat Virpa Puisto ja Martti Korhonen, ja Valto Koski tänään ansiokkaalla puheella kiilasi sen neljännen paikan itselleen, jotenka näin on ryhmä koossa.

Joka tapauksessa, kun puhutaan siitä, että 2 prosenttia uskoo tähän ohjelmaan, niin kyllä se on hälyttävä merkki. Jos 20 prosenttia vain uskoo opposition vaihtoehtoiseen ohjelmaan, ei sekään vielä riitä. Joten nyt on todellakin löydettävä yhteisymmärrys ja lähdettävä niitä konkreettisia avauksia, mitä täälläkin on esiin tullut, viemään käytäntöön, eikä niin, että me puhumme täällä arvonlisäverosta ja muista ja heitellään palloa ilmaan ja siellä ne pyörivät eteenpäin ja sitten maakuntalehdissä sanotaan, että minäpä sanoin näin.

Ed. Tiusanen puheensa loppuosassa sanoi, että toivottavasti täällä käyty keskustelu on kantautunut hallituksenkin korviin. Juuri niin: Toivottavasti se on kantautunut hallituksenkin korviin. Toivottavasti ed. Tiusanen myös siellä ryhmähuoneessa saa voimaa ja rohkeutta käyttää niitä puheenvuoroja, että ne kantautuvat ainakin vasemmistoliiton ministereiden korviin. (Ed. Tiusanen: Tulkaa vain katsomaan!) — Kiitoksia kutsusta! — Joka tapauksessa se ei riitä, jos se menee korviin, toisesta sisään ja toisesta ulos, vaan kansa jo odottaa sitä, että korvien lisäksi se voisi mennä myös konkretiaan ja käytäntöön ja alkaa näkyä arkielämän todellisuudessa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, ei voi laulaa niin kuin lauluntekijä laulaa, että vain yksi on joukosta poissa, vaan täältä on melko monta tänä iltana poissa ja väki yhä vähemmäksi käy. Näyttää olevan jopa kokonaisia puolueryhmiä poissa, esimerkiksi vihreät. Uskon kyllä, että Erkki Pulliainen kyllä uskollisesti kuuntelee tätä huoneessaan. Joka tapauksessa ei tällä tavalla hoideta työttömyyttä, ei, jos me emme löydä todellista keskusteluyhteyttä, jos me emme löydä todellista konsensusta siitä, että saman pöydän ääressä voidaan pysähtyä näiden ongelmien ääreen. Emme me silloin vie tätä maata eteenpäin. Se ei valitettavasti riitä, että me teemme sitä taas kolmen vuoden päästä, kun aloitamme vaalikampanjamme, jos sitä yksimielisyyttä sitten löydetään tupailloissa. Ei se riitä, että kovimmat ja palavimmat puheet pidetään jossakin Satakunnan työväentalolla tai jossakin muualla, vaan ne pitää pitää tässä salissa. Se debatointi tulee käydä täällä ja ne ongelmat ja ongelmien ratkaisut on löydettävä täällä.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osoittanut, että meillä ei tässä maassa valitettavasti ole hallitusta, joka kykenisi hoitamaan tämän vaativan kansallisen ongelman, tämän sairauden, mikä tätä yhteiskuntaa on kohdannut, eli työttömyyden. Tämä osoittaa sitä, että me tarvitsemme vahvemman hallituksen, ei noin, voisiko sanoa, että sitä tarvitsee laajentaa välttämättä puolueiden laidasta laitaan, vaan sillä tavalla vahvemman hallituksen, että sillä on rohkeutta puuttua

niihin epäkohtiin, niihin ongelmiin, jotka tänä päivänä estävät terveen työllistymisen ja työnteon. Sitä rohkeutta tarvitaan silläkin uhalla, että yksi taikka toinen meistä joutuu kolmen vuoden päästä aloittelemaan joissakin muissa hommissa. Kysymys on siitä, että se aika, jonka me täällä olemme, meidän tulisi harrastaa tämän kansakunnan parasta, tehdä työtä sen hyväksi, että ihmiset voisivat säilyttää tulevaisuuden ja toivon näköalan ja nähdä ja kokea sen, että päätöksentekijät todella ovat ennen kaikkea huolissaan heidän elämänpiiristään, tämän maan kehityksestä ja hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta eikä niinkään siitä, millä tavalla saa mahansa täytettyä Viinasen läksiäisjuhlissa.

Ed. Rinne merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymys on sopiva tapa mitata ja analysoida, onko työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus enää nimensä väärti. Hallituksen ja erityisesti työministerin keskeisenä harrastuksena on ollut Ahon hallituksen työllisyyspolitiikan solvaaminen. Totuus on kuitenkin melko toisenlainen. Ed. Aula selosti mielestäni ansiokkaasti, kuinka Lipposen hallituksen työllisyyspolitiikka ei juurikaan eroa edellisen hallituksen politiikasta.

Pääministeri Lipponen syytti salissa kuntia lipsumisesta työllistämistoimista. Valitettavan löysää puhetta. Otan pari esimerkkiä.

Kokoomus-sosialidemokraattisjohtoinen Suomen Kuntaliitto ilmoitti 8.2. vastustavansa jyrkästi kuntien miljardin markan valtionosuuksien lisäleikkausta. Vastustuksen lisäksi Suomen Kuntaliitto teki seuraavan vastatarjouksen pääministeri Lipposelle ja hänen johtamalleen hallitukselle. Haluan sen lukea, jotta se tulisi kirjatuksi eduskunnan pöytäkirjaan:

"Vastavuoroisesti kuntakenttä on valmis sitoutumaan esillä olleen peruskorjausohjelman lisäksi toimenpiteisiin, joilla työllisyyttä edistetään kunta-alalla miljardilla markalla henkilöstömenoilla mitaten. Liitto esittää, että kuntaalan työllistämistoimien toteutusta varten nimetään erillinen selvitysmies, joka huolehtii hankkeiden koordinoinnista ja seuraa tavoitteiden toteutumista."

Hallituspuolueista sekä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä että vihreät tuomitsivat valtionosuuslisäleikkaukset, mutta siitä huolimatta hallitus ei tarttunut tähän noin 10 000 henkeä työllistävään Suomen kuntakentän tarjoukseen.

Toinen esimerkki aivan viime päiviltä. Savitaipaleen seutukunta on yhdessä oman työvoimapiirinsä kanssa noin puolen vuoden ajan valmistellut nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämisprojektia, jonka vaikutus olisi 76 henkeä. Kunnat olivat sitoutuneet tuohon projektiin ja jo aloittamassa sitä yhdessä Euroopan sosiaalirahaston varojen kanssa, mutta muutama päivä sitten työvoimapiiri oli ilmoittanut, ettei näin pienille kunnille, joissa on vain noin 16 000 asukasta yhteensä, voida antaa niin suurta työttömyyden hoitoa, vaan työvoimapiiri oli vaatinut, että työllistävä vaikutus on puolitettava 38 henkeen. Tällaistako on hallituksen työttömyyden puolitus, että työttömyysohjelmat puolitetaan?

Näiden esimerkkien valossa herää kysymys, mihin tosiasioihin pääministeri ja hallitus perustavat kuntien syyttelyt. Tosiasia nimittäin on, että kunnat tuntevat ja tuntisivat vastuunsa työllisyydestä nykyistäkin paremmin, jos hallitus vain antaisi siihen mahdollisuuden. Edellä esitettyjen esimerkkien valossa Lipposen hallitus on kaukana väittämältään työllistävältä linjalta. Tätä tukee selvästi myös se tosiasia, että tammikuun lopussa oli noin 20 000 työtöntä enemmän kuin Lipposen hallituksen aloittaessa viime huhtikuussa. Siksi hallitus on epäluottamuksensa ansainnut eikä ole enää nimensä arvoinen, sillä se on epäonnistunut kaikkein tärkeimmässä tehtävässään eli tavoittelemassaan työttömyyden puolittamisessa.

Ed. Ihamäki: Arvoisa rouva puhemies! Lipposen hallituksen päätavoitteet ovat saada valtiontalous kuntoon ja saada työttömyys puoleen. Valtiontalouden kuntoon saattamisessa on edetty oikeaan suuntaan ja saatu asioita ainakin osittain järjestykseen. Tämän vuoden budjetin koossa pysyminen on kuitenkin epäilyttänyt, kun talouden kasvu on vaarassa pienentyä ennakoiduista arvioista ja kun työttömyydestä johtuneet menot eivät ole alentuneet kuten kaavailtiin. Tosiasia on, että työttömyysluvut ovat pysyneet korkealla eikä juuri parannusta asiassa ole tähän mennessä saatu aikaan. Työttömyyden vähentäminen ei olekaan helppoa eikä yksinkertaista. Se huomattiin viime hallituskaudella ja se huomataan nyt. Jos joku olisi keksinyt viisasten kiven, se viisaus olisi varmasti jo käytetty. Työttömyyden syitä on lukuisia ja niitä kaikkia pitää ratkoa. Yhdyn pääministeri Lipposeen siinä, että nyt on oltava kanttia pysyä uskottavalla talouspoliitti-

sella linjalla. Samalla on kuitenkin pohdittava, mitä rakenteellisia ratkaisuja tulee tehdä.

Mistä sitten löytyy uusia työpaikkoja, mikä työllistää? Tiedämme, että suurteollisuus ja vientiteollisuus ei itse asiassa tuota lisää uusia työpaikkoja. Se robotisoi ja automatisoi. Jos laitetaan robottivero tai automatisaatiovero, siirtyvät teollisuuden laitteet ja yritykset naapurimaihin, Viroon tai muualle Eurooppaan. Julkiselle sektorille ei näytä syntyvän uusia työpaikkoja, päinvastoin, sitähän on saneerattu. Maatalous ei enää työllistä lisää, koska itse asiassa pyritään siihen, että 100 000 tilasta päästäisiin 60 000 maatilaan, jotta maatalous saataisiin euroaikaan.

Itse asiassa jää vain pieni ja keskisuuri yritystoiminta ja omaehtoinen työllistäminen tai työllistyminen eli itse asiassa yrittäminen. Nyt pieni ja keskisuuri sektori sanoo, että se työllistää, jos tehdään työelämään joustoja, lisätään päätäntävaltaa ruohonjuuritasolla, uudistetaan työelämän lainsäädäntöä työllistävämpään suuntaan, uudistetaan lainsäädäntöä niin, että jonkun kannattaa antaa työtä ja jonkun toisen kannattaa ottaa työtä vastaan. Kun työttömyys nyt on kaikkein pahin ongelma työelämässä ja pahin ongelma koko maassa, jotakin tarvitsisi tehdä. Eräs keino voisi olla, että tehdään niin kuin pieni ja keskisuuri sektori pyytää ja katsotaan, mitä tapahtuu. Tehdään vaikka määräaikaiset lait, esimerkiksi kahdeksi vuodeksi, sitten katsotaan tilanne ja nähdään, onko työllisyys parantunut vai onko menty huonompaan suuntaan. Jos ei saada parannusta aikaan, palataan sitten samoihin vanhoihin kaavoihin.

Myös pitäisi kokeilla sitä, että yksityinen henkilö rinnastetaan työnantajaan hänen työllistäessään toisen henkilön. Kuka tahansa veroja maksava Suomen kansalainen tuleekin rinnastaa tavalliseen työnantajaan, jos hän työllistää toisen henkilön tilapäisesti tai vakituisesti. Hänellä tulee olla oikeus vähentää omista tuloistaan työllistämänsä henkilön palkkakulut ja palkkasivukulut kokonaan, tai jos kulut ovat yhtä paljon tai enemmän kuin tulo, johonkin rajaan saakka. Seurauksena on luonnollisesti työllistäjän verojen väheneminen, mutta vastaavasti työntekijä maksaa veronsa normaalisti.

Työpaikkoja avautuu näin toimien nopeaan tahtiin esimerkiksi vanhusten ja vammaisten hoitajina, sairaiden kotihoidossa vaikkapa tilapäisesti, lastenhoitajina, taloudenhoitajina, yksityisessä rakentamisessa ja remonttitöissä sekä tilapäisissä kiinteistönhoito- ja muissa vastaavissa tehtävissä. Erityisesti tämä menettely saattaisi helpottaa naisten ja nuorten työllistämistä. Samalla vanhusten, vammaisten ja lasten hoitopaikkoja vapautuu laitoshoidon puolelta ja julkisen sektorin kuluja voidaan keventää näillä alueilla. Etuna voidaan pitää sitäkin, ettei kuutamourakoinnille löytyisi enää maksajia, koska pimeitä palkkoja ei kannattaisi kenenkään maksaa.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Työasiainvaliokunnan jäsenenä on ollut erittäin mielenkiintoista seurata tätä keskustelua kolme päivää ja melkeinpä yötä. Mielenkiintoista kyllä, olen kuullut paljon ideoita ja ajatuksia, en tiedä, ovatko ne olleet uusia, kuitenkin niitä on esitetty.

No, mitä voimme tehdä? Mitä valiokunta voi tehdä? Valiokunta voi odottaa, että hallitus tekee esityksiä. (Eduskunnasta: Se lähtee Kaukoitään!) — Puoli valiokuntaa lähtee Kaukoitään. Toinen puoli jää hoitamaan työllisyyttä tänne kotiin.

Eilen vielä ministerit jaksoivat olla täällä vuorotöissä, olivat jakaneet työtänsä, mutta tänään heitä ei ole paljon näkynyt. Olenkin miettinyt, kirjaako näitä ajatuksia kukaan ylös. Onko tämä täysin turhaa keskustelua, jota täällä käydään? (Eduskunnasta: Edustaja katsoo nyt vain alas oikealle!) — Kyllä ne kirjataan pöytäkirjoihin, mutta tekeekö kukaan mitään niiden eteen sen jälkeen, sitä voi kysyä.

Eilen jo kuulutin erilaisten työmuotojen perään ja ihmettelin, minkä takia tässä talossa ja varsinkaan siellä, missä hallitus istuu, valtioneuvostossa, ei voisi käyttää uusia työskentelytapoja, esimerkiksi prosessityöskentelyä. Sitähän yritysmaailmassa, järjestöissä ja joka paikassa muualla käytetään. Sanelupolitiikalla ei mielestäni näitä asioita hoideta. Pitäisi ensinnäkin tunnustaa ongelmat ja ongelmien tunnustaminen on avain parempaan tilanteeseen.

Sain eilen käteeni tällaisen iltapäivälehden, jossa on Arja Alhon kuva. Hän vetää tällaista loukkutyöryhmää, kannustinloukkutyöryhmää, joka on hallitusohjelman mukainen. Otsikko tässä lehtileikkeessä on: "Miksi työ ei kannata?" Loukkutyöryhmä on löytänyt monia syitä siihen, miksi työ ei kannata. Esimerkiksi vähimmäisturvan taso on liian korkea työmarkkinoilla maksettaviin pienempiin palkkoihin nähden. Pitääkin kysyä, onko toimeentulotuen taso liian korkea. Kuka on määritellyt toimeentulotuen? Onko niin, että ihmiset pärjäävät vähemmällä, kuin mitä tämän päivän toimeentulotuki on?

Mitä ovat pienempipalkkaiset työt? Ne ovat niitä naisten töitä. Kuitenkin tässä loukkutyöryhmässä suurin osa osanottajista on naisia. Ihmettelen kyllä sitä, miten he voivat tällaiseen johtopäätökseen tulla.

Lause jatkuu: "Erityisen korkeaksi vähimmäisturva muodostuu perheellisille." Todella täytyy ihmetellä, mitä täällä työryhmässä oikein puuhaillaan. Ovatko ratkaisun avaimet työttömyyteen siinä, että perheelliset naiset laitetaan hyvin matalapalkkaisiin töihin, vielä matalampipalkkaisiin kuin tänä päivänä? Ja se tapahtuu siten, että leikataan toimeentulotukea. Ei kai näin voi olla.

Vielä ikään kuin vahvistukseksi sanotaan: "Perheen koon kasvua ylikompensoidaan eli lapsista saatavat lisäetuudet toimeetulotuessa, asumistuessa ja päivähoitomaksuissa ovat liian runsaat." Ovatko hallituspuolueiden jäsenet todella sitä mieltä, että perheen koko on suurin ongelma työttömyydessä tänä päivänä? Tiedän, että Kainuussa ja tuolla pohjoisessa meillä on monia isoja perheitä, jos isoksi sanotaan, kun on neljä tai viisi lasta. Voiko sanoa, että tämä on se syy, miksi joku perheenjäsen, isä tai äiti ei lähde töihin? Ei missään tapauksessa. Se johtuu siitä, että työpaikkoja ei yksinkertaisesti ole. Niin kuin ed. Aittoniemikin varmasti tiesi, kun eilen kuunteli puheenvuoroni, että niissä esimerkeissä, joita siellä käytin, kysymys ei ollut siitä, että etuudet olisivat olleet liian korkeita vaan siitä, että työpaikkoja ei ole.

Kaikki ei ole sentään huonoa, mitä loukkutyöryhmä on miettinyt. Täällä sanotaan: "Työmarkkinatuen tarveharkinta puolison tulojen suhteen on aivan liian ankara." Tässä olen samaa mieltä, että siihen pitää ehdottomasti saada myös jokin ratkaisu.

Sitten tässä sanotaan: "Työmarkkinatuki yhdessä asumistuen kanssa on johtanut siihen, että toimeentulotuesta on tullut liikaa muuta sosiaaliturvaa täydentävä rahanjakojärjestelmä." Ei se ole se ongelma vaan se, että nämä pienet etuudet ovat verotettavaa tuloa. Minulle on tuotu vaikka kuinka monta esimerkkiä siitä, että ihminen on joutunut hakemaan toimeentuloluukulta lähestulkoon saman summan rahaa kuin vero tästä etuudesta on ollut. Tässä byrokratiassa ei ole mitään järkeä.

Sen sijaan, että loukkutyöryhmä pohtii työllistämisen esteenä sitä, että etuudet olisivat liian korkeita, niin pitäisikin pohtia sitä, onko tämä systeemi liian monimutkainen ja pitäisikö lähentyä tällaista perustulomallia, jossa olisi yksinkertaisempi systeemi ja sitten työtulosta saisi lisätuloa. Siinä olisi paljon enemmän järkeä. Mutta olen huomannut, että etelän ihmisillä on toisenlainen käsitys monista asioista kuin meillä pohjoisen ihmisillä. Joskus, jos olen oikein halunnut kärjistää asian, olen sanonut, että meidän pohjoisen kokoomuslaisetkin ovat fiksumpia tai ajattelevat asioista inhimillisemmin kuin etelän ihmiset sekä omassa että muissa puolueissa.

Minun mielestäni Arja Alhon vetämän loukkutyöryhmän ratkaisut eivät ole niitä, mitä me kaipaamme. Sen sijaan me kaipaamme lisää kokeiluja. Me voisimme esimerkiksi aloittaa niin, että määrittelisimme jokaiseen lääniin oman kokeilun. Miksi emme voi tehdä näin? Puuttuuko rohkeus vai eivätkö markkinavoimat pidä siitä, että kokeiltaisiin erilaisia asioita? Voisimme kokeilla työn jakamista. Oulun lääni olisi varmasti mielellään aloittamassa kokeilua. Työelämän joustoja voisi kokeilla vaikkapa Vaasan läänissä, missä on paljon pieniä yrittäjiä. Katsotaan, miten käy jonkin ajan kuluttua. Mutta riittääkö rohkeutta, ed. Ihamäki, tähän? Eli kaipaamme uusia erilaisia muotoja hoitaa tätä asiaa ja ehkä sitten joskus vielä näillä kolmen päivän puheillakin on jotakin merkitystä käytännössä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on nyt käyty kolmatta vuorokautta, yhteensä 24 tuntia ja 37 minuuttia. Se on keskustelun nettoaika. Puheenvuoroja näytti käytetyn noin 270 kappaletta, sata varsinaista ja lähes 200 vastauspuheenvuoroa ja vastauspuheenvuorojen määriä on kovasti rajoitettu viime aikoina. Tästä voin vetää sen johtopäätöksen, että tekemämme välikysymys ei ole ollut turha. Ajoitus on ollut varmasti erittäin hyvä ja aihe on poikkeuksellisen vakava juuri nyt.

Normaali tapa on se, että pääministeri hallituksensa puolesta on täällä lopuksi vetämässä yhteen keskustelun, sanomassa ikään kuin viimeisen sanan ja myös tulkitsemassa esitetyt lausumat joko epäluottamuslauseeksi tai kehuiksi hallitukselle. Saattaa olla niin, että pääministeri tänne puolen yön jälkeen ilmestyy, mutta jos niin ei tapahdu, niin sitten ehkä tämä jää viimeiseksi puheenvuoroksi. Mutta yksiselitteisestihän tuo lausuma, jonka ensimmäisessä puheenvuorossani esitin, on epäluottamuslause hallitukselle, joten ei se tulkintoja kaipaa.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen varsinainen kysymys kuului näin: "Millä poikkeuksellisilla toimenpiteillä hallitus aikoo aktivoida työllisyyspolitiikkaa työttömyyden puolittamiseksi

ja estää työttömyyden aiheuttaman syrjäytymisen kasvua?" Kuulimme pääministerin vastauksen välikysymykseen. Hän kertasi, mitä on tehty viime aikoina, julisti nämä leikkaukset, joita on tietysti mittavasti tehty, kehui tupon, joka syntyi syksyllä, mainitsi, että yksi työelämän laki on saatu sovittua, työaikalain uudistaminen. Hän puhui koroista, kehui Euroopan unionin jäsenyyden ilosanomaa ja vielä kertoi 52-kohtaisesta työllisyysohjelmasta, josta hän puheenvuorossaan mainitsi 6 kohtaa toteutetun. Eli nämä ovat ne toimenpiteet, jotka on toteutettu. Mutta tulos työllisyyden osalta on se, että kun hallitus aloitti huhtikuun puolivälissä, niin toukokuussa oli työttömiä 448 000 ihmistä, niin nyt tammikuussa oli 471 500, erotus 23 500 ihmistä, eli sen verran on työttömyys kasvanut hallituksen toimintaaikana.

Kun nuo toimenpiteet, mitä pääministeri mainitsi, on siis tehty, ja nyt ikään kuin odotellaan, että ne purisivat — tähän mennessä ne eivät ole purreet — niin nyt on katsottava, ovatko ne riittäviä. Siihen on toteamus täällä ollut yllättävänkin selvä: Nämä toimenpiteet eivät riitä työttömyyden puolittamiseen, eivät edes ehkä työttömyyden alentamiseen nykyisestä huipputasosta. Näin ollen välikysymyksessä perättiin poikkeuksellisia toimenpiteitä sen lisäksi, mitä hallitus on tähän mennessä tehnyt ja saanut aikaan. Pääministeri ei puheenvuorossaan, vastauksessaan maininnut ensimmäistäkään tällaista poikkeuksellista toimenpidettä, vaan jätti kaikki hyvän onnen varaan. Kuitenkin tiedämme, että kasvu on taittumassa, hiipumassa, vienti alkaa ehkä vetää huonommin, vaihtotaseen kääntyminen huonompaan suuntaan on melkoisen varmaa. Pääministerin sanoma oli eduskunnalle: hallitus jatkaa entisellä linjallaan, mikään ei muutu. Tämä oli vastaus välikysymyksen poikkeuksellisiin toimenpiteisiin.

Tässä välikysymyksessä kysyttiin myös syrjäytymisen kasvun ehkäisemisestä; siitä ei kuultu sanaakaan. Ja valitettavasti tässä keskustelussakaan ei ole syrjäytymisasiasta puhuttu. Olisin toivonut, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysministerit olisivat käyttäneet tästä asiasta edes yhden puheenvuoron, mutta eivät ole käyttäneet.

Arvoisa puhemies! Nyt siis hallitus on antanut eduskunnalle vastauksen, että mikään ei muutu. Poikkeuksellisia toimenpiteitä ei hallitus aio toteuttaa eikä esille tuoda.

Mitä sitten tulee käytettyihin ryhmäpuheenvuoroihin tiistaina, niin hallituspuolueiden osalta sosialidemokraattien ed. Puisto ei tuonut myöskään yhtään toimenpidettä, joka olisi varmaankaan kenenkään mieleen jäänyt, vaan antoi kylmän rauhallisesti tukensa tälle hallituksen mitään sanomattomalle linjalle. Se on äärettömän syvä pettymys työväen puolueen ryhmäpuheenvuorona esitettynä. Kokoomuksen osalta ed. Kantalainen mainitsi sen todella myönteisen asian, että yrittäjät ovat päässeet neuvottelupöytään. Edelleen kokoomus vaati verotuksen keventämistä myös hyvätuloisilta. Eli sen vanhan saman tarinan, jota hallitus on toteuttanut vasemmistonkin tuella, mikä ei työllisyyttä paranna. Ei muuta kuultu kokoomuksen suunnalta.

Vasemmistoliiton ryhmäpuhuja ed. Martti Korhonen katseli kokonaan puheensa ajan vain taakse päin etsien vikoja ja ongelmia menneestä. Ei vasemmistoliitoltakaan, toiselta tärkeältä työväen puolueelta, tullut ensimmäistäkään uutta ajatusta, mitä pitäisi tehdä. Oltiin vain tyytyväisiä siihen, mitä pääministeri Lipponen sanoo, että kaikki jatkuu, Emu-touhu jatkuu entiseen malliin ja näin pyritään ratkaisemaan ongelmat. Eli, että ne ratkeavat hyvällä onnella. Tämä oli erittäin syvä pettymys ja täytyy sanoa, että itse sain näinä päivinä tavattoman paljon puhelinsoittoja tuolta kentältä. Sieviläinen vasemmistoliiton johtohenkilö, Rovaniemeltä, myös täältä Helsingistä, Mikkelin puolesta, eri puolilta tuli soittoja, joissa oltiin tavattoman pettyneitä vasemmistoliiton kantaan tässä asiassa. Emun hyväksyntään ja sitä kautta tämän hallituksen linjan tukemiseen ilman, että nähdään siinä ongelmia. Tämä oli ed. Korhosen ryhmäpuheenvuoron sisältö, valitettavasti.

Mitä tulee vihreiden ryhmäpuheenvuoroon, niin siinä oli sitä myönteistä tuuletusotetta, mitä ed. Soininvaara on täällä monta kertaa esittänyt. Se oli todella iloinen — tai ei tässä tilanteessa iloisia puheita varmasti kukaan voi pitää, kun tilanne on näin vakava — mutta sellainen tuulettavan railakas puhe, jossa oli uusia ajatuksia. Mutta täytyy kysyä, että mitä ihmettä vihreät tekevät tässä hallituksessa, kun nämä ajatukset eivät mene ollenkaan eteenpäin. Vielä ei ole ainakaan tapahtunut mitään, päinvastoin vihreät ovat alistuneet. Vuotosta viedään eteenpäin, te olette olleet avaamassa uusia moottoritiehankkeita, jotka sitovat lähivuosille miljardeja markkoja valtion varoja, te olette alentamassa hiiliveroa ja niin edelleen. Eli näitä ajatuksia, joita ed. Soininvaara esitti, näitä nyt tarvittaisiin. Mutta näyttää siltä, että vaikka pääministeri Lipponen niihin hieman myönteistä ajatusta antoikin, niin se taisi olla lähinnä kosimista, että vihreät pysyi-

sivät tukemassa tätä Emu-EU-linjaa, jota hallitus ajaa sinnikkäästi.

Arvoisa puhemies! Nuo mainitut ryhmäpuheenvuorot olivat todella pettymyksiä. Pallo on hukassa hallitukselta ja valitettavasti myös tämä mainittujen puolueiden eduskuntaryhmien ns. virallinen ryhmäpuheenvuoroketju, ed. Soininvaaraa lukuun ottamatta, oli todella murheellista kuunneltavaa.

Mutta kun katsotaan sitten jälkeen päin käytyä keskustelua, niin täytyy sanoa, että kyllä sieltä löytyy todella myönteisiä poikkeuksia. Ihan mainiten vain nimeltä ed. Lindroos, ed. Huotari, ed. Bremer, ed. Peltomo, ed. Kuisma ja niin edelleen, olivat näitä, jotka pitäisi nostaa ministereiksi. Ed. Kuisma pitäisi tänään, kun nyt on perjantai alkanut ja on — jaa, ei ole tänään presidentin esittelyä, koska presidentti lomailee — mutta maanantaina pitäisi vaihtaa työministeriksi ed. Kuisma. Tämä olisi erinomainen toimenpide, koska on selvää, että ed. Kuismalla on asiantuntemusta näissä asioissa ja hänellä on rohkeutta ja hän myös vie asioita eteenpäin, niin kuin menneisyydestä tiedämme. (Ed. Takkula: Ja ed. Huotari sosiaaliministeriksi!)

Arvoisa puhemies! Ed. Lindroos vaati poikkeuslakeja. Hän ei tarkoittanut mitään kriisilakeja, vaan hän juuri halusi ja kaipasi niitä poikkeuslakeja, joita välikysymyksen kysymysosassa kaivataan. Tarvitaan sellaisia poikkeuksellisia toimenpiteitä, ed. Aittoniemi, joilla tämä ongelma saadaan kääntymään. Tällä linjalla, millä hallitus elää, kun se taistelee olematonta inflaatiota vastaan ja ajaa Suomea Emuun ja niin edelleen, niin tällä ei saada muuta kuin tuhoa aikaan. Niitä poikkeuksellisia toimenpiteitä löytyy, niin kuin välikysymystekstissä mainitaan, Euroopan sosialidemokraattisen puolueen, EU:n sosialidemokraattisen puolueen työllisyysohjelmasta, jonka se hyväksyi joulukuussa 1993. Lukekaapa se sosialidemokraattien ohjelma, sieltä löytyy erittäin hyviä ohjeita. Mutta miksi se ei kelpaa Suomen sosialidemokraattisjohtoiselle hallitukselle, sitä minä en ymmärrä.

Lisäksi tietysti ed. Peltomon lakialoite tästä sukupolvenvaihdosmenettelystä muun muassa olisi sellainen poikkeuksellinen toimenpide, joka pitäisi toteuttaa välittömästi, mutta ei, ei kun ei etene.

Arvoisa puhemies! Yksittäisistä puheenvuoroista haluan vielä todeta, että liekö myös sillä ollut vaikutusta, että televisio jossakin vaiheessa selvitteli käytettyjen puheenvuorojen määriä. Siellä oli joitakin nollatasonkin puheenvuoron käyttäjiä, niin että nyt heitäkin kuultiin sitten myös. Muun muassa ed. Roos sosialidemokraateista käytti nyt puheenvuoron. Olemme täällä 9 vuotta istuneet ed. Roosin kanssa ja hän ei kovin paljon ole puheenvuoroja käyttänyt. Nyt hän käytti varmaan tämän eduskunnan aikana sen ensimmäisen puheenvuoronsa. Hän kyllä totesi valitettavasti, kun suoraan lainaan: "Ei myöskään minulla ole riittäviä visioita tulevaisuudesta, että osaisin sanoa tässä tilanteessa, mitkä ne keinot olisivat, mitä nyt nopeasti pitäisi tehdä."

Eli ei hänkään löytänyt kylläkään mitään ajatuksia, mutta käytti kuitenkin puheenvuoron. On tietysti syytä olla iloinen, että ay-miehet nousivat nyt myös esille tässä keskustelussa, koska työttömyys, jos jokin on asia, josta heillä pitäisi nyt olla mielipiteitä ja ajatuksia herätellä, kun tänne on valittu. Ay-liikkeen mielenkiintoinen asetelma tänä päivänä näkyy myös ed. Roosin puheenvuorossa, kun hän sanoo näin: "Minulla ja kollegallani Erkki Partasella on hyvin erilaiset näkemykset hyvin monista asioista." Hän sanoi näin, eli emme me kyllä löydä kovin johdonmukaista linjausta ay-liikkeen edustajienkaan puolelta tässä työttömyysasiassa. (Ed. R. Ojala: Kyllä hekin kansaa edustavat!) — Kansaa he edustavat, mutta kovin erilaisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Täällä on useassa puheenvuorossa kysytty, onko välikysymyksen ensimmäisen allekirjoittajan puolueella ja ryhmällä mitään omaa poikkeuksellisia toimenpiteitä sisältävää työllisyysohjelmaa? Sitä myös ed. Roos puheenvuorossaan kaipailee, kun hän toteaa, että ennen kaikkea, jos ajattelee kristillisiä, jotka ovat välikysymyksen ensimmäisiä laatijoita, ainakaan minä en ole päässyt kiinni, vaikka olen tässä istunut, mitkä olisivat ne lääkkeet, miten tämä homma pitäisi ratkaista heidän mielestään.

No, ed. Roosille, kuten kaikille muillekin ja ennen kaikkea Lipposen hallitukselle haluan tässä puheenvuoroni lopuksi todeta, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä laati viime kesänä kesäkokouksessaan työllisyysohjelman. Tammikuussa tänä vuonna uudistimme sen, koska välillä oli tapahtunut sellaisia virheitä, mitkä muuttivat tilannetta. Nimenomaan hallitus teki virheellisiä päätöksiä verotuksessa ja muutamissa muissakin kysymyksissä syksyn aikana, jolloin tämä piti uudistaa nyt ajankohtaiseksi. Meillä on tällainen keltaisella kannella varustettu työllisyysohjelma, jossa on 14 kohtaa. Mainitsen otsikot muutamasta tärkeimmästä kohdasta:

Ensimmäinen on: Yrityksille, työnantajille pi-

täisi antaa helpotusta työttömyysvakuutusmaksuihin, kun he vastavuoroisesti työllistävät työttömiä ihmisiä, eli pitää kohdentaa nimenomaan työttömyyteen nämä maksuhelpotukset, joita kaikki täällä vaativat.

Toinen on: Me haluamme, että yrittäjien maksurasitteisiin yleensä tehdään kokonaisremontti.

Sitten on yksi kohta: Palvelualojen arvonlisäveron alentaminen on otettava tavoitteeksi.

Edelleen me vaadimme maaseudulle erityistä elvytysohjelmaa.

Sitten muun muassa ylimääräistä asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta pidämme nyt ajankohtaisena.

Edelleen jo mainitsemani ed. Peltomon ja yli sadan kansanedustajan tekemä lakialoite sukupolvenvaihdoseläkkeen mahdollistamisesta työmarkkinoilla. Sen toteuttaminen olisi paikallaan.

Edelleen työnvuorottelusta pitäisi laatia pysyvä sapattivapaajärjestelmä sillä tavalla, että se todella toimisi näillä markkinoilla, eli pitkälti sosialidemokraattien ed. Gustafssonin edellisellä vaalikaudella tekemän lakialoitteen pohjalta. Nythän hallitus tuhosi tämän hyvän mallin sillä huonolla esityksellään, joka vietiin täällä valitetavasti läpi.

Edelleen tärkeää on se, että hallitus ja Suomessa yleensä kansallisesti otetaan ja myös pyritään EU:n sisällä siihen, että työllisyys nostetaan Emu-kriteeriksi näiden muiden kriteerien rinnalle tai oikeastaan niiden yläpuolelle. Nythän hallitus kyllä leikkaa ja leikkaa, jotta pääsee Emu-kriteereihin, niihin, jotka saksalaiset ja ranskalaiset ovat meille määränneet, mutta ei välitä työttömyydestä.

Kun nostetaan työllisyys Emu-kriteeriksi, niin varmasti sen mukaan myös toimitaan, koska nyt toimitaan kerran hölmön lailla, sanoisin, nykyisten virallisten Emu-kriteerien täyttämiseksi, koska Suomi halutaan viedä sinne jääräpäisesti.

Yhtä jääräpäisesti hallituksen pitäisi nostaa työllisyys kaikkein tärkeimmäksi asiaksi ja heittääkin Emu-haaveet toissijaisiksi. Kun työllisyys saadaan paranemaan, puolittumaan, tai tavoitteen täytyy olla vielä korkeammalla, niin valtiontalous korjaantuu ja silloin ollaan Emu-kunnossa. Niin kauan, kun pyritään Emu-kuntoon nykyisillä Emu-kriteereillä ja unohdetaan työttömyys, kuten hallitus tekee, ei päästä Emu-kuntoonkaan, muuten kuin aivan kohtuuttoman kurjistumisen lisäämisellä kansan keskuudessa. Tätä linjaa hallitus valitettavasti ajaa ja se on väärä, kohtalokas linja.

Arvoisa puhemies! Totean, että hallitus ei ole sellaista vastausta antanut eduskunnalle, että se nauttisi luottamusta.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Ed. Toimi Kankaanniemi, joka on välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja, käsitteli myös vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuoroa. Varmasti itse olisin kirjoittanut toisenlaisen, mutta se, miksi on hyvä muistaa myös lähimenneisyys: Nykyhetken ja tulevaisuuden ymmärtäminen edellyttää menneisyyden tuntemista, myös tämän aivan lähimenneisyyden. Kymmenen kuukautta ja hiukan yli taaksepäin, mitä on tapahtunut, mitä silloin on ollut, niin sekin on hyvä tietää, ed. Kankaanniemi, tässä mielessä ed. Korhosen puheenvuoro on myös hyvin perusteltu.

Tämän keskustelun aikana, myös tänään vasemmistoliiton edustajat ovat esittäneet lukuisia vaihtoehtoja, lukuisia vaatimuksia hallitukselle ja olemme tehneet niin myös aikaisemmin. Siitä ei ole kysymys.

Mutta se asia, ed. Kankaanniemi, että jälleen niin yksinkertaiseen asiaan, mihin myös pääministeri Lipponen viittasi, syyllistyitte, että vertaatte työttömyyslukuja keväältä 95 talveen, vuodenvaihteeseen 95—96, niin se on kyllä asioiden varsin, sanoisinko alkeellista yksinkertaistamista. Se ei ole toimivaa, se ei ole edes populismia.

Ed. P u l l i a i n e n: Arvoisa puhemies! Innostuin vielä puhumaan tuon ed. Kankaanniemen äskeisen yhteenvetopuheenvuoron johdosta, kun hän kaipasi kovasti poikkeuksellisia toimenpiteitä, niin kuin muuten välikysymykseltä sinänsä pidän ihan aiheellisena, että tällainen keskustelu juuri tässä vaiheessa on eduskuntaan viritetty. Mitä olisivat ne oikeat poikkeukselliset toimenpiteet? Ne, mitkä ed. Kankaanniemi mainitsi, ne ovat aivan esimerkiksi normaalia budjettipolitiikkaa. Sillä tavallahan juuri säädellään rahavirtoja yhteiskunnassa, ei siinä ole mitään poikkeuksellista. Niitä voidaan käyttää koska tahansa.

Se, mikä olisi, arvoisa edustaja Kankaanniemi, poikkeuksellista on se, että ei oltaisikaan enää markkinavoimien armoilla niin kuin tällä hetkellä ollaan. Se tarkoittaa silloin sitä, että kun tilanne on ajautunut niin pahaksi kuin se tällä hetkellä on, viittaan vaan omaan varsinaiseen aikaisempaan puheenvuorooni, silloin ei oikeastaan jää mitään muuta mahdollisuutta kuin se, että julkinen valta ryhtyy markkinavoimia oh-

jaamaan omalla tavallaan ja työllistämään. Se on varsin poikkeuksellinen toimenpide. Se merkitsee erittäin radikaalia rahavirtojen ohjailua. Samalla työllistämistä, josta eräät keinot ovat sitten sellaisia, että ne palauttavat varallisuuden yhteiskunnalle itselleen, ja mikä niitten merkitys on erikoisesti, ne saavat aikaan ns. normaalia rahankiertoa, jolloin jokaisella kierroksella kaikki, jotka nyt yleensä ovat rahaa ottamassa, saavat sitä siinä kierrossa. Se olisi sitä poikkeuksellista ed. Kankaanniemi, ei se, mitä te äsken esititte.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Kun vastauspuheenvuoroja ei äsken sallittu, niin käytän varsinaisen puheenvuoron vastatakseni ed. Kankaanniemen erääseen väittämään.

Hän sanoi, että meidän ministerimme, sosiaali- ja terveysministerimme hallituksen puolelta eivät olisi käyttäneet yhtäkään sanaa syrjäytymisen torjunnasta. Minusta tämä oli uskomaton väite. Mehän jokainen tiedämme, että työn puute on kaikkein suurin syrjäytymisen syy. Juuri tästä asiasta täällä nyt on kolme päivää puhuttu, jos mistä. Olemme todella kaikki, uskon niin, tässä salissa puhuneet nimenomaan syrjäytymisen torjunnasta.

Hallitushan on myös aikaisemmassa vaiheessa sanonut selkeästi sen, että syrjäytymistä voidaan torjua ainoastaan sillä tavalla, että toimeentulo pyrittäisiin aikaisempaa voimakkaammin saamaan nimenomaan työstä eikä sosiaaliturvasta. Nämä kannustavat toimenpiteet, mitä on nyt esitetty, pyrkivät juuri siihen suuntaan nyt tätä meidän laivaamme kuljettamaan, poistamaan siis työttömyyttä ja sitä kautta syrjäytymistä.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen lähti nyt tietysti tulkitsemaan, mikä on poikkeuksellinen toimenpide. Siitä voidaan tietysti käydä uusi pitkäkin keskustelu, mikä voidaan tulkita poikkeukselliseksi toimenpiteeksi.

Minä lähdin siitä, että ne toimenpiteet, mitä hallitus on tehnyt ja joista pääministeri toteaa, että ei tarvita muuta kuin jatkaa niitä, eivät ole riittäviä, vaan niihin nähden poikkeuksellisia toimenpiteitä tarvitaan, muun muassa sellaisia, mitä Euroopan sosialidemokraattinen puolue on esittänyt ja mitä ed. Soininvaara on täällä esittänyt. Ne ovat sellaisia, samoin ne, mitä meidän työllisyysohjelmassamme myös on. Minä tulkitsen ne poikkeuksellisiksi, koska niitä ei ole koskaan ennen käytetty eikä niihin ole turvauduttu. Tällaisia me nyt tarvitsemme ja uskon, että ed. Lindroos arvokkaassa puheenvuorossaan myös peräsi juuri tällaisia, ei mitään muita niin ihmeellisiä. Mutta voidaan joutua todella vaikeuksiin, jos näin vain jatketaan, jos te tyydytte siihen, mitä pääministeri lupasi.

Mitä tulee ed. Vehkaojan mainintaan syrjäytymisestä, niin ei pääministerin vastauksessa ollut sanaakaan syrjäytymisestä.

Minulla on tässä lista, ketkä täällä ovat olleet puhumassa. En nyt ihan sataprosenttisen varma ole, mutta liekö ministeri Mönkäre, ei ainakaan ministeri Huttu-Juntunen ole ollut täällä. Eivät he ole käyttäneet puheenvuoroa. Syrjäytyminen on asia, joka on sosiaalinen ongelma hyvin pitkälti. Siihen pitäisi puuttua sosiaali- ja terveysministeriön taholta. Sitä olisin odottanut. Siitä on välikysymyksen kysymyksessä nimenomaan esitetty myös syrjäytymisnäkökulma.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ei tässä ole tarkoitus pitkittää asiaa, mutta kun näinkin myöhään ollaan, niin totean ed. Tiusaselle, että kuulin niin kuin juorupuheen, että hän oli, pitikö paikkansa, sanonut minua eduskunnan inhopessimistiksi tai joksikin sellaiseksi. Tämä oli ihan hienosti sanottu, totta kai. Mutta erehdys oli siinä, että minä en ole inhopessimisti vaan inhorealisti. Jälleen kerran, kun ed. Tiusanen on lääkäri, niin hän varmaan tietää sen, että tärkeintä on tietenkin potilaan kohdalla ensinnä oikean diagnoosin tekeminen. Jos tekee väärän diagnoosin ja antaa väärän lääkityksen, niin eihän se tule onnistumaan.

Nyt on kysymys siitä, että Lipposen hallitus on tehnyt, niin kuin tässä maassa todennäköisesti kyllä pitkäänkin on tehty, väärän diagnoosin ja te syötätte Suomen yhteiskunnalle vääriä lääkkeitä. Suomi on pysyvässä olotilassa, johon ei tule korjauksia muuta kuin pientä aaltoilua kulloistenkin suhdanteiden ja toimenpiteiden mukaan. Kun Lipposen hallitus tämän asian ymmärtää ja määrää lääkkeet sillä perusteella, niin silloin Suomessa jotakin toivoa. Mutta jos te luulette, että kysymys on tilapäisestä lamasta lähes 500 000 työttömällä, niin silloin te olette tehneet väärän diagnoosin ja syötätte vääriä lääkkeitä. Siinä minä olen realisti, en pessimisti.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Totesin tänään, ettei kysymyksessä ole kotikutoinen, meidän omassa savupirtissämme syntynyt lama. Sitä ei se ainoastaan ole, vaan todella se globaalinen yli Euroopan rajojen oleva vaikut-

taja, koko tämän pallon ongelma, joka pitkälti myös lähentelee ympäristökatastrofia ja väestöräjähdystä, on myös syynä siihen. Mutta siihen liittyy myös sisäsyntyisiä, niin kuin ministeri Alho sanoi, endogeenisia syitä, joiden seurauksia on edellinen ja sitäkin edellinen hallitus kantanut. Mutta tästä huolimatta kuten te, ed. Aittoniemi, aivan oikein sanoitte, että pitää olla lääke, kun tiedämme, mikä on sairaus. Itse aikaisemmin aivan oikein tunnistitte shokin oireet ja sanoitte, että pitää laittaa verensiirto eikä pumpata jäljellä olevia veriä tyhjiin. Tämä on aivan oikein. Oma kantani on se, että liian vähän hallituksemme on tähän suuntaan tehnyt, tähän aktiiviseen verensiirtoon. Oikeaa verta, ei hiv-positiivista, vaan oikeaa tuoretta, tervettä verta yhteiskuntaan. Tämä on tietysti lähtökohta meillä kaikilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 191/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 205/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi ylikuormamaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 198/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 221/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 10 luvun 1 §:n ja säätiölain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 220/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Olisin pitänyt vähän pidemmänkin puheenvuoron tässä, mutta se ei voi tällä erää tietenkään olla kohtuullista.

Nykyinen laki on jossain määrin epämääräinen ja uusi ehdotus edellyttää entistä useammin sitä, että teon tulee olla rangaistava niin Suomessa kuin siinä maassa, missä teko tehdäänkin. Ei tätä enempää tässä vaiheessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys Kreikan kanssa lahjana saadun kiinteän omaisuuden vapauttamisesta lahjaverosta eräissä tapauksissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 2/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan perjantaina 23 päivänä helmikuuta kello 0.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio